

STRATEGII DE CONSOLIDARE A COOPERĂRII ȘCOALĂ-FAMILIE-COMUNITATE

Ghid metodic pentru formatori

ISBN 978-606-671-819-6

Editura Sfântul Ierarh Nicolae
2014

Coordonatori:

- prof. Bărbulescu Anca Gabriela
- prof. Rotaru Maria- Cristina

Editori:

- ing. Bărbulescu Andrei Gheorghe
- ing. Rotaru Florian

Această lucrare reprezintă rezultatul colaborării a 5 organizații implicate în parteneriatul pentru învățare Grundtvig intitulat “Building Strong School- Family- Community Relationships”, ID national: GRU-13-C-LP-327-DJ-RO, număr în baza LLP: 2013-1-RO1-GRU06-29567 1.

1. Asociația “Alternative Educaționale”, Craiova, ROMÂNIA – coordonator proiect
2. Peripherie – Institut für praxisorientierte Genderforschung, Graz, AUSTRIA
3. European Training Center Copenhagen, Copenhaga, DANEMARCA
4. Vivere il Museo, Mondavio, ITALIA
5. Keçiören Rehberlik Ve Araştırma Merkezi, Ankara, TURCIA

Autori:

- Ebru Guven, TURCIA
- Anca Gabriela Bărbulescu – ROMÂNIA
- Maria-Cristina Rotaru – ROMÂNIA
- Henrik Haubro - DANEMARCA
- Gabriel Vârtopeanu - DANEMARCA
- Doris Kapeller – AUSTRIA
- Petra Wlasak– AUSTRIA

Colaborator:

- Kylene de Angelis - ITALIA

Acest proiect este finanțat de Comisia Europeană prin Programul de Învățare pe Tot Parcursul Vieții. Publicația reflectă punctul de vedere al autorilor, Comisia Europeană nefiind responsabilă cu privire la conținutul prezentului material.

Introducere

Trăim într-o societate în care ritmul rapid de desfășurare a evenimentelor determină o schimbare permanentă a realității. Iată de ce, fiind parte integrantă a acestui mecanism în continuă mișcare, de multe ori simțim nevoia să găsim o bază solidă la care să ne raportăm, pe care să ne regăsim liniștea și pe care să ne putem bucura de un moment de răgaz. În educație, această bază poate fi reprezentată de stabilirea unor relații solide între toți factorii implicați în educație: școala, familia și comunitatea.

Parteneriatul pentru învățare Grundtvig “Building Strong School-Family-Community Relationships” are ca scop găsirea de modalități de a îmbunătăți și consolida relațiile școală-familie-comunitate. De aceea, ne-am propus să organizăm sesiuni de instruire în care participanții aparțin tuturor categoriilor vizate: profesori, părinți, membri ai comunității, elevi cu vârsta de peste 16 ani. În timpul acestor sesiuni de formare, cursanții vor învăța despre modalități și strategii eficiente de a consolida relațiile școală-familie-comunitate în cadrul a trei module:

Modulul I - Managementul comunicării

Modulul II - Educație pentru valori sociale

Modulul III - Educație interculturală

Mai mult, activitățile de cercetare / studiile de caz efectuate, schimbul de experiență pozitivă între partenerii implicați în proiect, discuțiile în cadrul diverselor mese rotunde, întâlniri, simpozioane / conferințe organizate, toate acestea asigură optimizarea relației școală-familie-comunitate.

Rezultatele noastre de cercetare și experiența acumulată vor fi extinse la toți factorii interesați în dezvoltarea unor relații mai bune între școli și mediul exterior, prin diseminarea activităților organizate prin intermediul site-ului web al proiectului www.bsrs.eu.

De asemenea, este important de menționat că proiectul își propune să dezvolte patru din cele opt competențe cheie prevăzute de Programul de Învățare pe Tot Parcursul Vieții: competențe sociale și civice, a învăța să înveți, comunicarea în limbi străine și competențe digitale.

Coordonatorii

MODULUL 1

MANAGEMENTUL COMUNICĂRII

PARTEA TEORETICĂ:

Comunicarea eficientă este piatra de temelie a educației. Comunicarea eficientă este una dintre caracteristicile obligatorii pentru a deveni director de școală/profesor /educator eficient și de succes. O serie de studii de cercetare arată că implicarea părinților în activitățile de învățare ale copiilor influențează în mod pozitiv performanțele și motivația acestora de a învăța (Epstein, 1992).

În studiul realizat de Gettinger, Maribeth, Guetschow, Kristen Waters au fost examinate părerea în privința rolurilor, eficacității și oportunității implicării părinților în viața școlii. La acest studiu au participat 558 părinți și 142 profesori din șase școli. În general, profesorii au considerat că implicarea părinților în a-și ajuta copiii, prin participarea părinților la activități, este mai benefică decât ceea ce au considerat părinții înșiși. Profesorii au punctat și faptul că părinții întâmpină multe bariere și au puține oportunități de implicare în viața școlii.

Colectarea de informații și comunicarea între părinți și profesori în ceea ce privește preferințele individuale, eficacitatea și barierele în calea implicării sunt discutate ca premise importante pentru stabilirea unor parteneriate eficiente între familie și școală.

Sophia Catsambis și Janet E. Garland punctează faptul că implicarea părinților scade dramatic atunci când elevii intră în clasele de gimnaziu și, cu atât mai mult, când aceștia intră la liceu. Aceste modificări nu înseamnă că părinții își pierd interesul pentru educația copiilor lor. Într-adevăr, între două treimi și trei sferturi dintre părinții elevilor de clasa a douăsprezecea mențin norme de familie și de comportament adecvate pentru adolescenți. Mai mult decât atât, așteptările lor educaționale cresc pe măsură ce adolescenții se apropie de absolvirea liceului.

În scopul de a gestiona calitatea comunicării, barierele și importanța comunicării ar trebui să fie stabilite în mod clar.

Acest proiect are ca scop găsirea de modalități de a îmbunătăți și consolida relațiile familie-comunitate-școală. După analizarea raportului privind activitatea de cercetare, care s-a concentrat pe problema barierelor existente în comunicarea școală-familie prin aplicarea de chestionare, am ajuns la următoarele concluzii:

* Cele mai frecvente bariere în comunicarea școală-familie se referă la:

- Constrângerile economice și de timp: Pot să intervină atât pentru părinți, cât și pentru profesori. Soluția: atât părinții, cât și profesorii trebuie să comunice celor interesați care este cel mai bun mod pentru a fi contactați, precum și intervalul orar în care preferă să fie contactați.
- Abilitățile interpersonale: profesorii trebuie să facă dovada unor excelente abilități interpersonale, deoarece lipsa acestora poate împiedica foarte mult relația părinte / profesor. Soluția: profesorul trebuie să arate faptul că e conștient că părinții vor ceea ce este mai bine pentru copil și trebuie să arate/exprime că și profesorii doresc același lucru pentru orice copil.
- Profesorii îi percep uneori pe părinți ca fiind reci și amenințatori, așa că este bine ca părinții să fie permanent implicați și să-și manifeste dorința de a colabora cu profesorul/profesorii.

Importanța implicării părinților în activități coordonate de școală

Există o serie de motive pentru care implicarea părinților în activități coordonate de școală este mai mult decât recomandată:

- Implicarea părinților îmbunătățește performanțele școlare ale copiilor. Cu cât părintele este implicat mai mult, cu atât șansa de succes școlar a copilului este mai mare.
- Implicarea părinților duce la un comportament al copiilor în clasă mai bun.

- Un părinte poate influența decisiv atitudinea copilului față de școală, comportamentul la clasă, stima de sine și motivația.
- Părinții ar trebui să rămână la fel de implicați în educația copiilor lor, de la nivel preșcolar până la liceu inclusiv.
- Formarea adecvată și disponibilitatea resurselor necesare pot ajuta părinții să se implice.
- Exercițiile de lectură ale copilului împreună cu părinții îmbunătățesc considerabil abilitățile copilului și de aceea școlile caută în mod activ modalități pentru a-i implica pe părinți.
- Implicarea părinților ridică moralul profesorilor.
- Implicarea părinților aduce beneficii atât pentru copii, cât și pentru părinți. Părinții vor avea o mai bună înțelegere a curriculum-ului și a activităților școlare și vor comunica mai bine cu copiii lor.

Constrângerile de timp sunt cel mai mare obstacol în privința nivelului de implicare a părinților. Buna comunicare cu profesorul pentru a găsi modalități potrivite și convenabile de a colabora este soluția în acest caz.

Importanța implicării profesorilor în procesul comunicării

Profesorii ar trebui să fie foarte buni în profesia lor, să exceleze în comunicare, să primească informații, să înțeleagă, să sintetizeze și să exprime ideile la un nivel ridicat/adecvat. Ei trebuie să fie în măsură să transmită cunoștințe, atitudini și valori în același timp, precum și să demonstreze grija pentru elevii încredințați lor. Tot ei sunt cei ce trebuie să-i ajute pe elevi în privința motivației de a învăța.

Profesorii trebuie să se exprime adecvat atât verbal, cât și în scris, în scopul de a-i informa pe părinți cu privire la progresul copiilor lor. Ei trebuie să poată explica punctele forte și punctele slabe ale elevilor lor, astfel încât părinții să înțeleagă mesajul și să fie receptivi mai degrabă decât să aibă o atitudine defensivă. Acest lucru este important mai ales atunci când profesorul transmite un mesaj referitor la abateri disciplinare sau probleme de învățare ale elevului. Mesajul trebuie să fie livrat în mod clar și cu tact. Profesorii ar trebui să se simtă confortabil în comunicarea cu părinții în mod regulat, utilizând apeluri telefonice și note informale, în plus față de notele/rapoartele formale.

Importanța implicării elevilor în comunicare

Un elev care nu poate comunica eficient nu se va putea integra cu succes în societatea modernă. Acesta este motivul pentru care formarea unor abilități de comunicare dezvoltate trebuie să servească drept deziderat major pentru orice program de pregătire a tinerilor pentru lumea secolului XXI.

Abilitățile de comunicare sunt esențiale pentru a avea o carieră de succes în orice domeniu de activitate. În lumea competitivă de astăzi, abilitățile de comunicare în afaceri, împreună cu un nivel de educație adecvat sunt calități absolut necesare.

Citirea, scrierea și abilitatea de a asculta cu atenție sunt cele trei abilități comunicative care trebuie permanent dezvoltate la elevi. Elevii trebuie să știe - trebuie să fie învățați - printre multe alte lucruri, cum să se prezinte în mod corespunzător, cum să stabilească contact vizual semnificativ, cum să înceapă și să susțină conversații, cum să interacționeze cu tot felul de oameni, cum să susțină un interviu de succes, cum să gestioneze relațiile și, în cele din urmă, cum să se adreseze unui public, cu autoritate și încredere. Elevii trebuie să învețe să stabilească raporturi interumane, bazate pe încredere și respect. Acestea sunt componentele de bază ale unei interacțiuni umane de calitate, specifică secolului actual.

Ce reprezintă comunicarea? –Generalități–

Comunicarea reprezintă modul în care relaționăm cu cei din jurul nostru, încă din primii ani din viață, în cadrul oricui tip de activitate, începând de la nivelul familiei și continuând cu viața socială și profesională.

Cu siguranță comunicarea reprezintă un proces complex în care gândurile sunt transpuse în simboluri verbale și nonverbale iar de modul cum se realizează aceasta depinde succesul oricărei activități umane.

Procesul de comunicare se realizează printr-o mare varietate de modalități: direct prin cuvinte, gesturi, mimică și indirect prin intermediul ziarelor, cărților, filmelor, telefonului, radioului, televiziunii, internetului, etc. Comunicarea se dovedește o necesitate, fiind un proces continuu ce presupune o interacțiune permanentă între oameni, desfășurată simultan prin canale multiple.

Se poate spune despre comunicare că este un proces de transmitere a informațiilor, între două sau mai multe persoane, în care mesajul pleacă de la emitător și ajunge la receptor(i), prin intermediul unor canale specifice.

Comunicarea poate fi :

- *formală (prestabilită)* când utilizează canale de comunicare recunoscute oficial de emitator și receptor în cadrul unei organizații
- *neformală* când utilizează canale de comunicare individuale, interpersonale.

Transmitem informații, sentimente, emoții, idei, atitudini cu scopul de a informa, convinge, motiva sau determina anumite acțiuni .

Procesul de comunicare se derulează prin intermediul a patru componente fundamentale:

- *emitorul* – persoana care inițiază comunicarea
- *mesajul* – forma fizică a informației (verbală sau nonverbală)
- *canalul*- calea de transmitere a informației, care este în general și instrumentul prin care se realizează comunicarea :
  - simțurile (văz, auz, pipăit, miros, gust)
  - gesturi
  - desene
  - cuvintele (oral, scris)
- *receptorul* – beneficiarul informației (o persoană sau un grup de persoane)

O posibilă clasificare a nivelurilor de comunicare este:

- *Intraindividuală* este comunicarea cu sine, când informația este transmisă de la creier la o parte a organismului, omul își pune întrebări, se îngrijorează, reflectează, etc;
- *Interpersonală* este dialogul dintre două persoane diferite, pentru schimb de informație, influențarea persoanei, întărirea validității canalului, exprimarea unor sentimente;
- *Intra-organizațională* între grupurile din cadrul unei organizații;
- *Inter-organizațională* între o organizație și mediul exterior.

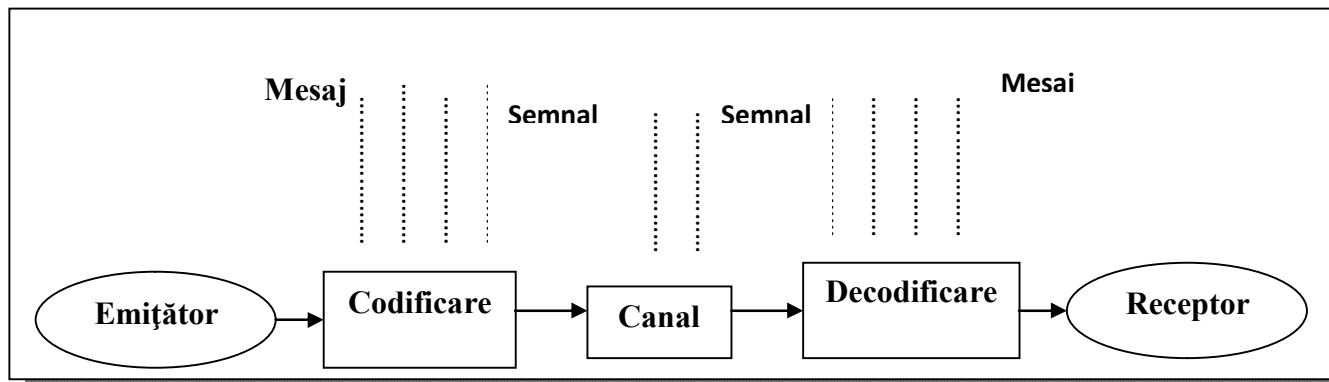

Figura 1: Schema fundamentală a comunicării

Informația este transmisă de la emitor către receptor, dar comunicarea nu se finalizează cu simpla receptare a informației, deoarece circulația informației trebuie să se realizeze și în sens invers, feed-back.

Efectele comunicării pot fi de natură cognitivă, afectivă sau comportamentală și nu trebuie confundate cu răspunsurile receptorului. Finalitatea comunicării există dacă mesajul inițial codificat este decodificat și acceptat de receptor.

Pentru a comunica eficient, este nevoie să primim feedback-ul pentru a verifica în ce măsură a fost înțeles mesajul. După ce transmitem mesajul, este bine să observăm efectul obținut. Uneori este necesar, să punem întrebări pentru a verifica dacă mesajul recepționat este cel dorit. În caz contrar, trebuie să găsim o cale adecvată de a reformula mesajul, folosind alte cuvinte și eventual alt canal de comunicare.

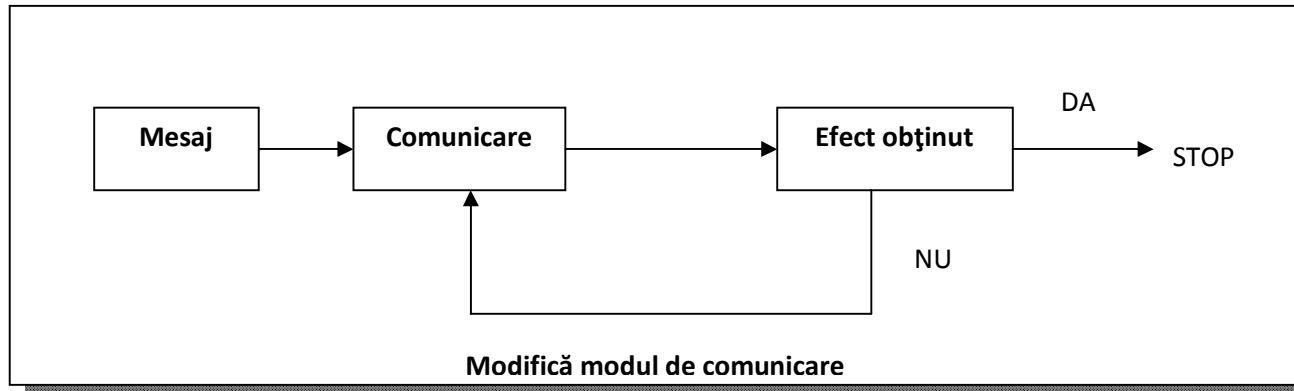

Figura 2: Comunicarea eficientă

De cele mai multe ori apar așa numitele bariere în comunicare, care includ tot ceea ce limitează, stingherește sau blochează transferul de informații de la emitor către receptor. Barierele apar în toate componentele procesului de comunicare și sunt de mai multe feluri:

- *bariere de receptare* - țin de mediul care interferează, de atitudinile și valorile receptorului, de nevoile și de așteptările sale;
- *bariere de înțelegere*- țin de limbajul/ limba utilizată, de abilitatea receptorului de a asculta și de a recepționa mesaje care nu sunt în concordanță cu propriile concepții ;
- *bariere de acceptare*- sunt în general prejudecăți, conflicte personale

Percepția este o barieră de natură semantică și apare în general datorită limitelor în interpretarea codurilor prin care se comunică. Oamenii au tendința să perceapă mesajele din punctul lor propriu de vedere, și necesită controlul înțelegerii prin feedback.

Emoțiile joacă rolul unui filtru deoarece auzim și sesizăm ceea ce suntem pregătiți să auzim și să sesizăm. În procesul de comunicare transmitem prin stările noastre emoționale multe mesaje care pot afecta serios procesul de comunicare (ex. mânie, teamă, nesiguranță, etc.).

Încrederea și credibilitatea influențează înțelegerea și valoarea mesajului. Beneficiarii mesajului îl vor accepta sau nu în funcție de încredere pe care o au în emitor sau în prestigiul câștigat de acesta.

Ascultarea este o altă barieră importantă mai ales în comunicarea orală. A asculta nu este sinonim cu a auzi. Ascultarea este un act constient, care implică voință și este esențială pentru înțelegerea mesajului.

Filtrajul este procesul de distorsionare a informațiilor cu scopul de a obține o imagine mai favorabilă prin supradimensionarea aspectelor pozitive și omiterea sau minimizarea aspectelor negative ale unei situații.

Supraîncărcarea informațională conduce la scăderea eficacității comunicării, datorită volumului informațional mare, care induce decodificarea incompletă a mesajului de către receptor.

Canalul de comunicare (oral, scris, multimedia), trebuie ales potrivit obiectivelor mesajului. O alegere inadecvată a canalului poate conduce la nerealizarea comunicării

Comunicarea este un proces dinamic, care odată început, se modifică, evoluează se schimbă și influențează persoanele implicate în proces. Putem spune desemenă că este un proces ireversibil, deoarece efectele generate asupra receptorului nu pot fi șterse, chiar dacă revenim asupra mesajului inițial.

Un model eficient de gestionare a procesului comunicării este PCM (Process Communication Model) conceput de psihologul american Taibi Kahler.

Modelul PCM pleacă de la definirea a 6 tipuri de personalitate, pe care Kahler le-a numit inițial:

- Workaholic (Thinker)
- Perseverent (Believer)
- Visător (Dreamer)
- Empatic (Feeler)
- Promotor (Doer)
- Rebel (Rebel)

PCM este unul dintre cele mai eficiente instrumente de comunicare, având marele avantaj de a include și motivația individului și a fost folosit pentru prima oară la NASA în 1978. Este eficient în gestionarea relației, a neînțelegerilor, a conflictelor, și la motivarea indivizilor. În plus, PCM poate fi folosit și ca instrument de dezvoltare personală, de cunoaștere și de auto-cunoaștere.

Comunicarea folosind inteligența emoțională

„Inteligența emoțională se referă la capacitatea de a recunoaște propriile emoții și sentimente și pe cele ale celorlalți, de a ne motiva și de a face un mai bun management al impulsurilor noastre spontane, cât și al celor apărute în relațiile cu ceilalți”¹.

Competența emoțională, este o însușire dobândită, bazată pe inteligența emoțională. Structura competențelor emoționale (D.Goleman, 2008, pag.26-28) este redată în tabelul de mai jos:

Structura competențelor emoționale	
De ordin personal <i>Determină felul în care ne situăm și reacționăm față de noi înșine</i>	De ordin social <i>Determină calitatea relațiilor noastre cu ceilalți</i>
<p>Conștiința de sine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Percepția propriei vieți afective • Autoaprecierea corectă • Încrederea în sine 	<p>Empatia</p> <ul style="list-style-type: none"> • A-i înțelege pe ceilalți și felul lor de a privi lucrurile • A-i ajuta pe ceilalți să evolueze • Simțul de orientare în serviciu • A ști să valorifici diversitatea etnică și rasială • Discernământul politic
<p>Stăpânirea de sine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Autocontrolul • Onestitatea sau credibilitatea • Conștiințiozitatea • Adaptabilitatea • Spiritul inovator 	
<p>Motivația</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dorința de a reuși • Implicarea • Inițiativa • Optimismul 	<p>Sociabilitatea</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exercițarea influenței • Comunicarea • Aplanarea conflictelor • Arta conducerii • Catalizarea schimbărilor • Crearea de legături • Colaborarea și cooperarea • Munca în echipă

Cele cinci însușiri ale inteligenței emoționale: Conștiința de sine, Stăpânirea de sine, Motivația, Empatia și Sociabilitatea sunt (D.Goleman, 2008, pag.25-26):

- *Independente* având fiecare o contribuție unică
- *Interdependente* într-o oarecare măsură, interacționând puternic
- *Ierarhizate* deoarece au o structură stratificată (de exemplu conștiința propriilor sentimente este necesar pentru a avea autocontrol și empatie)

¹ Goleman Daniel, “Inteligența emoțională: cheia succesului în viață, Ed. Allfa, București 2008, pag.318

- *Necesare nu și suficiente* existența uneia dintre calitățile inteligenței emoționale nu implică și existența altor calități asociate
- *Generice*

Unul dintre cei mai cunoscuți teoreticieni care au făcut distincția clară între inteligența pur intelectuală și cea emoțională este psihologul Howard Gardner autorul Teoriei inteligențelor multiple, în accepțiunea căruia, se pot distinge 8 tipuri de inteligențe: lingvistică, logico-matematică, muzicală, spațială, naturalistă, kinestezică, interpersonală și intrapersonală.

Inteligența intelectuală, cognitivă, poate fi cuantificată, primind un scor IQ, se bazează pe funcțiile neocortexului cerebral și nu suferă modificări notabile după anii adolescenței.

Inteligența emoțională, afectivă, nu poate fi cuantificată și se bazează pe zonele subcorticale ale creierului, nu este determinată genetic și se dezvoltă treptat, evoluând pe măsură ce individul înaintea în vârstă.

IQ-ul și inteligența emoțională se poate spune că se completează reciproc.

În prezent rolul inteligenței emoționale a crescut simțitor, fiind recunoscut de numeroase companii, iar stimularea și încurajarea însușirilor inteligenței emoționale a devenit în ultimii ani o actualitate a filozofiei manageriale .

Studiile efectuate pe două eșantioane de copii americani cu vârste cuprinse între 7 și 16 ani au dovedit un fapt aparent paradoxal (D.Goleman, 2008, pag.11). Cu cât scorul IQ determinat era mai mare cu atât se dovedeau mai deficitari la capitolul inteligență emoțională.

Interesant de observat este faptul că în societatea actuală, pe piața muncii se pune un accent deosebit pe flexibilitate și pe munca în echipă, iar competențele emoționale ocupă un rol major fiind indispensabile în orice tip de profesie.

Este cunoscut deja faptul că deși poți avea o inteligență cognitivă de excepție, acest lucru nu îți oferă garanția succesului dacă nu este dublată de inteligență emoțională .

PROGRAM DE PREGĂTIRE- MANAGEMENTUL COMUNICĂRII MODUL PENTRU PROFESORI

Motivație	
A fi profesor înseamnă a-ți asuma responsabilități multiple. Comunicarea este în natura ființelor umane. Comunicarea de calitate presupune capacitatea de a furniza un mesaj clar, înțelegerea/decodarea deplină a mesajului transmis/receptat și dezvoltarea abilității de a îmbunătăți permanent calitatea mesajului transmis și a abilității de receptare. Trăim în era informației și a comunicării, iar profesorii trebuie permanent să-și dezvolte competențele de comunicare, adaptându-se la nevoile sociale actuale.	
Ținta	Îmbunătățirea abilităților de comunicare ale profesorilor.
Rezultate	În urma activităților de formare, 1. Cursanții își vor îmbunătăți abilitățile de comunicare; 2. Cursanții vor fi informați în legătură cu diverse concepte referitoare la comunicare; 3. Cursanții vor avea o atitudine relaxată față de activități ce implică voluntariat în comunicare; 4. Cursanții vor dobândi competențe de evaluare a impactului comunicării non-verbale; 5. Cursanții vor afla care sunt factorii care favorizează o atmosferă pașnică acasă/la școală; 6. Cursanții vor dobândi competențe de ascultare activă pe parcursul comunicării; 7. Cursanții vor putea evalua obiectiv impactul unor mesaje de tip “EU”/ “TU”; 8. Cursanții vor dobândi competențe de comunicare noi prin utilizarea unor întrebări care solicită răspunsuri deschise/închise; 9. Cursanții vor putea recunoaște barierele în comunicare și modalități de îndepărtare a lor.

	Teme dezbătute	Rezultate	Activități	Timp
Teme	<ul style="list-style-type: none"> Definiția comunicării Elementele procesului de comunicare 	1, 2	1	25 Minute
	<ul style="list-style-type: none"> Tipuri de comunicare Comunicarea verbal și comunicarea non-verbală 	3,4	2-3	45 Minute
	<ul style="list-style-type: none"> Atmosfera liniștită de acasă 	5	5	25 Minute
	<ul style="list-style-type: none"> Factorii care influențează comunicarea Motivația Ascultarea eficientă Respectul Empatia Întrebările deschise Limbajul utilizat 	6,7,8,9,10	4—5-6-7	55-60 Minute
	Bariere în comunicare	11,12	8	20 Minute
Materiale	Video-prezentări, desene, ecusoane, etc.			
Evaluare	Feed-back oral, chestionare			
Nivelul de pregătire al formatorilor	Experți în domeniul managementului educațional, formatori acreditați			

PROGRAM DE PREGĂTIRE- MANAGEMENTUL COMUNICĂRII MODUL PENTRU PĂRINȚI

Argumentare				
A fi părinte înseamnă a-ți asuma responsabilități multiple cu privire la copil. Comunicarea este inerentă ființelor umane. Comunicarea de calitate oferă o înțelegere clară a mesajului transmis, înțelegerea reciprocă și îmbunătățirea permanentă a calității comunicării. Trăim într-o eră a informației, iar părintele ar trebui să fie preocupat continuu să-și dezvolte competențele de comunicare.				
Scop	Scopul sesiunii de formare îl constituie îmbunătățirea competențelor de comunicare ale părinților.			
Rezultate	<p>În urma activităților de formare:</p> <ol style="list-style-type: none"> Cursanții își vor îmbunătăți abilitățile de comunicare; Cursanții vor fi informați în legătură cu diverse concepte referitoare la comunicare; Cursanții vor avea o atitudine relaxată față de activități ce implică voluntariat în comunicare; Cursanții vor dobândi competențe de evaluare a impactului comunicării non-verbale; Cursanții vor afla care sunt factorii care favorizează o atmosferă pașnică acasă/la școală; Cursanții vor dobândi competențe de ascultare activă pe parcursul comunicării; Cursanții vor putea evalua obiectiv impactul unor mesaje de tip "EU"/ "TU"; Cursanții vor dobândi competențe de comunicare noi prin utilizarea unor întrebări care solicită răspunsuri deschise/închise; Cursanții vor putea recunoaște barierele în comunicare și modalități de îndepărtare a lor. 			
Teme	Teme dezbătute	Rezultate	Activ.	Timp
	<ul style="list-style-type: none"> Definiția comunicării Elementele procesului de comunicare 	1, 2	1	25 Minute

	<ul style="list-style-type: none"> • Tipuri de comunicare • Comunicarea verbal și comunicarea non-verbală 	3,4	3,4	45 Minute
	<ul style="list-style-type: none"> • Atmosfera liniștită de acasă 	5	5	25 Minute
	<ul style="list-style-type: none"> • Factorii care influențează comunicarea • Motivația • Ascultarea eficientă • Respectul • Empatia • Întrebările deschise • Limbajul utilizat 	6,7,8,9,10	4-5-6-7	55-60 Minute
	Bariere în comunicare	11,12	8	20 Minute
Materiale	Video-prezentări, desene, ecusoane, etc.			
Evaluare	Feedback oral, chestionare			
Nivelul de pregătire al formatorilor	Experți în domeniul managementului educațional, formatori acreditați			

**PROGRAM DE PREGĂTIRE- MANAGEMENTUL COMUNICĂRII
MODUL PENTRU ELEVI**

Argumentare	Comunicarea este inerentă ființelor umane. Comunicarea de calitate oferă o înțelegere clară a mesajului transmis, înțelegerea reciprocă și îmbunătățirea permanentă a calității comunicării. Trăim într-o eră a informației, iar copiii/tinerii ar trebui să fie preocupați continuu să-și dezvolte competențele de comunicare.					
Scop	Dezvoltarea competențelor de comunicare ale elevilor					
Rezultate	<p>În urma activităților de formare,</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cursanții își vor îmbunătăți abilitățile de comunicare; 2. Cursanții vor fi informați în legătură cu diverse concepte referitoare la comunicare; 3. Cursanții vor avea o atitudine relaxată față de activități ce implică voluntariat în comunicare; 4. Cursanții vor dobândi competențe de evaluare a impactului comunicării non-verbale; 5. Cursanții vor afla care sunt factorii care favorizează o atmosferă pașnică acasă/la școală; 6. Cursanții vor dobândi competențe de ascultare activă pe parcursul comunicării; 7. Cursanții vor putea evalua obiectiv impactul unor mesaje de tip "EU"/ "TU"; 8. Cursanții vor dobândi competențe de comunicare noi prin utilizarea unor întrebări care solicită răspunsuri deschise/închise; 9. Cursanții vor putea recunoaște barierele în comunicare și modalități de îndepărtare a lor. 					
Teme dezbătute	Teme dezbătute			Rezultate	Activități	Timp
	<ul style="list-style-type: none"> • Definiția comunicării • Elementele procesului de comunicare 	1, 2	1	25 Minute		
	<ul style="list-style-type: none"> • Tipuri de comunicare • Comunicarea verbal și comunicarea non-verbală 	3,4	2-3	45 Minute		

	<ul style="list-style-type: none"> • Atmosfera liniștită de acasă 	5	5	25 Minute
	<ul style="list-style-type: none"> • Factorii care influențează comunicarea • Motivația • Ascultarea eficientă • Respectul • Empatia • Întrebările deschise • Limbajul utilizat 	6,7,8,9,10	4-5-6-7	55-60 Minute
	Bariere în comunicare	11,12	8	20 Minute
Materiale	Video-prezentări, desene, ecusoane, etc.			
Evaluare	Feedback oral, chestionare			
Nivelul de pregătire al formatorilor	Experți în domeniul managementului educațional, formatori acreditați			

GHID DE PREGĂTIRE ȘI CAIET DE ACTIVITĂȚI PENTRU CURSANȚI (ELEVI-PĂRINȚI-PROFESORI)

Dragă formabil,

Acest ghid conține activitățile pe care le vei implementa în cadrul sesiunilor de formare. Activitățile prevăzute se adresează tuturor grupelor țintă (elevi, părinți, profesori).

Îți mulțumim pentru eforturile depuse.

PRIMA SESIUNE : Timp alocat: 90 minute

ÎNCEPUT: 15 MINUTE

- ✓ Organizarea sălii de clasă poate avea un impact semnificativ asupra atitudinii participanților față de experiența de învățare;
- ✓ Organizarea clasei în formă de U vă poate ajuta să implicați clasa în mod activ în jocul de rol, atunci când utilizați toți cursanții;
- ✓ Grupele ar trebui să fie formate din 20-25 de participanți;
- ✓ Dați fiecărui participant o mică bucată de hârtie și cereți-le să-și scrie numele pe ea. Fiecare cursant își va prinde numele în piept, ca pe un fel de ecuson;
- ✓ Scrieți mesajul “BINE AȚI VENIT!” pe o coală mare și expuneți-l în sala de clasă;
- ✓ Utilizați o melodie de fundal;
- ✓ Prezentați-vă și apoi descrieți pe scurt tema și obiectivele proiectului;
- ✓ Folosind o minge pe care cursanții o vor pasa de la unul la altul, fiecare cursant se va prezenta, spunându-și numele și vorbind despre așteptările referitoare la curs.

ACTIVITATEA 1 : PROCESUL COMUNICĂRII ÎNCEPE...

15 Minute

Obiectiv	Prezentarea conceptului de comunicare
Tema	<ul style="list-style-type: none"> • Definiția procesului de comunicare • Elementele procesului de comunicare
Instrucțiuni	Sunt selectați doi voluntari. Ei stau unul în fața celuilalt la 6/7 metri distanță. Formatorul spune: “Sunteți două persoane care mergeți pe stradă. Prima dată: nu vă cunoașteți, nu interactionați. Apoi: vă întâlniți, zâmbiți și vă salutați

	După aceea: vă întâlniți, zâmbiți, vă salutați și apoi susțineți o scurtă conversație.
Întrebări	Întrebați: “Care sunt diferențele în fiecare situație?” “Ce presupune comunicarea?” “Pot exista două persoane în același loc fără ca acestea să comunice în vreun fel?” “Ce înseamnă o relație de comunicare?”
Materiale	Video-proiector, prezentări, desene, ecusoane, etc.

Comunicarea este un proces în continuă evoluție și transformare. Pentru a intra în amănunte, comunicarea este consecința unei serii de acțiuni. Astfel, comunicarea necesită un emițător care trimite mesajul printr-un canal la un receptor aflat la celălalt capăt. Procesul nu este complet până când receptorul nu trimite feedback și astfel se încheie ciclul comunicării.

Comunicarea este definită – de către majoritatea specialiștilor - ca procesul prin care un emițător transmite o informație receptorului prin intermediul unui canal, cu scopul de a produce asupra receptorului anumite efecte.

În cadrul procesului de comunicare întâlnim mai multe elemente :

- **emițătorul** este un individ, un grup sau o organizație care:

- ✓ posedă informație mai bine structurată decât receptorul;
- ✓ presupune o motivație (stare de spirit);
- ✓ presupune un scop explicit (alăturat mesajului) și unul implicit (motivul transmiterii mesajului, uneori necunoscut receptorului);

- **receptorul** este, de asemenea, un individ, un grup sau organizație - căruia îi este adresat mesajul sau intră în posesia sa în mod întâmplător; primește mesajul într-un mod conștient și sau subliminal.

După tipul de ascultare a mesajului, receptorii sunt:

- ✓ cei care ascultă pentru aflarea de informații;
- ✓ cei care fac o ascultare critică;
- ✓ cei care fac o ascultare reflexibilă;
- ✓ cei care ascultă pentru divertisment, etc.

- **mesajul**, îl constituie ansamblul format din informații obiective, judecăți de valoare care privesc informațiile și judecățile de valoare și trăirile personale în afara acestor informații etc.; de fapt mesajul include datele, informațiile transmise și cadrul de simboluri prin care se oferă un înțeles specific, particular acestor date, informații.

- **decodarea**, presupune descifrarea semnificației, sensului mesajului primit, fiind operațiunea corespunzătoare codării, la nivelul receptorului de această dată.

- **feedback-ul**, element important al comunicării; ne arată măsura în care mesajul a fost înțeles, crezut și acceptat. Feedback-ul în calitatea sa de informație trimisă înapoi la sursă, poate fi pozitiv (atunci când îndeplinește un rol de motivare) sau negativ (când urmărește un rol corector), imediat sau întârziat.

- **canalul de comunicare**, reprezintă calea care permite difuzarea mesajului. În sens larg, el definește totalitatea posibilităților fizice de comunicare, iar în sens restrâns, este vorba de modul de structurare a comunicărilor în cazul unui colectiv relativ la distribuția în spațiu a persoanelor.

- **contextul** comunicării, reprezintă cadrul fizic și psihosocial în care comunicarea are loc. Contextul comunicării este influențat de factori ca: contextul fizic; contextul psihosocial; proximitatea (distanța dintre emițător și receptor); similaritatea (dată de interese, credințe, activități și scopuri comune); apartenența de grup.

Dimensiunile contextului comunicării sunt: fizică, psihosocială, temporală, climatul, etc.

Cât de bun ascultător sunt?

	Aproape întotdeauna	Deseori	Uneori	Aproape niciodată
Eu mă concentrez asupra discuției, indiferent de subiect ?				
Eu ascult chiar dacă cunosc subiectul discuției ?				
Repet cele spuse?				
Privesc interlocutorul?				
Pun întrebări când nu înțeleg ceva?				
Încerc să nu îmi zboare gândul la altceva?				
Evit discuțiile dacă nu sunt de acord cu interlocutorul?				
Mă concentrez asupra cuvintelor interlocutorului dar nu asupra sensului lor?				
Când este necesar iau notițe?				
Zgomotul exterior mă distrage?				
Ma abțin să critic interlocutorul?				
Înțeleg imediat indicațiile primite?				
Sunt atent nu numai la cuvinte, dar și la gesturi, timbru vocii, limbajul corpului?				

Prezentare PPT – slide-urile 3-9 10 Minute

ACTIVITATEA 2 : MESAJUL CORPORAL... 15 Minute

Obiectiv	Voluntariat în sprijinul comunicării verbale și non-verbale Evaluarea impactului pe care comunicarea non-verbala îl are asupra elevilor
Metoda	Jocul de rol
Instructiuni	Participanții trebuie să stea într-un cerc, având o persoană în mijloc. Nimeni nu are voie să vorbească. Persoana din mijloc vrea să ia locul unei persoane din cerc. Cei din cerc doresc să facă schimb de locuri între ei, fără ca persoana din mijloc să le ia locul. Pentru a realiza acest lucru, participanții trebuie să utilizeze contactul vizual și alte indicii non-verbale pentru a comunica și negocia o mișcare.
Materiale	Proiectare video, prezentare, desen, ecusoane, etc.

Expresia facială, postura, tonul, inflexiunea și alte nuanțe/gesturi caracteristice limbajului verbal și limbajului corpului pot cuprinde mai mult de 90% din ceea ce înseamnă comunicare. Prin urmare, cuvintele pe care le alegem reprezintă mai puțin de 10% din mesajul pe care dorim să îl transmitem. Activitățile de comunicare non-verbală ne pot ajuta să învățăm să direcționăm puterea acestor indicii non-verbale și să transmitem mai eficient ceea ce dorim să transmitem cu adevărat.

Comunicarea verbală și nonverbală

- Comunicarea verbală presupune transmiterea mesajului prin cuvinte, fie scris, fie oral.
- Comunicare nonverbal presupune transmiterea mesajului prin intermediul expresiei faciale, limbajului corporal și limbajului vestimentar.

Comunicarea nonverbală ne determină să emitem judecăți și presupuneri. Exercițiile care urmează sunt concepute pentru a vă ajuta să înțelegeți cât de multe informații putem transmite prin comunicarea nonverbală.

Înțelegerea mesajelor nonverbale

1. Mesajul non-verbal este deseori ambiguu. De exemplu, furia poate fi exprimată prin mișcare, strânsul pumnului sau, dimpotrivă, prin nemișcare totală, prin împietrire. Înroșirea poate semnifica furie, stânjenală, nervozitate sau plăcere, încântare.

2. În cazul în care acțiunile non-verbale vin în contradicție cu mesajul verbal, va rezulta confuzie. De exemplu, acțiunea de a spune oamenilor că avem încredere în ei, dar în același timp, nu îi privim în față.

3. Atunci când mesajul transmis înseamnă “îmi place” și “accept”, următoarele mesaje nonverbale sunt de asemenea, utilizate:

- contact vizual;
- postura verticală;
- apropierea de persoana cu care comunicăm, fără a invada spațiul vital al acesteia;
- ton cald, exprimare calmă și clară, fără a șopti sau țipa.

Putem înțelege mai multe pe baza comunicării verbale, care include:

- Distanța la care stăm unii față de alții;
- Felul în care modelăm mediul fizic în care lucrăm și trăim;
- Modul în care stăm jos, în picioare, mergem și menținem contactul vizual;
- Mediul nostru de acasă, de la locul de muncă, din mașina, din familie, prietenii noștri;
- Modul în care arătăm : părul, fața, corpul;
- Culoarea hainelor pe care le purtam;
- Masculinitate / Feminitate;
- Gesturi;
- Suspinul, plânsul, încruntările, prosteala, zâmbetul, modul de a râde.

Prezentați slide-urile 10-11-12-13-14-15 20 Minute

ACTIVITATEA 3 : SIMULARE/INTERPRETARE DE ROL 15 Minute 	
Obiective	Implicarea în exerciții de voluntariat pentru a exersa comunicarea verbală și nonverbală. Evaluarea impactului comunicării nonverbale asupra cursanților.
Metoda	Interpretare de rol
Instrucțiuni	Cereți unor voluntari (în număr de doi) să se implice într-un joc de improvizație. Cei doi trebuie să interpreteze roluri precum cel de medic și de pacient. Informați-i pe cei doi că de fiecare dată când spuneți "Stai!", ei trebuie să se oprească în poziția în care sunt. Când spuneți, "Mergi!", voluntarii trebuie să schimbe scena complet și să înceapă interpretarea unui nou scenariu, fără a avea timp să comunice unul cu altul. Acest joc va veni cu provocări referitoare la capacitatea participantului de a citi indiciile non-verbale ale partenerului și de a comunica eficient la comandă.
Materiale	Prezentări video, ecusoane, etc.

SESIUNEA A DOUA: 90 minute

ÎNCEPUT: 10 MINUTE

- ✓ Utilizați un fond muzical
- ✓ Cereți cursanților să vorbească despre impresiile după prima sesiune de formare
- ✓ Întrebați-i care dintre activitățile/informațiile din prima sesiune o consideră memorabilă
- ✓ Faceți un rezumat al primei sesiuni

ACTIVITATEA 4 : JOCUL ȘOAPTELOR 25 Minute 	
Obiective	Dezvoltarea abilității de ascultare activă pe parcursul comunicării: Înțelegerea rolului vorbirii și ascultării în procesul comunicării
Metoda	Jocul șoaptelor/telefonul fără fir
Instrucțiuni	<ol style="list-style-type: none"> 1. În grupe de șase, stați în linie dreaptă 2. Fiecare grup primește același mesaj, care este șoptit primei persoane din rând. Persoana aceasta va șopti celui de lângă el, și tot așa se va proceda în continuare, până mesajul va ajunge la ultima persoană. 3. Odată ce mesajul ajunge la ultima persoană, aceasta trebuie să spună tare, pentru întregul grup, ceea ce a înțeles. 4. Comparați mesajul final cu mesajul original 5. Urmează discuții cu privire la motivele pentru care mesajul final diferă de cel inițial. Faceți o listă cu strategii de comunicare verbală eficientă care pot favoriza o mai bună comunicare. <p>Posibile mesaje simple:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Mulți copii s-au străduit și au eșuat în încercarea de a obține rezultate bune. ✓ Toți muncesc din greu pentru o comunitate mai bună. ✓ Toți pot avea rezultate școlare bune dacă studiază intens. <p>Posibile mesaje lungi, mai complexe:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Femeile de la țară lucrează împreună pentru a sărbători și a exprima prinosul lor de recunoștință. ✓ Unele zile somnoroase de vară sunt potrivite pentru a dormi într-un hamac în aer liber, pentru a profita din plin de briza liniștitoare. ✓ Soarele este puternic la mijlocul zilei, dar poate fi foarte dăunător atunci când condițiile sunt neprielnice.
Materiale	Trei mesaje scurte, trei mesaje lungi complexe.

Solicitați cuiva să-și exprime opinia asupra următorului citat:

“Dacă ar trebui să vorbim mai mult decât să ascultăm, am avea două limbi și o singură ureche”

Mark Twain.

Adulții își petrec în medie 70% din timpul lor implicați fiind într-un proces de comunicare, din care 45% înseamnă ascultare, 30% vorbire, 16% citire și 9% scriere. (Adler, R. et al. 2001).

Oamenii petrec cel puțin 50% din timpul destinat comunicării, ascultând. Cu toate acestea, cei mai mulți își amintesc doar 50% din ceea ce aud, și numai 50% din ceea ce și-au amintit inițial își pot aminti 8 ore mai târziu. Aceasta înseamnă un nivel de retenție a informației de aproximativ 25%.

Ascultarea activă înseamnă că ascultătorul poate să furnizeze feedback-ul necesar pentru a verifica acuratețea a ceea ce a fost audiat.

Prezentați slide-urile PPT: 16-17-18-20-20-21

30 Minute

Informații cu privire la ascultarea activă

Ascultarea activă este un element important în procesul comunicării.

Ascultarea activă devine ineficientă dacă ascultătorii/receptorii:

- sunt preocupați de ceea ce vor răspunde și astfel nu mai sunt atenți la ceea ce li se comunică;
- așteaptă ocazia de a se putea concentra pe o problemă dezbătută de către altcineva și de a vorbi despre ea;
- ascultă selectiv și aud doar ce vor să audă;
- întrerup ceea ce li se comunică și schimbă mesajul, pentru a-și atinge propriul scop.

Următoarele abilități de ascultare sunt esențiale pentru o comunicare eficientă:

Fii prezent din punct de vedere fizic!

Acordă atenție din punct de vedere fizic interlocutorului tău. Adoptă o postură fizică adecvată și deschisă. Menține contactul vizual și expresia facială potrivită pentru a arăta că ești interesat de ceea ce îți comunică interlocutorul.

Arată că ești atent la ceea ce ți se comunică!

- Nu întrerupe și nu schimbă subiectul;
- Încurajează interlocutorul să vorbească, prin reacții simple la mesajul transmis;
- Pune întrebări relevante, care solicită mai mult decât un răspuns simplu de genul “da” sau “nu”;
- Nu îți asuma rolul inchișitorului și nu pune prea multe întrebări;
- Folosește tăcerea activă;
- Utilizează-ți abilitățile reflective;
- Vorbește despre ceea ce crezi că simte interlocutorul;
- Exprimați-vă interesul în legătură cu subiectul discuției;

Folosește abilitatea de a parafraza!

Spune ceea ce ai auzit cu propriile tale cuvinte și verifică dacă ai înțeles corect.

- “Dacă înțeleg bine...”
- “Îmi spui deci că... crezi că...”
- “Mi se pare că-mi spui că...”

Folosește-ți abilitatea de concentrare

Cereți politicos interlocutorului să vorbească despre problema care îl preocupă:

- ”Știu că există multe probleme, vorbește-mi însă despre una care te preocupă în principal și în legătură cu care putem face ceva...”
- Din cele ce mi-ai spus, înțeleg că problema principală este aceea că...”

ACTIVITATEA 5 : Punctul de vedere al celuilalt..... 25minute	
	
Obiective	Evaluarea factorilor care contribuie la o atmosferă relaxată; Inițierea unor proiecte care contribuie la instaurarea unei atmosfere relaxante; Ascultarea eficientă a interlocutorilor (părinți, elevi, etc.) atunci când aceștia comunică ceva; Manifestarea respectului față de interlocutor.
Metoda	Jocul de rol
Instrucțiuni	<p>Puneți două scaune în fața cursanților. Este nevoie de un voluntar pentru rolul adolescentului, iar dumneavoastra sunteți profesorul. Cereți adolescentului să vorbească despre o problemă pe care o are cu părinții lui.</p> <p>Primul scenariu: în timp ce adolescentul vorbește despre problema pe care o întâmpină în relația cu părinții, utilizați bariere în comunicare. Arătați-i că nu-l ascultați, dați ordine, amenințați, intimidați-l, țineți-i predici, morală, dați sfaturi, judecați-l, criticați-l, lăudați-l, complimentați-l, puneți-i porecle, tachinați-l, consolați-l, puneți-i întrebări, prefaceți-vă că sunteți ocupat cu altceva și nu-l luați în seamă, etc.</p> <p>Dupa 2 minute, opriți-l, spunându-i: “Până acum, am folosit în mod intenționat barierele în comunicare. Îmi pare rău pentru asta. Acum te voi asculta, te rog să-mi spui despre ce este vorba!”</p> <p>Al doilea scenariu: De data aceasta, sunt folosite metodele de ascultare activă. Modalitățile nonverbale prin care ne manifestăm ascultarea activă nu sunt potrivite în orice situație și în toate culturile.</p> <p>Onomatopee precum: “hmmm/ îhi”</p> <p>Zâmbetul - Acesta poate să arate faptul că ascultătorul este atent la cele spuse; poate, de asemenea, să indice acordul ascultătorului în legătură cu cele spuse. Zâmbetul, combinat cu înclinări ale capului, indică faptul că mesajele sunt ascultate și înțelese.</p> <p>Contactul vizual- Este normal și de obicei îl încurajează pe receptor să îl privească pe emițător. Cu toate acestea, contactul vizual poate fi intimidant, în special pentru emițătorii timizi și de aceea contactul vizual trebuie susținut în funcție de situație, fiind combinat cu zâmbetul și alte mesaje nonverbale.</p> <p>Postura- Aceasta poate spune enorm despre emițător și receptor în timpul interacțiunii dintre aceștia. Ascultătorul/receptorul atent va tinde să se încline înainte sau într-o parte atunci când stă jos. Alte semne ale unei ascultări active includ înclinarea ușoară a capului sau sprijinirea capului pe o mână.</p> <p>Oglindirea- Folosirea unor expresii faciale asemănătoare cu cea a emițătorului, poate să indice faptul că receptorul ascultă cu atenție cele comunicate. Expresia facială a receptorului ajută în exprimarea înțelegerii și empatiei în situații emoționale.</p>

	Lipsa de concentrare- Ascultătorul activ nu va fi preocupat în același timp de altceva, nu se va uita la ceas, nu se va juca cu părul, nu va mâzgăli pe hârtie, etc.
Întrebări	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Cum te-ai simțit în prima situație/primul scenariu? (întrebare adresată adolescentului) ✓ Ce am făcut eu în prima situație/primul scenariu? (întrebare adresată grupului) ✓ Cum te-ai simțit în a doua situație/al doilea scenariu? (întrebare adresată adolescentului) ✓ Ce am făcut eu în a doua situație/al doilea scenariu? (întrebare adresată grupului) ✓ Ce diferențe au existat între cele două situații?
Material(e)	Ecusoane

SESIUNEA A III-A: Total 90 minute

ÎNCEPUTUL: 10 MINUTE

- ✓ Utilizați un fond muzical
- ✓ Cereți cursanților să vorbească despre impresiile după cea de-a doua sesiune de formare
- ✓ Întrebați-i ce își amintesc după a doua sesiune
- ✓ Faceți un rezumat al celei de a doua sesiuni

ACTIVITEA 6: MESAJE DE TIPUL “EU/TU”		25 Minute									
Obiective	Evaluarea impactului unui mesaj de tipul: “EU/TU”										
Metoda	Joc de rol										
Instrucțiuni	<p>Formatorul spune: “Inchipuți-vă că eu sunt fiul/fiica dumneavoastră. Am venit foarte târziu acasă aseară. Ce spuneți? ”. Unii participanți ar putea vorbi despre o pedeapsă, alții ar țipa. În aceste cazuri, repetați întrebarea: “Ce spuneți?”</p> <p>Răspunsuri posibile:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Știi cât e ceasul? Mesaj de tip “TU” ✓ Ai întârziat. Mesaj de tip “TU” ✓ Nu am știut ce să cred. Mesaj de tip “EU” ✓ Cum poți fi așa iresponsabil? Mesaj de tip “TU” ✓ Atunci când întârzi, mi-e teamă că ceva rău ți se poate întâmpla. Mesaj de tip “EU” <p>Formatorul propune apoi schimbarea rolurilor. Formatorul va oferi anumite răspunsuri și îi va întreba pe cursanți ce stare le provoacă răspunsurile date. Vor fi folosite doar mesaje de tip “TU” prima dată, iar apoi doar mesaje de tip “EU”</p> <p>Puneți următoarea întrebare: Puneți-vă în locul copilului, cum v-ați simți? După discuții, oferiți cursanților explicația de mai jos:</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;">Mesaj de tip “TU”</th> <th style="width: 50%;">Mesaj de tip “EU”</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Țintește către persoană</td> <td>Țintește către comportament</td> </tr> <tr> <td>Este folosit la modul general</td> <td>Este special utilizat pentru situația respectivă</td> </tr> <tr> <td>Arată o judecată negativă</td> <td>Include, exprimă sentimentele persoanei</td> </tr> </tbody> </table>			Mesaj de tip “TU”	Mesaj de tip “EU”	Țintește către persoană	Țintește către comportament	Este folosit la modul general	Este special utilizat pentru situația respectivă	Arată o judecată negativă	Include, exprimă sentimentele persoanei
Mesaj de tip “TU”	Mesaj de tip “EU”										
Țintește către persoană	Țintește către comportament										
Este folosit la modul general	Este special utilizat pentru situația respectivă										
Arată o judecată negativă	Include, exprimă sentimentele persoanei										

	Subliniază lipsa de încredere în sine a persoanei	Are impact pozitiv asupra încrederii în sine
	Stimulează sentimente negative, precum furia, ura, etc.	Solicită ajutor
	Indică atitudini inclinate către timiditate sau agresivitate	Indică atitudini asertive
	Poate influența negativ o relație	Influențează pozitiv o relație
	Nu responsabilizează	Responsabilizează
	După aceste explicații, discutați observațiile făcute copilului, analizând ce tip de mesaje au fost. Mesajele de tip “Eu” sunt cele care fac referire atât la comportament, cât și la efectele produse asupra emițătorului. De exemplu: “Când ai lăsat ușa deschisă, a trebuit să o închid. Acest lucru m-a enervat.”	
Materiale	Prezentări, ecusoane, coli de flipchart, video-proiector, etc.	

Prezentați slide-urile ppt: 22/22/23/24

10 Minute

- Mesajele de tip “EU” au fost la început studiate de Dr. Haim Ginott, un psiholog celebru, care a arătat că afirmațiile care încep cu “eu” sunt percepute ca fiind mai puțin agresive decât cele care încep cu “tu”.
- Dacă în mod repetat folosiți observații de genul:
  - “Nu ți-ai ținut promisiunea”
  - “Nu mă ascuți”
  - “Întotdeauna întârzi”
 veți stârni reacții defensive sau ostile la interlocutor. Aceștia vor simți că sunt învinovați, vor începe să se dezvinovățească sau să vă învinovățească. Toate acestea duc la escaladarea conflictului.
- Atunci când folosiți mesaje de tip “Eu”, mesajul este centrat pe ceea ce simțiți dumneavoastră în legătură cu situația respectivă, nu pe comportamentul celui care v-a stârnit sentimentele respective. Psihologul John Gottman vorbește despre importanța faptului că, atunci când vrem să ne exprimăm o nemulțumire, este mai indicat să vorbim despre problema în sine, fără să învinovățim pe cineva. Acest lucru îl determină pe celălalt să caute soluții pentru a rezolva problema, fără a recunoaște că a gresit.
- Mesajele de tip “eu” conțin, de obicei, patru elemente:
  - (1) Ce simt eu în legătură cu comportamentul și care sunt consecințele acestuia;
  - (2) Descrierea comportamentului, a ceea ce s-a întâmplat de fapt;
  - (3) Efectele comportamentului respectiv asupra ta;
  - (4) Tipul de comportament pe care l-ai dori.
- Un alt mod de exprimare este acesta:
  - “Simt că ...”(exprimă-ți sentimentele)
  - “Când tu..... (descrie acțiunea care te-a afectat) deoarece ..... (explică în ce fel te afectează acțiunea/comportamentul respectiv)”.

Prezentați slide-urile ppt: 24/25

10 Minute

Întrebări cu răspuns deschis:

- Răspunsurile la întrebările cu răspuns deschis nu pot fi de tipul “da” sau “nu” și nici nu pot conține doar niște date. Întrebările cu răspuns deschis încurajează participanții să exprime idei, opinii, reacții sau informații.

- Utilizați întrebări cu răspuns deschis atunci când doriți ca oamenii să participe, să gândească, să vină cu idei variate, etc. O întrebare cu răspuns deschis favorizează explorarea în amănunțime a unei probleme și încurajează onestitatea.

- Întrebările cu răspuns deschis de obicei încep cu “Ce” “Cum” “Cine” sau “De ce”.

Iată câteva exemple:

- ✓ “Cum ai reacționat?”
- ✓ “Cum putem îmbunătăți asta?”
- ✓ “Ce alternative avem?”
- ✓ “Ce sugerați că poate fi făcut?”
- ✓ “Ce credeți că a determinat acest fapt?”
- ✓ “În ce mod acest lucru afectează scopul nostru?”
- ✓ “Ce cred ceilalți din grup/familie/clasă, etc.?”

Întrebări cu răspuns închis:

- Întrebările cu răspuns deschis stimulează gândirea, în timp ce întrebările cu răspuns închis sunt menite a stabili date/fapte, favorizând încheierea discuției. O întrebare cu răspuns închis solicită un răspuns de tipul “da”, “nu” sau un fapt concret.

- Întrebările cu răspuns închis ajută la încheierea unei anumite etape din comunicare, la tragerea unor concluzii sau la direcționarea membrilor grupului către atingerea unui consens. Iată câteva exemple de întrebări cu răspuns închis:

- ✓ “Sunteți cu toții de acord că aceasta este cea mai bună soluție?”
- ✓ “Am discutat toate aspectele problemei?”
- ✓ “Sunteți gata să continuăm?”
- ✓ “Este ceva care a gata să sprijine această decizie 100%?”
- ✓ “Este acesta un obiectiv realist al întâlnirii de azi?”
- ✓ “Avem nevoie să luăm decizia finală azi?”
- ✓ “Mai poate ceva să stea încă o jumătate de oră pentru a termina discuția aceasta?”

ACTIVITATEA 7 : FORMULAREA DE ÎNTREBĂRI 15 Minute

Obiectiv	Îmbunătățirea abilităților de a formula întrebări cu răspuns deschis
Metoda	Realizarea unui desen
Instrucțiuni	Formatorul are două imagini și spune cursanților că vor desena două imagini fără a le vedea. În prima instanță, au voie să formuleze doar întrebări cu răspuns închis. După ce au terminat, trebuie să compare ceea ce au desenat cu desenele celorlalți cursanți. De obicei, acestea sunt compet diferite. În etapa a doua, cursanții pot pune întrebări cu răspuns deschis. După realizarea desenului, vor compara din nou desenul lor cu desenele colegilor. Vor constata că, de data aceasta, desenele vor fi asemănătoare.
Întrebări	Discuții cu privire la imagini
Materiale	Videoproiector, prezentări, desene, coli de flipchart, markere, etc.

ACTIVITATEA 8 : BARIERELE DIN COMUNICARE 20 Minute

Obiective:	Evaluarea consecințelor apariției barierelor în comunicare Dezvoltarea abilității de a depăși obstacolele din comunicare. Dezvoltarea abilității de a comunica mai eficient și de fi mai înțelegător cu interlocutorul.
Metode:	Interpretare de rol, discuții, brainstorming
Instrucțiuni:	Posibile moduri de comportament care ridică bariere în comunicare:

	<p>formularea unor ordine, comenzi, amenințări, intimidări, predici, sfaturi, critici, judecați, învinuiri, laude, complimente, flatări, porecle, tachinari, consolări, întrebări, teste, examinări rapide, prefacătoria, lipsa stabilirii raportului vizual, înroșirea, neacordarea atenției cuvenite, etc.</p> <p>Scrieți fiecare dintre aceste bariere în comunicare pe câte o bucată de hârtie. Cereți-le apoi cursanților să se ridice, să se plimbe prin clasă, având aceste hârtii expuse la vedere. Cursanții trebuie să lucreze în perechi, fiecare membru al perechii trebuind să se comporte în concordanță cu ceea ce vede scris pe hârtia colegului partener, în timp ce perechea lui va trebui să interpreteze o anumită situație. Apoi vor schimba rolurile. Fiecare dintre ei are la dispoziție câte 2 minute. Situațiile sunt următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • “Sunteți părinte și vorbiți despre situația școlară a copilului dumneavoastră cu profesorul lui. Profesorul își exprimă lipsa de satisfacție în legătură cu evoluția/rezultatele fiului/fiicei dumneavoastră la învățătură.” • “Ai 16 ani. Vrei să ieși seara la plimbare cu prietenii. Vorbești cu părintele tău.” • “Ești acasă. Soțul/soția a întârziat. Îl/o suni, însă nu răspunde. După 3 ore, apare și soțul/soția.”
Întrebări	<ol style="list-style-type: none"> 1. “Cum v-ați simțit atunci când ați întâmpinat bariere în comunicare?” 2. “Ce reprezintă barierele în comunicare?” 3. “Pe parcursul comunicării, ce fel de bariere întâmpinați de obicei?” 4. “Ce putem face pentru a evita barierele din comunicare?”
Materiale	Video-proiector, prezentări, desene, coli de flipchart, markere, etc.

Alte propuneri de activități

ACTIVITATEA 9: SITUAȚIA DE CRIZĂ		20 Minute	
Obiective:	<p>Evaluarea rapidă a importanței diferitelor bunuri materiale în supraviețuire</p> <p>Dezvoltarea abilității de luare a decizii rapide în situații de criză</p> <p>Dezvoltarea competențelor de negociere și comunicare eficientă la nivel de grup</p>		
Metode:	Joc de rol, discuții		
Instrucțiuni:	<p>Participanții trebuie să decidă asupra lucrurilor care sunt importante într-o situație de criză. Orice lucru pe care nu l-au salvat va fi distrus. Nu se poate vota, iar hotărârile trebuie luate cu acordul tuturor membrilor grupului.</p> <p>Scenariul este următorul: “Când ajungi acasă de la serviciu, afli că zona trebuie evacuată datorită iminenței de rupere a barajului din vecinătatea orașului. Un echipaj de poliție te anunță că zona este evacuată urgent înainte ca barajul să cedeze. Discuți cu polițistul care îți permite să intri în casă pentru a lua câteva lucruri necesare și dragi ție. Ai numai 5 minute pentru a decide care sunt cele 4 lucruri pe care ți se permite să le iei.</p> <p>Ai de ales între următoarele obiecte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Un album de fotografii din primii ani de viață • Jurnalul personal • Un aparat radio • O vestă de salvare • O chitară foarte scumpă • Perechea preferată de pantofi • Agenda cu adrese • Laptopul • Colectia de CD-uri • Actele de studii (diplome, etc.) • Bijuteriile • Un ghiveci cu o floare foarte rară și scumpă 		

	<ul style="list-style-type: none"> • Acvariul cu pești • Un tablou pictat de Nicolae Grigorescu • Ochelarii • Medicamente • 5 conserve de carne și pateu • O foaie de cort • Aparatul foto <p>Se va negocia la nivel de grup. Fiecare grup își va desemna un purtător de cuvânt care va prezenta lista cu alegerile făcute. Purtătorii de cuvânt vor forma un grup aparte care va alege 4 lucruri necesare (10 minute)</p>
Întrebări	<ol style="list-style-type: none"> 1. “Cât de grea vi s-a părut alegerea?” 2. “Ați putut să vă impuneți punctul de vedere pe parcursul negocierilor?” 3. “Sunteți mulțumit de alegerea finală?” 4. “V-ați încadrat în timpul impus de jocul de rol?”
Materiale	Video-proiector, prezentări, coli de flipchart, markere, etc.

ACTIVITATEA 10: LUAREA RAPIDĂ A DECIZIILOR

30 Minute

Obiective:	Evaluarea rapidă și obiectivă a situației Dezvoltarea abilității de lua decizii rapide în situații de criză Dezvoltarea competențelor de comunicare asertivă Promovarea unui comportament nonviolent
Metode:	Joc de rol, discuții
Instrucțiuni:	<p>Se divizează grupul în echipe de 4-6 persoane. Formatorul prezintă diferite situații și cere echipelor să formuleze soluții pe care să le scrie pe foile de flipchart (timp scurs 2-3 minute pentru fiecare exemplu). Exemple de situații:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ieșind de la cinematograful observi că cineva încearcă să-ți forțeze portiera mașinii. Ce vei face? 2. Ești moderatorul unei întâlniri importante iar un grup deranjează liniștea . Ce vei face? 3. Organizezi o conferință despre pace și nonviolență. Deodată poliția anunță că a primit o sesizare despre existența unei bombe în clădire. Cum reacționezi? 4. Cel mai bun prieten ți-a împrumutat mașina. Descoperi că cineva a lovit mașina în parcare și pagubele sunt semnificative. Ce vei face? <p>Se discută pe rând soluțiile găsite de fiecare grup și se evaluează, apoi se trece la următoarea situație.(10-15 minute)</p>
Întrebări	<ol style="list-style-type: none"> 1. “Soluția finală găsită reflectă propria alegere?” 2. “ Considerați că un comportamentul asertiv este de preferat?” 3. “ Sunteți mulțumit de comunicarea cu echipa?”
Materiale	Flipchart, coli, markere, prezentări, desene, etc.

MODULUL 2

EDUCAȚIE PENTRU VALORI SOCIALE

INTRODUCERE

Valorile sociale sunt ceea ce considerăm a fi important în interacțiunile sociale dintre oameni. Valorile sociale sunt formate dintr-un set de norme culturale comune, plus valori personale care alcătuiesc sistemul de valori al unei societăți. Sistemul de valori al societății poate fi transpus în legi și afectează politica publică. Valorile sociale determină setul de legi morale și etice adoptate de cultură și de multe ori își au rădăcinile în credințele religioase. Aceste valori dictează modul în care societatea, în special minoritățile sau cele văzute ca fiind non-conforme cu un anumit set de valori sociale, își tratează cetățenii.

Demnitatea umană, libertatea, democrația, egalitatea, statul de drept și respectarea drepturilor omului: acestea sunt valorile fundamentale ale U.E, care sunt stabilite prin Tratatul de la Lisabona² și care trebuie respectate întotdeauna. Ele sunt comune tuturor statelor membre, precum și oricărei alte țări europene care dorește să devină membru al Uniunii.

Promovarea acestor valori, precum și pacea și bunăstarea popoarelor Uniunii sunt acum principalele obiective ale Uniunii. Aceste obiective generale sunt completate de o listă detaliată, inclusiv promovarea justiției și protecției sociale, precum și lupta împotriva excluziunii sociale și a discriminării. Tratatul de la Lisabona face progrese semnificative în ceea ce privește protecția drepturilor fundamentale. Se deschide calea pentru ca Uniunea să caute aderarea la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

În plus, Tratatul de la Lisabona garantează aplicarea Cartei Drepturilor Fundamentale. Prin urmare, U.E stabilește aderarea la respectarea unui set de drepturi civile, politice, economice și sociale, care sunt obligatorii în Uniunea Europeană și în instituțiile sale. Carta enumeră toate drepturile fundamentale în șase capitole mari: demnitate, libertate, egalitate, solidaritate, cetățenie și justiție. Se proclamă, de asemenea, drepturi suplimentare care nu sunt conținute în Convenția Europeană a Drepturilor Omului, cum ar fi protecția datelor, bioetica și dreptul la o bună administrare. Aceasta reafirmă măsuri importante care să interzică discriminarea pe criterii de sex, rasă și culoare. Carta menționează, de asemenea, drepturile sociale aplicate în cadrul companiilor, de exemplu, a drepturilor lucrătorilor de a fi informați, de a negocia și de a întreprinde acțiuni colective - cu alte cuvinte, dreptul la grevă.

Discuția cu privire la modul de a defini și de a lucra cu valorile sociale în școală și în puntea școală –familie- comunitate este întotdeauna complexă și dificilă. Prin urmare, a fost de asemenea dificil să determinăm exact care valori sociale ar trebui să fie incluse în puntea de legătură între actorii din domeniul educației. Toată lumea consideră că anumite valori sociale sunt importante - iar contextul social și cultural încadrează aceste valori sociale.

În acest suport de curs am decis să punem accent pe valori legate de **includiunea socială** deoarece includiunea este una dintre strategiile sociale cheie în majoritatea țărilor europene. Includiunea în educație este o abordare care are ca scop principal educarea elevilor cu nevoi educaționale speciale. În conformitate cu modelul de includiune, elevii cu nevoi speciale petrec cele mai multe ore din timpul lor cu elevii sănătoși. Punerea în aplicare a acestor practici variază³.

Școlile au fost întotdeauna interesate în a obține trei tipuri de rezultate:

1. Abilități - ceea ce elevii noștri sunt capabili să facă;
2. Cunoștințe - Ceea ce știu elevii;
3. Caracter – ce fel de oameni vor deveni odată integrați în societate.

Atunci când ai în vedere valorile sociale și educația civică, rezultatele enumerate mai sus sunt privite ca fiind interconectate și la fel de importante.

---

² http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/rights_values/index_en.htm

³ Allen, K. E.; Schwartz, I. (2000). *The Exceptional Child: Inclusion in Early Childhood Education* (4 ed.). Delmar Cengage Learning. ISBN 0-7668-0249-3.

Acest modul de instruire este format din opt părți, după cum urmează:

PARTEA 1	Explorarea valorilor sociale
PARTEA 2	Tratatul de la Lisabona și valorile sociale fundamentale ale U.E.
PARTEA 3	Educație pentru cetățenie democratică și drepturile fundamentale ale omului
PARTEA 4	Ce se întâmplă când civilizația dispare?
PARTEA 5	Ciclul valorilor sociale. Cercetare evaluativă
PARTEA 6	Experiența “Hot Hour”
PARTEA 7	Incluziunea în școli
PARTEA 8	Strategii de consolidare a relațiilor școală-familie

PARTEA TEORETICĂ: DE LA VALORILE SOCIALE LA COMPETENȚE SOCIALE

Elevii au nevoie de o înțelegere profundă a ceea ce înseamnă democrația și drepturile de care se bucură. Ei trebuie să știe care sunt documentele prin care aceste drepturi sunt consfințite și modul în care acestea pot fi protejate și exercitate. În calitate de cetățeni tineri, ei au nevoie să știe cum funcționează constituția țării lor ca sistem politic⁴.

Tinerii cetățeni trebuie să învețe cum să participe la viața comunităților lor și cum să-și exercite drepturile de care se bucură: "valorile și practicile democratice trebuie să fie învățate și reînvățate pentru a răspunde provocărilor și cerințelor fiecărei generații. Pentru a deveni membri deplin și activi ai societății, cetățenii trebuie să se bucure de posibilitatea de a lucra împreună în interesul binelui comun; să respecte toate opiniile, chiar și pe cele divergente; să participe la procesul politic oficial; să cultive obiceiurile și valorile democrației și drepturilor omului în viața lor de zi cu zi și în orice activități. Ca urmare, cetățenii trebuie să se simtă membri utili în comunitățile lor, capabili să participe și să contribuie pe deplin la viața socială."⁵

Elevii au nevoie de un mediu propice de învățare. Ei au nevoie de metode de predare și învățare care să le permită să își exercite drepturile esențiale, cum ar fi libertatea de gândire și de exprimare. Deasemenea, au nevoie de oportunități de a participa la conducerea școlii, la exercitarea drepturilor omului și îndeplinirea responsabilităților lor. Ei se bazează pe profesori pentru a le oferi modele de respect reciproc, toleranță și soluționare pașnică a conflictelor. În toate aceste privințe, democrația și drepturile omului servesc drept ghid pedagogic.

Ideea de educație pentru cetățenie democratică și drepturile omului nu este nouă. Educația civică sau educația pentru cetățenie activă sunt în prezent implementate în curriculumul școlar în diferite țări europene în moduri diferite. În principal, acest lucru a constat în informarea elevilor cu privire la sistemul politic – în principal constituția - din țara lor, folosind metode formale de instruire. Modelul care stă la baza cetățeniei active a fost, prin urmare, unul pasiv și minimal.

Cetățenia, pentru marea majoritate a oamenilor obișnuiți, înseamnă să se supună legii și să voteze în alegerile publice. Mediile juridice și culturale au decis asupra responsabilităților pe care

---

⁴ Inspirat în mare parte și preluat din Consiliul Europei: [Education for Democratic Citizenship and Human Rights](#)

⁵ Preluat din Consiliul Europei: *Education for Democratic Citizenship and Human Rights*

cetățenii unei țări le au. Unele țări au inclus și educația pentru drepturile omului în curriculum-ul lor școlar. Din ce în ce mai mult, educatorii din Europa devin conștienți de legătura dintre educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului.

În ultimii ani, totuși, evenimentele și schimbările care au avut loc în Europa au contestat acest model de cetățenie. Acestea includ:

- Conflictele etnice și naționalismul;
- Amenințările globale și insecuritatea;
- Dezvoltarea de noi tehnologii de informare și comunicare;
- Problemele de mediu;
- Mișcările de populație;
- Apariția unor noi forme de identitate colectivă anterior suprimate;
- Cererea pentru creșterea autonomiei personale și noi forme de egalitate;
- Slăbirea coeziunii sociale și a solidarității între oameni;
- Lipsa de încredere în instituțiile politice tradiționale, formele de guvernare și liderii politici;
- Creșterea interconectării și interdependenței din punct de vedere politic, economic și cultural la nivel regional și internațional.

În fața acestor provocări, a devenit evident că este necesară apariția unor noi tipuri de cetățeni: cetățeni care sunt nu numai informați și își înțeleg responsabilitățile lor oficiale ca cetățeni, dar care, de asemenea, sunt activi - capabili să contribuie în mod deliberat la viața comunității, țării și restului lumii, exprimându-și liber individualitatea și, în același timp, ajutând la rezolvarea problemelor.

Exercitarea drepturilor omului - cum ar fi libertatea de gândire și de exprimare, participarea la alegeri - este, prin urmare, o sarcină dificilă pentru toți cetățenii, nu numai liderii politici.

La orele de educație pentru drepturile omului, tinerii beneficiază de formare, precum și încurajarea de care au nevoie pentru a lua parte la dezbateri publice și de luare a deciziilor. Ca membri ai comunității școlare, elevii învață cum să ia parte într-o societate guvernată de principiile democrației și drepturilor omului.

Indiferent de cât de veche este tradiția democratică într-o țară sau modul în care aceasta a fost dezvoltată, educația în spiritul democrației și înțelegerea drepturilor omului trebuie să fie dezvoltate în permanență pentru a răspunde provocărilor cu care fiecare generație se confruntă. Fiecare generație trebuie să fie educată în spiritul democrației, cunoașterii și respectării drepturilor omului.

Existența unei democrații se bazează pe standardele și principiile drepturilor omului. Drepturile omului sunt, uneori, greșit înțelese ca fiind un sistem în care individul se bucură de libertate deplină.

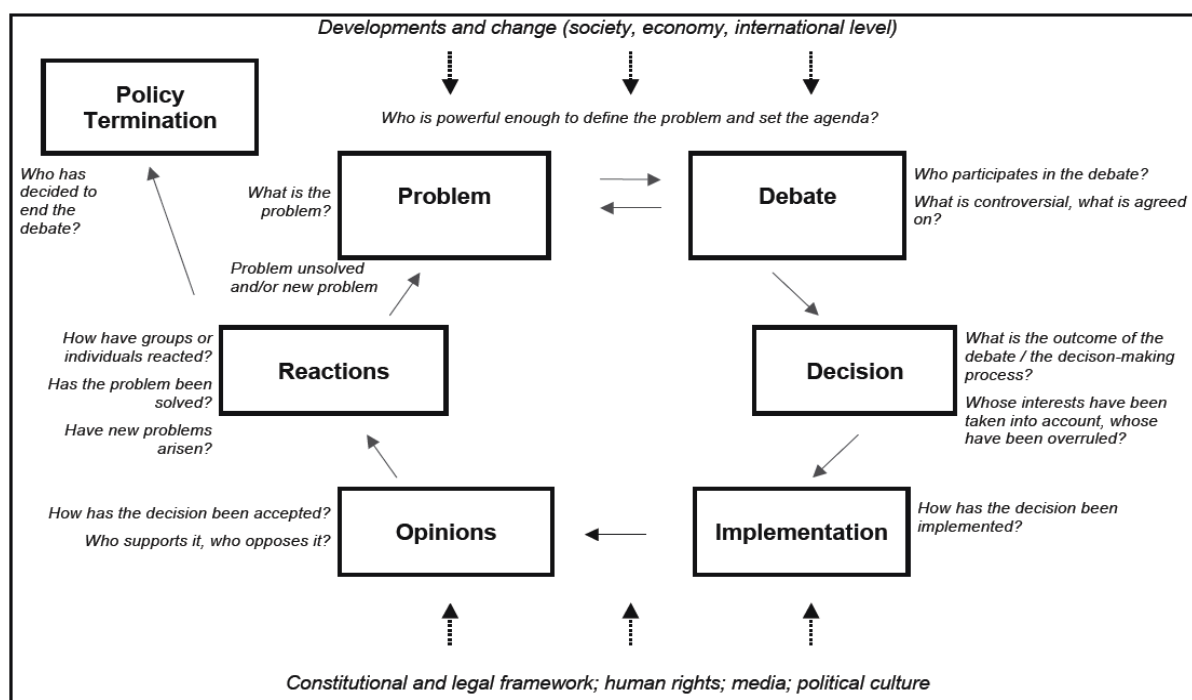
Drepturile omului recunosc drepturile și libertățile individuale care sunt inerente existenței umane. Cu toate acestea, aceste drepturi nu sunt absolute. Drepturile altora, trebuie, de asemenea, respectate, și, uneori, vor exista conflicte între drepturi. Într-o democrație veritabilă, libertatea oamenilor este asigurată, dar, de asemenea, sunt stabilite anumite limite absolut necesare. Într-o oră de educație pentru drepturile omului (EDO), de exemplu, are loc o discuție. Pentru a oferi tuturor elevilor posibilitatea de a-și exprima opinia lor, timpul pentru vorbit este raționalizat, câteodată, poate, destul de strict.

Din același motiv, timpul de vorbire este limitat în dezbaterile parlamentare sau la talk-show-uri TV. Multe reguli din Codul rutier limitează libertatea de mișcare: limitele de viteză în oraș, necesitatea de a ne opri la culoarea roșie a semaforului, etc. În mod evident, aceste reguli sunt menite să protejeze viața și sănătatea oamenilor. Democrația oferă mai multă libertate pentru oameni decât orice alt sistem de guvernare - cu condiția să existe un cadru instituțional funcțional și stabil. Pentru a funcționa bine, democrația se bazează pe un stat puternic care exercită statul de drept și care atinge un grad acceptabil de justiție. Un stat slab, sau fragilitatea statului de drept arată că un guvern nu este în măsură să impună și să asigure cadrul constituțional și respectarea legilor.

Puterea unei democrații depinde de cetățenii ei, cu alte cuvinte contează enorm în ce măsură punctele forte ale democrațiilor sunt susținute, iar punctele slabe sunt ținute sub control. Democrațiile

depind de implicarea și susținerea activă a cetățenilor lor - o atitudine de loialitate și critica loială și constructivă; după cum spunea Winston Churchill (1947), "Democrația este cea mai rea formă de guvernământ, cu excepția tuturor celorlalte forme care au fost încercate din când în când."⁶

Atât în vechile, cât și în tinerele statele democratice, orele de EDO contribuie decisiv la cultura politică în care democrațiile trebuie să fie înrădăcinate pentru a prospera și a supraviețui. Cetățenii trebuie să ia parte la viața politică ca un proces de rezolvare a problemelor într-o comunitate așa cum se arată mai jos, în modelul ciclului politic⁷.

Modelul ciclurilor politice este un instrument necesar pentru a descrie și înțelege procesele de luare a deciziilor politice; astfel, se concentrează în principal asupra unui singur aspect în definiția dată de Max Weber politicii, "găurirea lentă și plictisitoare a unei scânduri groase"⁸.

Modelul ciclului politic evidențiază aspecte importante ale procesului decizional politic în sistemele democratice, precum și în guvernarea democratică a unei școli:

- Există un concept euristic în privința problemelor politice și a binelui comun; nimeni nu poate defini în prealabil ceea ce este binele comun. Partidele, grupurile și persoanele care iau parte la procesul politic trebuie să găsească o cale comună, majoritar acceptată și, de obicei, sunt de acord să facă un compromis.
- Există întotdeauna un cadru competitiv; în societățile pluraliste, argumentele politice sunt adesea legate și dictate de interese.

⁶ Sursa: [http://wais.stanford.edu/Democracy/democracy_DemocracyAndChurchill\(090503\).html](http://wais.stanford.edu/Democracy/democracy_DemocracyAndChurchill(090503).html)

⁷ Sursa: <http://en.wikipedia.org/wiki/Policy>

⁸ Weber M. (1997), *Politik als Beruf (Politics as a vocation)*, Reclam, Stuttgart, p. 82 (translation by Peter Krapf).

Școala– o micro democrație?

Educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului înseamnă predarea despre și pentru democrație și drepturile omului în școală. Școala este concepută ca o micro-comunitate, o "societate embrionară", caracterizată prin reglementări formale și proceduri, procese de luare a deciziilor, precum și printr-o rețea de relații care influențează calitatea vieții de zi cu zi.

Poate deci școala să fie considerată ca o democrație în miniatură? La o scurtă privire putem constata că școlile nu sunt state mici, în care au loc alegeri, profesorii nu se comportă precum guvernele, directorii nu seamănă cu președinții, etc. Elisabeth Backman și Bernard Trafford⁹, directori în Suedia și Marea Britanie și autori ai manualului Consiliului European intitulat "Guvernarea democratică a școlilor", au explorat această problemă în profunzime. Școlile, spun ei, necesită atât management, cât și guvernare. Managementul școlar este administrarea școlii - de exemplu, punerea în aplicare a cerințelor legale, financiare și curriculare. Relația dintre director și elevi este ierarhică, bazată pe instruire și ordine. Guvernarea școlii, pe de altă parte, reflectă dinamica schimbărilor sociale în societatea modernă. Școlile trebuie să interacționeze cu diferiți parteneri și părți interesate din afara școlii, pentru a răspunde la probleme și provocări care nu pot fi prevăzute. Aici, toți membrii comunității școlare, și în primul rând elevii, au un rol important de jucat. Membrii comunității trebuie să negocieze, să lucreze, să ia decizii împreună. Niciun partener nu are control complet asupra celuilalt.

Bäckman și Trafford propun patru domenii-cheie pentru o guvernare democratică în școală:

- guvernare, conducere și responsabilitate publică;
- educație centrată pe valori;
- cooperare, comunicare și implicare: competitivitate și auto-determinare școlară;
- disciplină

Bäckman și Trafford aplică trei criterii bazate pe cele trei principii de bază ale Consiliului European: cetățenie democratică și educație pentru drepturile omului pentru a măsura progresul în aceste domenii-cheie:

- drepturi și responsabilități;
- participarea activă;
- valorificarea diversității.

Bäckman și Trafford ofera un set detaliat de instrumente de predare și punere în aplicare a democrației și drepturilor omului în toată școala. Elevii experimentează participarea democratică în școală, dar școlile rămân instituții de învățământ; ele nu sunt transformate în mini-state, deși ele sunt mini-societăți.

Cetățenia activă se bazează pe competențe sociale

Pentru ca democrația să funcționeze, este nevoie de un anumit nivel de competență politică și socială din partea cetățenilor săi. În țările recent democratice sau în curs de democratizare, în care popoarele încep să învețe arta auto-guvernării, problema competenței cetățenești este, în mod evident, acută. Cu toate acestea, chiar și în țările în care instituțiile democratice au existat de mai multe generații, tot mai multe dovezi indică existența unor limite ale atitudinii cetățenești¹⁰.

Aceste limite sunt suficient de grave pentru a necesita o căutare sistematică a unor noi modalități de îmbunătățire a competențelor civice, despre care vom discuta mai jos. În cazul în care acestea se dovedesc viabile, ar putea fi folosite pentru a îmbunătăți nivelul de competență cetățenească nu

---

⁹ Bäckman E. and Trafford B. (2007), *Democratic Governance of Schools*, Council of Europe, Strasbourg.

¹⁰ Robert A. Dahl, Sterling, profesor emerit de științe politice la Universitatea Yale, este unul dintre cei mai cunoscuți teoreticieni ai științelor politice. Printre multe carti scrise de acesta, se numara: *A Preface to Democratic Theory* (1956), *Polyarchy: Participation and Opposition* (1971) și *Democracy and Its Critics* (1989).

numai în democrațiile mai vechi, dar, de asemenea, în țările democratice tinere, în care problema poate fi chiar mai acută.

Fiecare elev din fiecare școală, colegiu, universitate merită o educație de înaltă calitate, inclusiv o educație civică de înaltă calitate. Pregătirea tuturor elevilor - indiferent de proveniența lor sau de identitate, informarea lor, implicarea în vederea participării la viața civică și democratică sunt nu numai esențiale, ci, de asemenea, în concordanță cu obiectivele de îmbunătățire a rezultatelor elevilor. Toate acestea vin și în întâmpinarea dezideratelor de pregătire a studenților pentru carieră în secolul XXI.

Nu este pus la îndoială faptul că instituțiile postliceale și școlile publice trebuie să pregătească elevii pentru piața globală competitivă a locurilor de muncă, sau că o educație de calitate reprezintă dezideratul principal al unui învățământ de clasă mondială. Dar este o greșeală să presupunem că includerea educației civice și democratice în curriculumul școlar ar fi în detrimentul celorlalte discipline tradiționale, precum științele, tehnologia, ingineria și matematica. Tot mai multe dovezi indică faptul că învățarea civică de înaltă calitate și angajamentul democratic este o propunere câștigătoare 100% în educație. Învățarea civică facilitează însușirea nu numai a cunoștințelor civice, formarea unor competențe și atitudini dar, de asemenea, contribuie la formarea acelor "competențe specifice secolului XXI", pe care angajatorii le caută și este, de asemenea, asociată cu un climat școlar propice învățării și o rata mai mică a abandonului școlar.

Competențe și abilități sociale

În concordanță cu o mare parte din literatura de specialitate, competența socială presupune eficacitate în interacțiunea socială. Eficacitatea este privită din perspectivă generală și include atât autoaprecierea cât și aprecierea celor din jur. Abilitățile sociale includ acele abilități ce implică interacțiunea și comunicarea cu ceilalți. Normele și relațiile sociale sunt create, comunicate și transformate în cadru verbal și non-verbal. Procesul de învățare a unor astfel de competențe se numește socializare¹¹.

Eileen Kennedy-Moore postulează existența a trei procese care stau la baza aptitudinilor sociale și care se referă la abilitatea de a: vedea, gândi și face¹². Abilitatea de a vedea presupune faptul că suntem conștienți de reperele sociale și de contextul situațional, precum și capacitatea de a monitoriza comportamentul și reacțiile altor persoane. Gândirea presupune interpretarea cu precizie a intențiilor altora și cunoașterea strategiilor constructive pentru a provoca răspunsurile dorite de la alții. A face înseamnă a fi capabil de a interacționa în mod adecvat.

Abilitățile interpersonale sunt considerate ca fiind abilități specific umane, în timp ce alții le echivalează cu abilitățile de comunicare. Abilitățile interpersonale sunt aptitudinile pe care o persoană le folosește pentru a comunica și interacționa cu ceilalți. Acestea includ abilitatea de a convinge, de a asculta activ, de a delega responsabilități și de a conduce. Termenul "abilități interpersonale" este folosit adesea în contexte de afaceri pentru a se referi la capacitatea unei persoane de a funcționa în cadrul organizațiilor prin comunicare și interacțiune socială. Abilitățile interpersonale se referă la modul în care oamenii se raportează unii față de alții.

Aptitudinile și competențele sociale sunt, desigur, în continuă schimbare, în acord cu schimbările care au loc în contextul social. Există o mare diferență între aptitudinile sociale necesare într-o societate agrară și societatea economiei globale. Arta de a stabili conexiuni cu și de a fi parte din rețelele sociale a devenit mult diferită și mult mai complexă în secolul XXI, comparativ cu secolul XX.

Prin urmare, este important ca profesorii și părinții să fie conștienți de necesitatea învățării și formării abilităților și competențelor sociale, ele fiind oglinda punerii în aplicare a valorilor sociale însușite.

---

¹¹ Wikipedia

¹² Kennedy-Moore, E. (2011). *What are social skills?* <http://www.psychologytoday.com/blog/growing-friendships/201108/what-are-social-skills>

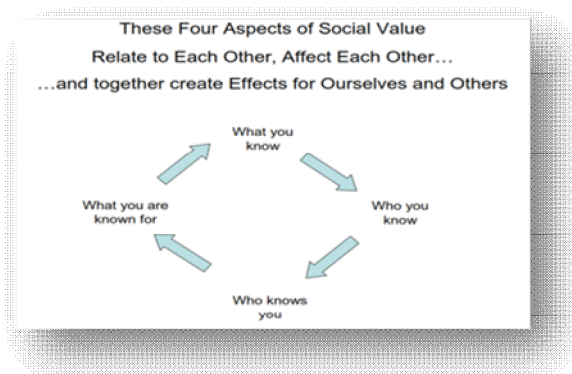
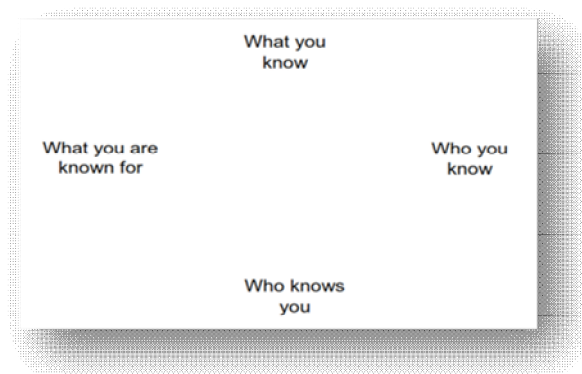
Școala va asista și sprijini dezvoltarea competențelor sociale ale elevilor în egală măsură cu dezvoltarea acelor competențe dezvoltate prin predarea altor discipline tradiționale. Întrebările care se pun sunt, în mod firesc, următoarele: “Cum pot abilitățile sociale spori succesul antreprenorial?”¹³ De ce unii antreprenori se bucură de mult mai mult succes decât alții în înființarea de noi afaceri?”

Eforturile anterioare de a răspunde la această întrebare s-au concentrat, în general, fie pe trăsăturile de personalitate, fie pe anumite erori cognitive ale întreprinzătorilor individuali sau pe factori externi precum numărul de întreprinderi concurente. Baron și Markman vorbesc despre competențele sociale ale antreprenorilor, care sunt competențe specifice care îi ajută să interacționeze eficient cu ceilalți și care ar putea, de asemenea, juca un rol însemnat în succesul lor. Un nivel ridicat de capital social, construit pe o reputație favorabilă, experiența anterioară relevantă și contacte personale directe îi ajută de multe ori pe antreprenori în afacerile întreprinse. Succesul afacerii depinde în foarte mare măsură de calitatea interacțiunii sociale stabilită cu potențialii parteneri de afaceri. Aptitudini sociale specifice, cum ar fi capacitatea de a-i “citi” pe alții cu precizie, de a face o primă impresie favorabilă, de a se adapta la o gamă largă de situații sociale, de a fi convingători, toate acestea pot influența calitatea acestor interacțiuni. Mai mult decât atât, prin sprijinirea antreprenorilor să-și extindă rețelele lor personale, abilitățile sociale pot contribui, de asemenea, la capitalul lor social. Deoarece aptitudinile sociale pot fi ușor îmbunătățite prin formare profesională adecvată, antreprenorii care profită de astfel de oportunități pot culege beneficii importante. Importanța competenței sociale a copiilor în copilăria timpurie a fost de asemenea studiată. Capacitatea de a interacționa în mod eficient și de a menține relații pozitive cu ceilalți a fost considerată a fi o dovadă a faptului că respectivii copii sunt pregătiți de școală, gata să se adapteze mediului școlar, anticipând un viitor succes la testele standardizate¹⁴.

În ultimii zeci de ani, a existat un interes crescând față de aspectele socio-culturale ale competenței sociale. Cercetătorii au arătat că nivelul competențelor sociale este profund influențat de cultura persoanei, iar cunoștințele generale influențează decisiv nivelul competențelor sociale¹⁵. Modelul Prism al competențelor sociale¹⁶ oferă un cadru util pentru a înțelege natura complexă a acestor competențe. Competența socială este în mod substanțial influențată de nivelul cultural.

Ciclul valorilor sociale

În ultimii ani, cercetările s-au concentrat asupra Ciclului valorilor sociale¹⁷ și asupra celor patru caracteristici ale ciclului acestuia, care sunt în strânsă legătură unele cu altele, se influențează unele pe altele și, împreună, ne influențează și ne definesc pe noi și, implicit, și pe cei din jurul nostru. Este important să înțelegem că sunt interconectate și se influențează reciproc.

¹³ Robert A. Baron and Gideon D. Markman, *Beyond social capital: How social skills can enhance entrepreneurs' success*, ACAD MANAGE PERSPECT February 1, 2000 vol. 14 no. 1 106-116

¹⁴ Birch & Ladd, 1996; Kupersmidt, Coie, & Dodge, 1990; Malecki & Elliott, 2002; Parker & Asher, 1987; Welsh, Park, Widaman, & O'Neil, 2001).

¹⁵ Kantor, Elgas, & Fernie, 1993; Katz & McClellan, 1997; Rogoff, 2003; Rose-Krasnor, 1997; Rubin, Bukowski, & Parker, 1998).

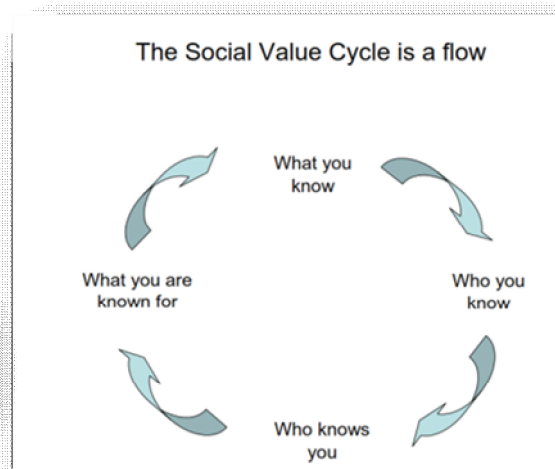
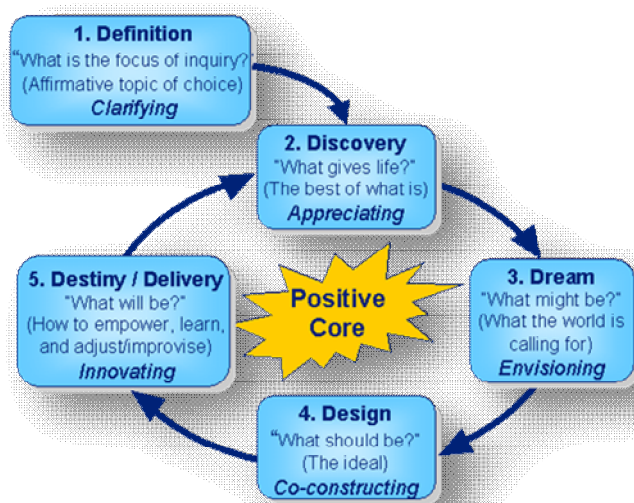
¹⁶ Prezentat de Rose-Krasnor, 1997

În școală și în viață, în general, oamenii trăiesc cu ideea că valoarea noastră este dată de cât de inteligenți suntem sau cât de multe știm. Cu toate acestea, un vechi proverb dezvăluie un adevăr diferit ... *ceea ce contează în viață este nu numai ceea ce știi ...* dar, de asemenea, PE CINE știi.

Un om foarte înțelept, pe nume Bing Goei, a spus, "Cel mai mult contează cine te cunoaște pe tine, nu pe cine știi tu". Acest lucru l-a condus Paul F. Doyle către o nouă viziune ... pentru că a văzut imediat adevărul din declarația lui Bing Goei, dar, de asemenea, a realizat că cele spuse reflectă un adevăr incomplet. Ceea ce contează este nu doar cine te cunoaște, ci și pentru ce anume ești cunoscut.

Ciclul valorilor sociale corespunde foarte bine metodei cercetării evaluative (CE), care este o metodă de a studia și de a schimba sistemele sociale (grupuri, organizații, comunități) și care pledează pentru realizarea unei cercetări asupra a ceea ce este mai bun în societatea actuală, cu scopul de a imagina ceea ce ar putea fi, proiectând astfel o ideală stare socială viitoare.

Cercetarea evaluativă presupune căutarea a ceea ce este mai bun în oameni, organizațiile lor și lumea din jurul lor. În sensul cel mai larg, este vorba despre descoperirea sistematică a ceea ce însuflă "viață" unui sistem viu în momentul când este cel mai viu, cel mai eficient și cel mai capabil din punct de vedere economic, ecologic și uman.

Cercetarea evaluativă se referă, în principal, la arta de a pune întrebări care au menirea să consolideze capacitatea unui sistem de a înțelege, anticipa și spori potențialul pozitiv al respectivului sistem. Aceasta presupune formularea acelor "întrebări pozitive necondiționate" care implică sute sau, uneori, mii de oameni.

În cercetarea evaluativă, un accent deosebit este pus pe impulsivitatea imaginației și inovării; în loc de negare, critică și diagnostic în spirală, există descoperire, vis și design creativ. În acest sens, incluziunea este un exemplu bun. Adepții cercetării evaluative încearcă să privească problema din perspective multiple. Strategia adoptată în incluziune presupune implicarea mai multor grupuri de persoane- cu gânduri, sentimente, experiențe, perspective diferite- în realizarea unui țel comun. Fiind multe persoane diferite implicate, vor exista diverse puncte de vedere, ceea ce va determina modalități de realizare inovative și creatoare. În felul acesta, putem spune că incluziunea favorizează inovarea.

INCLUZIUNEA ÎN ȘCOALĂ

Incluziunea și diversitatea merg mână în mână. Incluziunea presupune înțelegerea în profunzime și acceptarea unor culturi diferite, genuri, etnii, orientări sexuale, dizabilități, capacități, interese, valori, convingeri și opinii. Procesul de incluziune socială reprezintă ansamblul de măsuri și acțiuni multidimensionale din domeniile protecției sociale, ocupării forței de muncă, locuirii, educației, sănătății, informării-comunicării, mobilității, securității, justiției și culturii, destinate combaterii

excluziunii sociale și asigurării participării active a persoanelor la toate aspectele economice, sociale, culturale și politice ale societății. (conform art. 6 lit. cc din Legea nr. 292/2011 - Legea asistenței sociale).

Incluziunea socială și respectul pentru diversitate sunt valori sociale esențiale atunci când vorbim despre nevoile și drepturile copiilor. Accentul este pus pe oferirea unor condiții de îngrijire care promovează dezvoltarea fizică, cognitivă și socio-emoțională optimă a copiilor, tranziția reușită de la mediul de acasă la școală, cu alte cuvinte, optimizarea oportunităților educaționale și de învățare pentru copii.

Incluziunea și respectul joacă un rol important în viața școlărilor, la fel și valorile asociate, cum ar fi democrația, participarea și cetățenia. Educația incluzivă se referă la eliminarea tuturor barierelor din calea educației și asigurarea participării celor vulnerabili din punct de vedere al excluziunii și marginalizării (UNESCO, 2000). În primul rând, este vorba de o abordare strategică care are ca scop facilitarea succesului în învățare pentru toți copiii.

Prima cerință a educației incluzive este de a diminua până la a elimina toate formele de excluziune. Ea asigură accesul, participarea și succesul școlar pentru toți copiii. Școala incluzivă dezvoltă toate elementele necesare unei integrări sociale reușite. Școala incluzivă este deschisă tuturor elevilor și le furnizează elementele esențiale unei integrări sociale reușite. Școlile incluzive sunt acele școli deschise și prietenoase, care au o curriculă flexibilă și practici de predare de calitate care promovează evaluarea continuă și parteneriatele din educație (OECD, 2007).

Există o suprapunere conceptuală între "incluziunea socială" și "respectul pentru diversitate". Ele sunt simbiotice și se consolidează, se sprijină reciproc. Dar există, totuși, o diferență de accent. Incluziunea socială încorporează noțiuni de cetățenie, statut și drepturi. Aceasta se concentrează pe combaterea discriminării structurale, inclusiv a barierelor care împiedică persoane/grupuri de la a participa deplin și semnificativ, pe bază de origine etnică, apartenență politică sau statut socio-economic.

Respectul pentru diversitate implică un anumit comportament și o anumită atitudine. Se merge dincolo de drepturile legale, cuprinzând aspecte precum sentimentul de apartenență, sentimentul de a fi acceptat și bine-venit. Respectul înseamnă adoptarea unei atitudini de recunoaștere – din punct de vedere al comportamentului social și al dreptului legal – a nevoilor altora, care sunt diferite și inegale, atât în stradă, precum și la instanța de judecată¹⁸.

Incluziunea socială își propune să garanteze faptul că toți copiii au acces echitabil și egal la resurse, servicii și facilități care sunt favorabile pentru dezvoltarea și bunăstarea lor. Respectul pentru diversitate are scopul de a asigura un tratament corespunzător tuturor copiilor, oferindu-le acestora șansa să dezvolte atitudini pozitive, precum promovarea idealurilor, cum ar fi comportamente pro-sociale, interacțiuni deschise și reactive, de conștientizare socială, empatie, negociere, management al furiei, managementul și soluționarea conflictelor, etc.

Incluziunea socială și respectul pentru diversitate sunt ferm stipulate și detaliat explicate în *Convenția O.N.U cu privire la Drepturile Copilului (C.D.C)*. Într-adevăr, valorile promovate de incluziunea socială și respectul pentru diversitate pun bazele pentru o abordare bazată pe dreptul la viață, în general. Ele hrănesc la copii un sentiment de auto-identitate ca un agent al schimbărilor pozitive, atât pentru ei înșiși, cât și pentru comunitatea lor.

Educația pentru drepturile copilului este vitală datorită efectelor de durată pe care le are asupra dezvoltării copiilor și consecințelor asupra evoluției societății. Drepturile copilului sunt interdependente și indivizibile. Anumite dispoziții ale C.D.C sunt extrem de interesante în ceea ce privește incluziunea socială și respectul pentru diversitate¹⁹:

Articolul 2 din C.D.C se referă la dreptul tuturor copiilor de a crește într-un cadru caracterizat prin egalitate, liberi de orice formă de discriminare bazată pe "rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, apartenență națională, etnică sau socială, proprietate, dizabilitate, naștere sau

---

¹⁸ Sursa: <http://www.bernardvanleer.org/English/Home/Goals/Social-inclusion-and-respect-for-diversity.html>

¹⁹ Ibidem

orice altă situație ". Este stipulat accesul la servicii adecvate și eficiente, inclusiv cele de sănătate, de îngrijire și educație, ca fiind deosebit de important pentru copiii cu risc de discriminare.

Articolul 12 din CDC vorbește despre dreptul la participare, acordând o importanță deosebită "respectului pentru opiniile și sentimentele copilului mic", și o înțelegere a copiilor ca "participanți activi", subliniind că acest drept ar trebui să fie ancorat în viața de zi cu zi pentru copii, atât acasă, cât și în comunitate în toată gama de servicii (alin. 14).

Articolul 17 stabilește dreptul copiilor de a fi expuși la "informații și materiale provenind din diverse surse culturale naționale și internaționale".

Articolul 29 stipulează că educația ar trebui să-i ajute pe copii să dezvolte respect atât pentru "propria identitate culturală", cât și pentru "civilizații diferite" în spirit de "înțelegere, de pace, de toleranță, de egalitate între sexe și prietenie între toate popoarele".

Articolul 31, cu privire la dreptul copiilor de a se juca și de a "participa pe deplin la viața culturală", vorbește despre o lipsă de oportunități pentru copii să se întâlnească și să interacționeze cu alți copii – în medii speciale, sigure, lipsite de stres, care să susțină dezvoltarea propice și stimularea potențialului, mai ales în zonele urbane (alin. 34).

Este important să rețineți că prevederile CDC sunt formulate în termeni fermi, respectarea lor fiind obligatorie pentru guvernele care au ratificat convenția: CDC nu este doar o listă de dorințe, ci reprezintă un angajament. Atât societatea civilă, cât și guvernele naționale au un rol de jucat în promovarea unei agende de incluziune socială și respect pentru diversitate. Statele semnatare și-au asumat deja responsabilitatea de a face acest lucru.

În Danemarca, organizația părinților (Școala și Părinții) sprijină incluziunea în școala elementară, dar are o serie de sugestii de făcut pentru legislația viitoare. Intenția acestei organizații este aceea de a include mai mulți copii în sistemul școlar de masă.

Școala trebuie să fie o oglindă a comunității din care face parte. Diversitatea este, fără îndoială, un punct forte în educație, iar sistemul de predare-învățare poate să varieze astfel încât toată lumea să fie mulțumită, spune președintele "Școlii și Părinților", Benedikte Ask Scot. Organizația "Școala și Părinții" dorește ca acei elevi care au nevoi speciale să beneficieze de servicii optime de formare și de sprijin.

"Incluziunea este o idee bună. Dar și resursele și calificările cadrelor didactice trebuie să fie pe măsură pentru a vorbi de un învățământ incluziv eficient. În caz contrar, incluziunea în școală devine doar un exercițiu prin care se fac economii, caz în care toți copiii plătesc prețul", spune Benedikte Ask Scot.

În Germania, toți copiii înscriși la școala locală și toți părinții consideră că diversitatea poate fi un punct forte al școlii. Copiii cu dizabilități învață să opereze într-o lume a valorilor normale și copiii normali învață să aibă grijă de alții care sunt diferiți. Acest lucru înseamnă că există o mai mare acceptare a diversității și mai puțină agresiune în școli.

Copiii sunt cu toții diferiți și cu toții trebuie să se pregătească pentru a atinge anumite standarde de performanță. Resursele trebuie utilizate în mod inteligent, astfel încât toți copiii să poată obține o educație bună. Consiliile de administrație ale școlilor trebuie să facă un principiu din incluziune, să supravegheze modul în care funcționează incluziunea, și să vină în întâmpinarea preocupărilor și îngrijorărilor părinților

Prioritățile incluziunii sociale sunt:

1. Acceptare și atitudine binevoitoare - dovezi ale unui etos incluziv și atitudini pozitive în școli și în mediile educaționale, care indică faptul că copiii vulnerabili și tinerii sunt apreciați și bine-veniți;
2. Calificarea forței de muncă – abilități necesare, cunoștințe crescute și o mai mare înțelegere a educației incluzive pentru toți cei implicați în educația copiilor și a tinerilor;
3. Frecvență și includere - capacitate crescută a tuturor școlilor de a satisface nevoile copiilor vulnerabili și tinerilor;

4. Acces - prevedere crescută pentru a maximiza incluziunea tuturor copiilor și tinerilor în școlile de masă și în instituțiile de învățământ;
5. Rezultate - oportunități mai bune pentru toți copiii pentru a-și valorifica pe deplin potențialul;
6. Finanțarea - Fonduri disponibile orientate în mod corespunzător, în scopul de a maximiza incluziunea;
7. Parteneriat cu părinții /responsabilii cu îngrijirea copiilor și cu organizațiile de voluntariat - parteneriate îmbunătățite în beneficiul fiecărui copil sau tânăr.

Stabilirea, implementarea, dezvoltarea și promovarea valorilor incluzive sunt priorități ale mediului educațional în următorii ani.

Indicele de incluziune poate fi un instrument bun pentru a controla și evalua acest deziderat²⁰.

Definițiile incluziunii în educație, în conformitate cu Indexul pentru incluziune, implică:

- ✓ Aprecierea în egală măsură a tuturor elevilor, precum și a personalului;
- ✓ Creșterea participării elevilor și reducerea excluderii lor din sistemul de învățământ, școlile și comunitățile locale;
- ✓ Restructurarea politicilor și practicilor în școli, astfel încât acestea să răspundă diverselor nevoi ale elevilor din localitate;
- ✓ Reducerea barierelor în învățare și participare pentru toți elevii, nu numai pentru cei cu dizabilități sau cei care sunt clasificați ca având "nevoi educaționale speciale".
- ✓ Tragerea unor învățăminte din încercările de a depăși obstacole în calea accesului și a participării anumitor elevi, cu scopul de a pune aceste concluzii în aplicare în beneficiul unor mase mai mari de elevi;
- ✓ Diferențele dintre elevi trebuie privite ca fiind posibile resurse/ocazii în a sprijini învățarea, mai degrabă decât ca probleme ce trebuie să fie depășite;
- ✓ Recunoașterea dreptului elevilor la educație în localitatea lor de domiciliu;
- ✓ Îmbunătățirea bazei materiale a școlilor, atât pentru personal, precum și pentru elevi;
- ✓ Sublinierea rolului școlilor în construirea comunității și dezvoltarea de valori, precum și în îmbunătățirea performanțelor;
- ✓ Promovarea unor relații reciproce de susținere între școli și comunități;
- ✓ Promovarea ideii că incluziunea în educație este un aspect al incluziunii sociale.

²⁰ Sursa: <http://www.csie.org.uk/resources/inclusion-index-explained.shtml>

PROGRAM DE INSTRUIRE – MODULUL VALORI SOCIALE - ADRESAT ELEVILOR-PĂRINȚILOR- PROFESORILOR

Cursul oferă formatorilor și formabililor exemple de activități de formare pentru o mai bună înțelegere a semnificației valorilor sociale.

Activitățile sunt împărțite în 8 submodule, fiecare dintre acestea concentrându-se pe elementele de bază în înțelegerea valorilor sociale necesare dezvoltării europene și valorilor sociale, ca factori de motivare în viața noastră de zi cu zi, în relațiile cu cei din jur. Un accent deosebit a fost pus pe incluziune ca valoare socială în școli și grădinițe.

Modulul este disponibil, de asemenea, sub formă de capitole în sistem e-learning.
<http://lnx.training2000.it/moodle/course/view.php?id=46>

Partea I -Explorarea valorilor sociale

Subiect: Cum să abordăm valorile sociale ?

Obiectiv: Facilitarea înțelegerii a ceea ce înseamnă valori sociale și a modului în care este abordată problema valorilor sociale în școală

Scopul este acela de a oferi participanților o idee cu privire la ce sunt valorile sociale și la modul în care acestea funcționează în viața de zi cu zi. Există trei abordări - în funcție de vârsta cursanților. Cu toate acestea, obiectivul rămâne același.

Pentru părinți și profesori:

Exercițiul va fi facilitat de trainer și poate fi efectuat cu până la 80-100 participanți.

Durata: 2 ore

1. Introduceți foarte pe scurt valorile sociale și prezentați pașii necesari efectuării exercițiului;
2. Prezentați filmul *Explorarea valorilor sociale cu Super Minds*

<https://www.youtube.com/watch?v=vgFRs2rhF-o> (6 minute)

15 minute

3. Împărțiți participanții în grupe de 4-6 membri;

4. Cereți fiecărei grupe să:

- răspundă la întrebarea: “ Cât sunt de importante valorile sociale?”
- enumere cele mai importante 10 valori sociale și să le noteze pe o coală de flipchart;
- imagineze o poveste referitoare la una din valorile sociale enumerate (cum ar fi Super Minds)

45 minute

5. Cereți-le participanților să se adune în plen și să:

- expună graficul cu valorile sociale pe perete;
- spună povestea lor celorlalți participanți
- întocmească o listă cu minim 10 valori sociale, discutate și selectate în plen care trebuie învățate/ dezvoltate

45 minute

6. Q & A ca și concluzie

15 minute

Pentru elevii mai mici: (în toate cele 45 minute)

1. Prezentați-le filmul *Social Skills Training: Taking Turns Speaking*

<https://www.youtube.com/watch?v=3RjRZ9jMfs0> (2.04 min)

2. Divizați-i în grupe de 2-4 elevi

3. Cereți-le să răspundă la întrebările:

- “Ți s-a întâmplat să nu fi fost ascultat, să nu ți se ofere atenție? Cum a fost?”
- “Ce putem face pentru a fi buni prieteni?”

15 minute

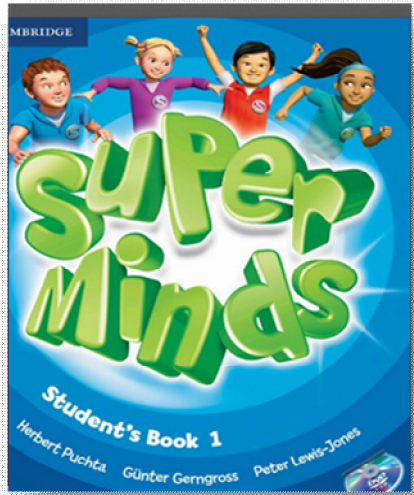
4. Uniți elevii și cereți-le să:

- Fiecare grupă trebuie să-și prezinte exemplele;
- Discute liber cu privire la exemplele date
- Tragă concluzii împreună cu privire la valorile sociale;
- Deseneze/scrie concluzia/concluziile pe o coală de hârtie care va fi expusă apoi pe peretele sălii de clasă.

Pentru elevii mai mari: (în 45 minute)

Aceiași pași ca pentru elevii mai mici. Filmul prezentat va fi *Showing Empathy*:

https://www.youtube.com/watch?v=Ivrwj_p4E2g&list=UUPCN7f0Qf49jI44Vycx-xXw

 <p>http://wdn.ipublishcentral.net/cambridge_university_press/viewinside/27992884448402</p>	<p>Scrisă de o echipa de autori extrem de respectați, Super Minds a fost atent conceput pentru a-i ajuta pe elevi să-și atingă potențialul maxim. Explorând în același timp valorile sociale, cursul îmbunătățește abilitățile de gândire ale elevilor, ascuțindu-le memoria și îmbunătățindu-le concentrarea.</p> <p>Personaje interesante însoțesc cursanții în călătoria lor, fiecare având super-puteri speciale. Pe măsură ce elevii cresc, cresc și personajele și personaje noi sunt introduse la fiecare două niveluri. Super Minds este un curs extrem de flexibil, putând fi adaptat pentru a veni în întâmpinarea nevoilor de predare: cartea elevului conține atât informațiile și exercitiile de bază, cât și elemente de conținut suplimentar, plus o gama largă de activități practice în caietul auxiliar al elevului. În plus, DVD-ul include toate materialele de care aveți nevoie pentru a-i angaja pe elevi în activități.</p> <p>Acest curs intensiv pregătește elevii la nivelul examenelor YLE.</p>
	<p>Mai multe filme pentru elevi pot fi accesate la:</p> <p>https://www.youtube.com/playlist?list=UUPCN7f0Qf49jI44Vycx-xXw</p>

PARTEA a II-a Tratatul de la Lisabona și valorile sociale fundamentale în U.E.

Subiect: Valori sociale fundamentale în Europa

Obiectiv: Îmbogățirea cunoștințelor cu privire la importanța valorilor sociale de bază în Europa și la contextul politic și juridic: Tratatul de la Lisabona.

Scopul este acela de a prezenta valorile sociale de bază încorporate în Tratatul de la Lisabona, ca un fundament pentru a înțelege și a discuta despre contextul european și despre propriile valori sociale ale participanților.

Pentru elevii mai mari, profesori și părinți:

1. Cursul este explicat într-o manieră non-juridică, ușor de înțeles pentru participanți.

Cursul cuprinde următoarele subiecte:

- Privire de ansamblu asupra originilor Tratatului de la Lisabona
- Drumul de la 1957 până în 2007, Tratatul Constituțional
- Tratatul privind Uniunea Europeană, Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
- Schimbările instituționale din Tratatul de la Lisabona
- Modificări la Comisia Europeană, Consiliul de Miniștri
- Reguli de votare, membri ai Parlamentului European
- Consiliul European, Înaltul Reprezentant pentru Politică Externă
- Eficiență mai mare de luare a deciziilor în Uniunea Europeană
- Co-decizie versus procedură legislativă ordinară
- Noi domenii de politică sub co-legislație
- Noi reguli de vot și rolul Parlamentului
- Democrație consolidată (noi instrumente pentru cetățeni)
- Carta drepturilor fundamentale a Uniunii
- Rolul consolidat pentru parlamentele naționale în sistemul U.E
- Clarificarea competențelor la nivelul U.E, în comun și cele naționale
- Politica externă și de schimbări de acțiune externă
- Înaltul Reprezentant pentru Politică Externă, Serviciul European de Acțiune Externă
- Politica de apărare și achizițiile militare, toate vorbind cu o singură voce
- Politici și competențe noi ale Uniunii Europene create prin Tratat
- Justiție, libertate, securitate, energie și schimbări climatice
- Politica regională, alte noi politici ale UE (protecția civilă, spațiu, turism)

2. Participanții sunt împărțiți în grupuri mai mici (5-6 persoane) și le se solicită să enumere cele șase valorile sociale de bază incluse în Tratatul de la Lisabona.

Durata: 30 minute

3. Adunați cursanții în plen. Cereți grupelor să scrie valorile sociale pe tablă sau flipchart.

Prezentați filmul: *Aspecte sociale în Tratatul de la Lisabona*

https://www.youtube.com/watch?v=MM_BNdIjihw

Cursanții trebuie să discute și să prioritizeze valorile sociale într-o listă de șase - argumentând de ce ele sunt importante.

Va fi ales un facilitator și un secretar.

Durata: 30 minute

4. Participanții trebuie să se organizeze în grupuri mai mici, în plen și să găsească exemple cu privire la modul în care aceste valori sociale ne influențează și sunt importante în viața de zi cu zi.

Durata: 15 minute

Fiecare dintre grupe prezintă exemple în plen. Exemplele sunt notate pe un flipchart.

Durata: 30 minute

5. Sesiunea este încheiată cu prezentarea filmului: *Valorile influențează relațiile externe ale U.E.*

<https://www.youtube.com/watch?v=IUdeEYhr-rw>

Durata: 10 minute

 <p>http://www.eu-academy.eu/freeresources/the-lisbon-treaty/</p>	<p>Tratatul de la Lisabona Complet actualizat (2011), imagine de ansamblu în profunzime a ultimului cadru de reglementare a Uniunii Europene, și anume Tratatul de la Lisabona. Acesta prezintă funcția nou creată de Președinte al Consiliului European, modificările aduse instituțiilor UE, politica externă a UE și inovații în nivelul U.E. de luare a deciziilor și oferă o explicație clară a inovațiilor introduse de noul tratat.</p>	<p>Durata: 41 minute</p>
<p>Power point presentation http://www.powershow.com/view/1207a6-MWJhM/The Lisbon Treaty and the Challenges Ahead powerpoint ppt presentation</p>	<p>Tratatul de la Lisabona și provocările viitoare de Marlene Wind, prof. doctor la Universitatea din Copenhaga Lupta dintre "Maximalisti" și "minimalisti" după căderea ... parlamentelor - prezentare PowerPoint PPT</p>	<p>15 slide-uri Aprox. 30 minute</p>
<p>https://www.youtube.com/watch?v=MM_BNdlJihw</p>	<p>Filmul: <i>Aspecte sociale ale Tratatului de la Lisabona</i></p>	<p>Aprox. 3.17 min.</p>
<p>https://www.youtube.com/watch?v=IUdeEYhr-rw</p>	<p>Filmul: <i>Valorile influențează relațiile externe ale U.E</i></p>	<p>Aprox. 2.20 min.</p>

PARTEA a III-a Educație pentru cetățenie democratică și drepturile omului

Subiect: Consiliul European a realizat un material intitulat "Educație pentru democrație". Manualul este format din trei părți.

- Partea I descrie principiile de bază ale cetățeniei și educației pentru drepturile omului.
- Partea a II-a oferă linii directoare și instrumente pentru a proiecta, a sprijini și a evalua nivelul de înțelegere și de învățare interactivă.
- Partea a III-a oferă truse pentru profesori și elevi.

Obiectiv: Obiectivul este acela de a sprijini profesorii și practicienii în promovarea cetățeniei și educației pentru drepturile omului. Cursul ridică o gamă largă de întrebări-cheie, prezentând inclusiv obiectivele, competențele, și metodele necesare pentru a forma o educație pentru democrație și drepturile omului.

Educația pentru cetățenie democratică (ECD) și drepturile omului în practica școlară (EDO) - Secvențe de predare, concepte, metode și modele pot fi găsite direct pe internet la:

http://www.coe.int/t/dg4/education/edc/default_en.asp

Pachetul ECD / EDO

Diferitele instrumente elaborate de către Consiliul Europei cuprind informații de bază esențiale cu privire la diferite aspecte legate de integrarea ECD / EDO în sistemele de învățământ. Cele mai importante, numite "ECD / EDO Pack", sunt următoarele:

- Instrumentul 1: instrument de politică pentru ECD / EDO: suport strategic pentru factorii de decizie;
- Instrumentul 2: Guvernarea democratică a școlilor;
- Instrumentul 3: Cum toți profesorii pot sprijini cetățenia și educația pentru drepturile omului: un cadru pentru dezvoltarea competențelor;

- Instrumentul 4: Asigurarea calității educației pentru cetățenie democratică în școli;
- Instrumentul 5: parteneriate școală-comunitate-universitate pentru o democrație durabilă: Educație pentru cetățenie democratică în Europa și Statele Unite.

Aceste instrumente au fost dezvoltate de către experți pe baza feedback-ului și comentariilor primite de la diverse grupuri-țintă, inclusiv coordonatorii ECD / EDO. În plus față de pachetul de ECD / EDO, o serie de materiale suplimentare pot fi găsite pe site-ul Consiliului Europei (www.coe.int / EDC).

Aceste instrumente practice elaborate de către Consiliul Europei în domeniul ECD / EDO sunt instrumente generice. Cu alte cuvinte, este recunoscut faptul că acestea ar putea avea nevoie să fie adaptate la diferitele situații, dezvoltate și utilizate în funcție de nevoile fiecărei țări.

Materialul poate fi folosit direct în educație și se recomandă să folosiți ECD / EDO Volumul I ca parte 3. În multe țări, profesorii au nevoie de asistență pentru punerea în aplicare a ECD / EDO. Acesta este motivul pentru care Consiliul Europei are în curs de dezvoltare și o serie de manuale pentru profesori cu privire la cetățenie și educație pentru drepturile omului. Volumele au fost publicate în parteneriat cu Universitatea din Zurich pentru Formarea Cadrelor Didactice, secția Proiecte Internaționale în Educație. Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare a finanțat manualele, împreună cu Consiliul Europei. Volumul I, Educație pentru democrație - Materiale pentru profesori, este primul din această serie de șase volume. O imagine de ansamblu a acestor șase manuale și diferite grupuri țintă poate fi văzută în imaginea de mai jos.

Manualele includ planuri de lecție pentru toate nivelurile de învățământ, cu scopul de a promova cetățenia activă și participativă bazată pe învățarea bazată pe sarcini într-o comunitate **școlara democratică**. Caracteristica unică a acestor manuale este că acestea sunt rezultatul unui proiect cu adevărat european. Ideea și prima versiune au fost dezvoltate în Bosnia și Herțegovina, unde mai mulți profesori și educatori au luat parte la realizarea manualelor. Autorii și editorii versiunii finale a manualelor provin din mai multe țări europene, iar manualele au fost testate și revizuite de către un număr mare de persoane de diferite origini cu diferite sensibilități.

Cursul poate dura între 3-4 ore și o săptămână.

PARTEA a IV-a Ce se întâmplă când structurile civilizației dispar?

Subiect: Acest modul se concentrează pe conflictul dintre două impulsuri antagonice care există în toate ființele umane: instinctul de a trăi prin norme, de a acționa în mod pașnic, de a urma poruncile morale și de a acționa pentru binele comun, versus instinctul de a satisface dorințele imediate, de a acționa violent pentru a obține supremația în detrimentul altora și de a impune voința cu orice preț. Acest conflict ar putea fi exprimat în termeni mai largi prin competiția dintre bine și rău.

Aceasta este, de asemenea, preocuparea centrală a *Împăratului muștelor* (*Lord of the Flies*), în care William Golding asociază instinctul de civilizație cu binele și instinctul de sălbăticie, cu răul. Conflictul dintre cele două instincte este forța motrice a romanului, explorat prin dispariția treptată a normelor de comportare civilizată și morală a tinerilor băieți, pe măsură ce aceștia se obișnuiesc cu un viața brutală, sălbatică, barbară din junglă. *Împăratul muștelor* este un roman alegoric, ceea ce înseamnă că Golding transmite multe din ideile sale principale și teme prin personaje simbolice și obiecte. El prezintă conflictul dintre civilizație și sălbăticie prin conflictul dintre două personaje principale ale romanului: Ralph, protagonistul, care reprezintă ordinea și conducerea bazată pe norme de conduită civilizată și Jack, antagonistul, care reprezintă sălbăticia și dorința de putere.

Pe măsură ce romanul avansează, Golding arată modul în care diferite persoane simt influențele instinctelor de civilizație și sălbăticie în măsuri diferite. Piggy, de exemplu, nu are sentimente sălbatice, în timp ce Roger pare abia capabil de a înțelege regulile de civilizație. În general, cu toate acestea, Golding implică faptul că instinctul de sălbăticie este mult mai primar și fundamental psihicului uman decât instinctul de civilizație. Golding vede un comportament moral, în multe cazuri, ca fiind ceva impus de forțele civilizației asupra individului, mai degrabă decât o expresie naturală a individualității umane. Când sunt lăsați liberi, ne sugerează Golding, oamenii reveni în mod natural la cruzime, sălbăticie, și barbarie. Această idee a răului uman înnăscut este esențială pentru *Împăratului muștelor* și își găsește expresia în mai multe simboluri importante, mai ales fiara și capul scoafei înfipt în băț. Dintre toate personajele, doar Simon pare să aibă o bunătate naturală, înnăscută.

Obiective: Participanții vor înțelege următoarele:

1. La un nivel literal, *Împăratului muștelor* prezintă ceea ce se întâmplă cu un grup de băieți izolați pe o insulă, fără supravegherea adulților.
2. La nivel simbolic, *Împăratului muștelor* investighează ceea ce se întâmplă cu oamenii civilizați atunci când structurile civilizației dispar.

Primul pas al modulului este acela de a citi romanul și / sau viziona filmul. Ambele pot fi găsite pe internet, iar lectura/vizionarea se pot face individual sau în plen.

Filmul poate fi găsit la:

<https://www.youtube.com/watch?v=X7ffCWSTNYM> (1:30 min)

romanul poate fi găsit la:

<http://truly-free.org/ebook.php?book=Golding%2C%20William%20-%20Lord%20of%20the%20Flies&list=a&nr=1133&cat=f>

Al doilea pas – Începeți în plen cu o scurtă discuție care va ghida participanții să se concentreze pe ceea ce se întâmplă la nivel literal în carte și semnificația evenimentelor la nivel simbolic. Cursanții se vor concentra pe ce se întâmplă literalmente pentru băieți și ce ne transmite metaforic autorul atunci când vorbește despre dispariția structurilor civilizației.

Durata: 20 minute

Al treilea pas – având discuția precedentă ca fundal, împărțiți participanții în trei grupuri:

- Un grup include băieții salvați care ar trebui să privească evenimentele tot timpul din punctul de vedere al lui Jack. Grupul va alege un reprezentant care va interpreta rolul lui Jack.
- Un grup include băieții salvați care ar trebui să privească evenimentele prin prisma lui Ralph. Grupul va alege un reprezentant care va interpreta rolul lui Ralph.
- Un grup va interpreta rolul juriului format din adulți-părinți, poliție, și alte figuri cu autoritate; acest grup va pune întrebări celor două grupuri de băieți și le va judeca.

În timp ce grupul care acționează în calitate de judecător pregătește întrebările pentru ambele grupuri, grupurile de sprijin ale lui Jack și Ralph ar trebui să ia în considerare următoarele întrebări cu titlu de pregătire pentru întrebări din partea adulților:

- Ce s-a întâmplat?
- Ce evenimente cunoaște foarte bine, din proprie experiență, fiecare copil?
- Despre ce evenimente doar a auzit fiecare copil?
- Ce acțiuni va apăra/susține fiecare grup cel mai categoric?
- Ce va spune fiecare participant despre ceilalți?

Grupul care acționează ca judecători ar trebui să pregătească întrebări pentru ambele grupuri. În scopul de a ajunge la o judecată echitabilă, ce trebuie să afle judecătorii? Cum pot ei să privească dincolo de personalitățile băieților și stilurile de conducere pentru a găsi o descriere exactă a ceea ce s-a întâmplat pe insulă? Explicați-le judecătorilor că trebuie să vină cu întrebări care provoacă oferirea ambelor tipuri de răspunsuri: obiective și subiective.

Durata: 30 minute

Al patrulea pas – Grupul judecătorilor va interoga acum pe fiecare dintre reprezentanții celor două tabere (un grup este prezent, în timp ce celălalt băiat și / grupul său nu este prezent).

Dacă este posibil, această interogare poate fi filmată pentru o utilizare ulterioară.

Durata: 2 x max. 15 minute = 30 minute

Etapa a cincea - După ce adulții au interogat fiecare băiat, judecătorii ar trebui să se întâlnească pentru a delibera: Cine a fost responsabil pentru fiecare eveniment în timpul șederii băieților pe insulă? În ce măsură? De ce judecătorii îi consideră responsabili pe anumiți băieți? În final, judecătorii trebuie să împartă pedepse și recompense, în funcție de concluziile lor. Ei pot fi foarte creativi în a-și imagina astfel de pedepse/recompense și pot face recomandări, astfel încât, în viitor, societatea să poată evita distrugerea unui grup civilizat.

Durata: 20 minute

Etapa a șasea - Toți participanții se întâlnesc în plen și discută despre necesitatea existenței valorilor sociale și structurilor sociale. Participanții prezintă, în măsura în care există, exemple inspirate din realitate. Se discută despre ce se poate face. Este important ca toate exemplele să fie notate pe colile de flip chart.

Durata: 30-45 minute.

Durata totală: inclusiv timpul de pregătire - film 4-5 ore

PARTEA a V-a Ciclul valorilor sociale și cercetarea evaluativă

Tema: Modulul, care este împărțit în două sesiuni, iar sesiunea a doua este în principal adresată cadrelor didactice, părinților și elevilor mari (peste 16 ani), prezintă instrumente de lucru cu privire la modul de a percepe și de a sprijini pe alții ca fiind cheia pentru a valoriza și internaliza valorile sociale. Lucrul cu valorile sociale depinde de abilitățile noastre sociale de a vedea situații și provocări și din perspectiva altora. În plus, vorbește despre semnificația conceptului de valoare socială.

Obiective: formarea abilității de a anticipa modul în care alții percep realitatea, deprinderea de a lucra cu unele instrumente pentru a face acest lucru.

SESIUNEA 1

Pasul 1: Icebreaker: Cum văd animalele lumea? <https://www.youtube.com/watch?v=XbZ9xJUyIWY>

Spuneți participanților că aceștia vor exersa modalități de a privi lumea din 3 perspective diferite:

Perspectiva 1 (din punct de vedere personal)

Perspectiva 2 (din punctul de vedere al celor care primesc mesajele dvs. / comunicare)

Perspectiva 3 (de sus –perspectiva din elicopter)

Acest exercițiu ne permite să vedem/înțelegem punctul de vedere al celeilalte persoane, să obținem o mai bună înțelegere a punctul de vedere al celeilalte persoane într-o anumită situație. În esență, exercițiul este folosit pentru a extrage încărcătura emoțională dintr-o situație și pentru a face oamenii să se simtă resurse în situații în care anterior nu aveau niciun cuvânt de spus. Principiul din spatele pozițiilor perceptuale este ideea foarte simplă de a te pune în locul altei persoane. Cu alte cuvinte, nu poți înțelege cu adevărat pe cineva, până când nu ai experimentat cum este să fii în situația lui sau a ei.

Abilitatea de a vedea lucrurile din punctul de vedere al altei persoane este o abilitate cheie în înțelegerea oamenilor și este importantă pentru procesul de comunicare în cadrul negocierilor, interviurilor și relațiilor cu alte persoane. Este esențial să se lucreze cu cercetarea evaluativă (C.E).

C.E presupune căutarea a ceea ce este mai bun în oameni, organizațiile lor și lumea lor înconjurătoare. În sensul cel mai larg, C.E presupune descoperirea sistematică a ceea ce însuflă "viață" unui sistem viu când este cel mai viu, cel mai eficient și cel mai capabil din punct de vedere economic, ecologic și uman. C.E implică, în principal, arta și practica de a pune întrebări care să consolideze capacitatea unui sistem de a înțelege, anticipa și spori potențialul pozitiv. Foarte importantă este deci capacitatea de a pune "întrebări pozitive", care implică adeseori sute sau, uneori, mii de oameni.

Prezentati filmul: "Perspective diferite"

<https://www.youtube.com/watch?v=rGiTDdTC-fY>

<https://www.youtube.com/watch?v=J15iRbTD7XI>

Durata: 30 minute

Pasul 2: Împărțiți participanții în grupuri de 4-6 și cereți-le să aleagă o situație în care pot ilustra percepții diferite (poziții). Ei pot alege să vorbească despre aceasta, să interpreteze sau să illustreze situația și percepțiile diferite.

Durata: 20 minute

Pasul 3: Uniți grupurile și cereți-le să-și prezinte exemplele, revenind asupra diferitelor puncte de vedere, punctând importanța dezvoltării abilității de a percepe lumea și din perspectiva celorlalți.

Finalizați această sesiune cu bărbați vs femei:

<https://www.youtube.com/watch?v=CCz08Bw9wEQ>

sau, pentru copiii mai mici: Cum te simți atunci când privești din perspectiva unui copil suferind de A.D.H.D (Attention Deficit Hyperactivity Disorder)?:

<https://www.youtube.com/watch?v=wmM5sm8wYQQ>

Vorbiți cu copiii despre cum se simte Ethan. Verificați nivelul lor de înțelegere. Cum pare a fi clasa pentru cineva ca Ethan?

Durata: 20 minute

Durata sesiunii 1: 1 ora și 10 minute

SESIUNEA 2

Pasul 4: Grupurile se vor întâlni în plen și li se va prezenta un alt mod de a vedea lucrurile, răspunzând la întrebările “Cine suntem noi?”, “Care este valoarea noastră socială?”.

De ce sunt atât de importante relațiile, rețeaua socială și media? Ciclul Valorilor Sociale (C.V.S) este un mod de a înțelege și apoi de a gestiona mai activ prezența noastră socială, atât profesională, cât și personală.

Formatorul prezintă filmul existent la: <https://www.youtube.com/watch?v=oh5S0QvV8v0> (are și versiuni în italiană și franceză).

Durata: 3,57 min

Durata: 15 minute

Pasul 5: Cereți-le participanților organizați în perechi să se intervieze reciproc și să întocmească **Ciclul Valorilor Sociale** al partenerului lor pe o coală de hârtie, utilizând metoda C.E -ce funcționează? Fiecare partener are 5 minute pentru a-l intervieva pe celălalt, iar apoi 5 minute de lucru împreună pentru a desena C.V.S.

După desenarea C.V.S, cei doi fac schimb de diagrame și discută despre cât de completă și cuprinzătoare este diagrama realizată de partener. Au 10 minute pentru aceasta.

Durata: 30 minute

Pasul 6: Discuție în plen. Perechile vorbesc despre Ciclurile Valorilor Sociale și modul în care ei văd acest lucru în ceea ce privește relațiile lor în școală. Se vorbește, de asemenea, despre relațiile dintre familiile lor și școală. O altă problemă este aceea a identificării diferențelor dintre generații în ceea ce privește C.V.S.

La un moment adecvat, este pusă următoarea întrebare:

“Cum putem lucra pozitiv cu valorile sociale?”, “Cum putem educa un copil cu un caracter puternic?”
“Care sunt acele valori pozitive care sunt esențiale pentru o dezvoltare sănătoasă?”, Știați că..?

- Cea mai importantă valoare socială pozitivă din punctul de vedere al tinerilor (cu vârsta cuprinsă între 12 și 18 ani) este integritatea (68% dintre tineri o consideră importantă). Celelalte cinci valori pozitive sunt: onestitatea (66 %), responsabilitatea (63 %), egalitatea și justiția socială (52 %), îngrijirea/protecția socială (50 %), și capacitatea de abținere (45%).
- Fetele declară mult mai deschis decât băieții faptul că se raportează la valori sociale pozitive. De exemplu, 59% dintre fete consideră că protecția socială este importantă, în comparație cu doar 40% dintre băieți. 75% dintre fete consideră că integritatea este o foarte importantă valoare socială, comparativ cu doar 59% dintre băieți.
- Cercetătorii au descoperit că cele șase valori pozitive sunt asociate cu niveluri mai ridicate de comportament pozitiv, abilități mai bune de rezolvare a problemelor, mai bune abilități de gândire critică, abilități dezvoltate de rezolvare a conflictelor, probabilitate scăzută de a avea relații sexuale premature, mai puțini prieteni care fac alegeri greșite, o mai mare competență, abilități dezvoltate și note mai mari/ rezultate mai bune la teste.

Durata: 45 minute

Durata sesiunii 2: 1 oră și 15 minute

PARTEA a VI-a- EXPERIENȚA "HOT HOUR"

Jocul pe care îl vom utiliza s-a dovedit a fi eficace pentru a ilustra modul în care vom acționa ca indivizi și echipe atunci când suntem în situații stresante, pentru a rezolva diferite sarcini.

Puteți găsi alte instrumente sau vizitați site-ul:

<http://www.horisont.com/english/HHE.asp>

Tema: "Experiența Hot Hour" este un joc de învățare cu interacțiune mare. Mai mult decât atât, jocul vine în sprijinul altor sesiuni de formare pentru a sprijini:

- Introducerea / încheierea unor activități;
- Informarea cu privire la instrumente specifice de management (coaching, management eficient, interviuri de evaluare, etc) sau rolul managementului în general;
- Sprijinirea introducerii de tipologii (de exemplu MBTI, DISC și Belbin);
- Stabilirea unui dialog referitor la acțiuni, care poate fi util pentru o persoană, companie și societate în general ;
- Un element flexibil în procesul de dezvoltare a echipei.

"Experiența Hot Hour" se bazează pe șase sarcini diferite (5 puzzle-uri și 1 ghicitoare). În forma de bază, fiecare grup (4-6 membri) face propria planificare (stabilirea obiectivelor, strategiei și metodologiei), având o oră pentru a-și atinge obiectivul. În această formă, prezentarea, planificarea, jocul și comentariile de după efectuarea activității durează aproximativ 2 ore, 2 ore și jumătate.

În acest context, atenția formatorului este concentrată în special pe competențele și regulile respectate de către participanți, precum și de echipe ca atare.

Obiective: "Experiența Hot Hour" susține concentrarea asupra unuia sau mai multor domenii precum:

- Cum să planificăm, urmăm și îmbunătățim o strategie
- Comunicarea
- Conștientizarea punctelor forte
- Cum să învățăm și cum să ne sprijinim reciproc în procesul de învățare (cunoștințe și abilități)
- Evaluarea calității
- Managementul
- Cum ne comportăm atunci când suntem sub presiune
- Acțiunea coordonată
- Leadership-ul situațional
- Organizarea
- Implicarea participanților

Cum funcționează?

Participanții sunt grupați (4-6 participanți în fiecare grup) astfel încât fiecare grup să reprezinte câte un departament din aceeași instituție / companie.

Scopul este rezolvarea unei serii de cinci puzzle-uri diferite și a unei ghicitori într-o oră. Pe durata întregului joc, fiecare grup are unul dintre puzzle-uri și enigma la dispoziție. Grupurile pot lucra cu alte patru puzzle-uri, în anumite limite. Fiecare grup își face propria planificare și decide asupra propriei strategii și metodologii.

Pentru ca grupul să câștige puncte, fiecare membru al grupului trebuie să fie în măsură să rezolve una din sarcini, fără sprijin sau instrucțiuni de la colegii lor. Membrii grupului trebuie să contribuie reciproc la dezvoltarea cunoștințelor și aptitudinilor.

De exemplu, participanții la una dintre sarcini trebuie să asambleze patru blocuri hexagonale identice pentru a construi o piramidă.

Grupul trebuie să găsească persoana cu cele mai bune abilități de a rezolva puzzle-ului și el sau ea trebuie să-i învețe pe ceilalți membri. Fiecare membru al grupului trebuie să fie în măsură să prezinte modul de a rezolva puzzle-ul. Pentru a rezolva cele șase sarcini, sunt necesare diferite tipuri de abilități.

Au loc discuții, iar participanții rezumă experiențele lor de joc și trag concluzii, făcând analogii cu situațiile de zi cu zi.

Ce materiale sunt necesare?

- 5 puzzle-uri
- O ghicitoare și materiale de sprijin
- Un ghid pentru facilitatori, inclusiv o descriere detaliată a jocului,
- Instrucțiuni de joc,
- Ghiduri de dezbateră și de prezentare și materiale suport
- Formulare de răspuns/evaluare

PARTEA a VII-a INCLUZIUNEA ÎN ȘCOLI

Subiect: Educația incluzivă este un drept al omului, aceasta înseamnă o bună educație și are o justificare socială temeinică. Cu toate acestea, fără o înțelegere clară și profundă a valorilor și conceptului de incluziune socială, va fi aproape imposibil ca o astfel de valoare socială să fie pusă în aplicare. Prin urmare, o provocare importantă este aceea de a face cursanții să discute despre nivelul de incluziune din cadrul clasei/grupului lor.

Obiectiv: Participanții să dezvolte o înțelegere clară a minim 10 motive pentru care incluziunea socială este benefică.

Pasul 1: Adunați participanții și prezentați în plen subiectul acestui modul. Folosiți ca spărgător de gheață filmul următor:

INCLUZIUNEA -<https://www.youtube.com/watch?v=Y74xmAW7wRA>

Apoi filmul:

<http://www.journeytoexcellence.org.uk/videos/pentlandarightsrespectingschoolmp4.asp>

Durata: 15 minute

Pasul 2: Împărțiți cursanții în grupuri mici de 4-5. Prezentați grupurilor fișa cu 10 motive în favoarea incluziunii sociale (<http://www.csie.org.uk/resources/ten-reasons-02.pdf>) și cereți grupurilor să discute despre cele 10 motive, găsind argumente pro și contra pentru fiecare afirmație:

Drepturile omului:

1. Toți copiii au dreptul de a învăța împreună.
  2. Copiii nu ar trebui să fie desconsiderați sau excluși din cauza handicapului lor sau a dificultăților de învățare.
  3. Adulții cu handicap care se descriu ca absolvenți ai școlilor speciale cer să se pună capăt segregării.
  4. Nu există motive legitime pentru a separa copiii în vederea educării lor. Copiii trebuie educați împreună - cu avantaje și beneficii pentru toată lumea. Ei nu au nevoie să fie protejați unii de alții.
- Educația bună
5. Cercetările arată faptul că copiii au rezultate școlare mai bune și dau dovadă de un comportament social adecvat atunci când se dezvoltă într-un mediu incluziv.
  6. Nu există nicio modalitate diferită de predare sau de îngrijire într-o școală specială care nu poate avea loc într-o școală obișnuită.
  7. Cu devotament și sprijin, educația incluzivă înseamnă o utilizare mai eficientă a resurselor educaționale.
  8. Segregarea învață pe copii să fie temători, ignoranți și dezvoltă prejudecăți.
  9. Toți copiii au nevoie de o educație care îi va ajuta să dezvolte relații și-i va pregăti pentru viață.
  10. Numai incluziunea are potențialul de a reduce teama și de a construi relații de prietenie, respect și înțelegere.

Cereți grupelor să noteze argumentele pro și contra pe o coală de flip-chart.

Durata: maxim 60 de minute pentru această etapă.

Pasul 3: Adunați grupele și cereți-le să prezinte concluziile, punctând informațiile cheie referitoare la incluziune.

Durata: maxim 40 de minute pentru această discuție.

Pasul 4: Finalizarea cu vizionarea unui film: "Muzica și folclorul facilitează incluziunea socială" care este rezultatul unui proiect bilateral de schimb de tineri organizat de Izvidačka Družba din Croația în parteneriat cu Towarzystwo Muzyczne "Bałajki" din Polonia. Parteneriatul are scopul de a promova valorile europene de incluziune socială, diversitate culturală, egalitate de șanse, învățare interculturală și parteneriat prin muzică și învățarea experiențială. Un număr de 40 de tineri din cele două țări (inclusiv tineri cu oportunități reduse) au trăit împreună în perioada 5- 18 august 2012 într-o tabără de cercetași în Prvić Luka pe insula croată Prvić.

Spectrul de activități în care participanții au fost implicați în grupuri naționale sau internaționale mai mici sau mai mari a inclus ateliere de creație (de exemplu: broderie, modelare, desen, realizarea unor coliere și suveniruri din scoici, ambarcațiuni de hârtie și multe altele), activități pe coastă și maritime, spectacole de seară (de exemplu: karaoke party la care tinerii din zonă au fost de asemenea invitați, învățarea unor dansuri tradiționale croate și poloneze, spectacol intitulat "Arată ce știi", etc.), activități de socializare cu locuitorii și vizitatorii localității Prvić, explorarea unor repere locale sau implicarea în evenimente și sărbători locale.

Prin activități în natură, explorarea patrimoniului cultural și natural din insula Zlarin și Krka National Park din apropiere, schimbul de experiență și cunoașterea unor obiceiuri și culturi noi, învățarea unor cântece noi, organizarea unor spectacole de dans, etc. Participanții au creat legături puternice, și-au dezvoltat anumite competențe și au devenit mai conștienți de importanța toleranței, incluziunii și coeziunii sociale. Prin atelierele de explorare lingvistică și prinschimbările de experiență, tinerii implicați și-au dezvoltat sentimentul de cetățenie europeană, precum și respectul pentru diferențele individuale. Printr-o varietate de activități, proiectul a promovat, de asemenea, implicarea comunităților locale, cooperarea în domeniul tineretului, munca de voluntariat și Programul Tineret în Acțiune.

Aflați mai multe despre programul Tineret în Acțiune (în prezent Erasmus +) prin acest link:

<http://eacea.ec.europa.eu/youth/index>.

Durata: 15 minute

Durata totală: 1 oră și 45 minute / 2 ore

PARTEA a VIII-a CONSOLIDAREA COOPERĂRII ȘCOALĂ-FAMILIE

Subiect: Implicarea părinților în viața școlii este foarte importantă. Cercetările arată că implicarea părinților poate îmbunătăți comportamentul elevilor, prezența la cursuri și performanțele școlare. Dar cum pot școlile determina părinții să se implice? Acesta este subiectul acestui modul. Comunicarea eficientă este esențială pentru construirea de parteneriate reale, eficiente, școală-familie. Acest parteneriat constituie fundamentul pentru toate celelalte forme de implicare a familiei în educație.

Obiective: Părțile interesate să se întâlnească și să formuleze o strategie comună cu privire la modul de a construi o relație puternică între școală și familie (elevii și părinții, dar și alți membri ai comunității locale).

Metoda care va fi folosită este numită *Atelierul viitorului*.

Pașii de bază ai acestui atelier sunt:

- Identificarea problemelor comune sau a problemelor referitoare la un anumit produs, proces sau sistem.
- Generarea unor viziuni cu privire la modalități de a avea un viitor mai bun în ceea ce privește colaborarea școală- familie.
- Discutarea și analizarea ideilor și soluțiilor generate în faza anterioară
- Dezvoltarea unei viitoare strategii bazată pe diverse viziuni viitoare, bariere și constrângeri.

Există patru faze generale în *Atelierul viitorului*:

1. Faza pregătitoare
2. Faza critică
3. Faza creației/fanteziei
4. Faza de implementare

Iată care sunt procedurile generale pentru fiecare pas/fază.

Faza pregătitoare - Planificare, reguli de bază și program

1. Definierea scopului seminarului și o lamurire, clarificare a problemei sau subiectului dezbătut.
2. Elaborarea unei liste care să includă părțile interesate de activitățile *Atelierului viitorului*.
3. Formularea regulilor de bază și a programului de participare la atelier și lansarea invitației către toate părțile interesate.
4. Solicitați o anumită pregătire din partea participanților. O cerință importantă este faptul că participanții trebuie să se implice afectiv și intelectual suficient încât să dezvolte o înțelegere comună a subiectului/temei și ideilor lansate.

Start-up: Va exista cel puțin un facilitator care este responsabil pentru managementul atelierului. Participanții ar trebui să aparțină tuturor părților interesate de întâlnire pentru a găsi cele mai bune metode de a construi o relație puternică între școală și familiile lor. Puteți începe cu o introducere cum ar fi:

Implicarea părinților continuă să ridice provocări practicienilor angajați în reforma școală, deși este o componentă importantă a multor inițiative de îmbunătățire a vieții școlare. Beneficiile implicării părinților sunt clare: tot mai mulți cercetători arată că implicarea părinților nu numai că îmbunătățește comportamentul elevilor și participarea, dar, de asemenea, influențează în mod pozitiv rezultatele elevilor. Cu toate acestea, în multe școli implicarea părinților este redusă. Aceasta este sarcina noastră de astăzi să identificăm cele mai bune metode de a construi o relație puternică între școală și familie: Cum putem asigura o optimă implicare a părinților în viața școlii?

Faza critică – Evaluarea obiectivă a problemelor actuale

1. Formulați scopul seminarului, regulile de bază și programul pentru a doua zi.
2. Prezentarea tuturor părților interesate și câteva exerciții de warm-up pentru a dezvolta raporturi și stabili relații.

3. Evaluarea critică a situației existente, folosind tehnici de brainstorming. Puteți, de exemplu, cere participanților să scrie problemele pe post-it-uri și apoi să le lipiți pe perete.
4. Organizați ideile și grupați-le pe cele similare.
5. Creați grupuri mici de 3-5 persoane și cereți-le să dezbată diverse seturi de probleme și să le reformuleze în critici concise ale situației actuale.

Faza creativă- viziunea liberă asupra viitorului

1. Organizarea unei sesiuni creatoare în care fiecare grup de participanți exprimă dorințele lor, visele și fanteziile pentru a genera idei cu privire la viitor. Pot fi multe abordări aici. De exemplu, am putea lua declarațiile negative de la faza critică și să le transformăm în declarații pozitive. Am putea cere, de asemenea, grupurilor să scrie/ilustreze scenariul "science fiction" al unui viitor fără restricții.
2. Cereți-le grupurilor mici să-și prezinte ideile în plen.

Faza de implementare

1. Efectuați o analiză a ideilor generate în etapa anterioară pentru a determina fezabilitatea lor. Solicitați-le, de asemenea, să sugereze modalități de a depăși orice bariere care ar putea împiedica punerea în aplicare a acestor idei.
2. Conturați o strategie cu privire la modul în care puteți depăși barierele și constrângerile.
3. Creați un plan de implementare care include sarcinile, oamenii, și programele de care aveți nevoie pentru a pune în practică viziunea conturată asupra viitorului.

GHIDUL FORMATORULUI ȘI CAIETUL DE ACTIVITĂȚI AL ELEVILOR-PĂRINȚILOR-PROFESORILOR

Modulul referitor la valorile sociale se vrea a fi o sursă de inspirație pentru profesor și / sau facilitator pentru a acoperi întreaga gamă, de la drepturile fundamentale (valori sociale) la punerea în practică în viața de zi cu zi la școală.

Adeseori, profesorii se luptă pentru a găsi resurse de predare adecvate pentru a educa elevii în spiritul cetățeniei active și cunoașterii drepturilor omului. Resursele care sunt disponibile în prezent variază foarte mult în calitate, iar modalitatea de abordare a subiectelor este neuniformă. Este de multe ori chiar mai dificil de găsit idei cu privire la modul în care aceste valori sunt convertite în puncte de vedere personale și fapte de către profesori, părinți și elevi, precum și de către școală și comunitate ca sisteme. Prin urmare, ne-am structurat acest ghid în opt module, care se referă la călătoria pe care cu toții trebuie să o parcurgem dacă vrem să construim relații puternice între școală și familii pentru a crea medii bune de învățare și de viață pentru toți.

PARTEA 1 Explorarea valorilor sociale

PARTEA 2 Tratatul de la Lisabona și valorile sociale fundamentale în Europa

PARTEA 3 Educație pentru cetățenie democratică și drepturile omului

PARTEA 4 Ce se întâmplă atunci când structurile civilizației dispar?

PARTEA 5 Ciclul valorilor sociale și cercetarea evaluativă

PARTEA 6 Experiența "Hot Hour"

PARTEA 7 Incluziunea în școli

PARTEA 8 Consolidarea relațiilor dintre școală și familie

Dorim să transformăm acest modul într-un material e-learning și vom fi foarte fericiți să primim comentarii și sugestii cu privire la materiale suplimentare - în special cu privire la materialele audio-vizuale gratuite.

MATERIALE SUPORT CD-PPT

Care vor fi elaborate împreună. Mulțumim!

Modulul 1		http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Curriculum/SEPDFs/audigier.pdf
Modulul 2		
	Advancing Civic Learning and Engagement in Democracy. A Road Map and Call to Action US Department of Education, 2012	http://www.ed.gov/sites/default/files/road-map-call-to-action.pdf
		http://www.coe.int/t/dg4/education/edc/resources/resources_for_teachers_EN.asp

MODULUL 3

EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ

PARTEA TEORETICĂ:

EUROPA ÎN LUME

"Unitate în diversitate" este motto-ul oficial al Uniunii Europene. Potrivit Comisiei Europene, motto-ul înseamnă că, prin intermediul U.E., oamenii care trăiesc în Uniunea Europeană sunt uniți în eforturile lor de a menține pacea și prosperitatea și că numeroasele culturi, tradiții și limbi diferite din Europa reprezintă un atu pentru întregul continent.²¹

Pentru pace și stabilitate în Europa, este importantă protecția minorităților naționale, precum și crearea cadrului necesar care permite diferitelor identități religioase, culturale, lingvistice și etnice să înflorească.²²

În prezent, Uniunea Europeană are 28 state membre.²³ Nu numai că urmare a extinderii U.E., dar și datorită fenomenului migrației, experții estimează că sunt 23 limbi oficiale în U.E., plus sute de alte limbi vorbite de minorități sau emigranți care au tradiții și origine etnică diferite.²⁴ Deci, putem spune că lumea înconjurătoare se schimbă rapid, devenind din ce în ce mai diversificată. Diversitatea are aspecte economice, sociale și politice, care trebuie să fie dezvoltate și gestionate în mod corespunzător.

Cu toate acestea, creșterea diversității culturale aduce cu sine noi provocări sociale și politice. Se declașează de multe ori accese de intoleranță, se nasc stereotipii, rasism, xenofobie, discriminare și violență, care pot amenința pacea și liniștea la nivel local și național. Dialogul între oameni cu statut social diferit este un antidot pentru respingere și violență. De asemenea, este cunoscut sub numele de dialog intercultural. Acesta este cel mai vechi și mai important mod de a conversa democratic. Obiectivul său este acela de a ne permite să trăim pașnic și constructiv într-o lume diversă. Dialogul intercultural este un instrument pentru prevenirea și soluționarea conflictelor prin promovarea respectului pentru drepturile omului, a democrației și a statului de drept.²⁵

În decursul timpului, Europa a căpătat o bogată diversitate culturală, unică probabil în lume²⁶. Acest suport de curs oferă informații generale cu privire la diversitate, migrație, teorii culturale și strategii anti-discriminare și furnizează exemple de activități interculturale și exerciții care vor crește gradul de conștientizare cu privire la diversitate și anti-discriminare și vor contribui la dezvoltarea abilităților de dialog cultural ale cursanților. În plus, un glosar al celor mai importanți termeni cu privire la aceste probleme este prevăzut la sfârșitul acestui suport de curs.

---

²¹ Gasiti materiale video si audio despre motto-ul UE la: http://europa.eu/about-eu/basic-information/symbols/europe-day/index_en.htm URL [07.03.2014]

²² Sursa: https://www.salto-youth.net/downloads/4-17-973/SALTO%20booklet_new.pdf URL [07.03.2014]

²³ Gasiti lista statelor membre la: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/index_en.htm URL [07.03.2014]

²⁴ Pentru materiale suplimentare cu privire la UE, accesati: http://europa.eu/abc/euslides/index_en.htm URL [07.03.2014]

²⁵ Sursa: http://www.european-citizenship.org/repository/3_Factsheet_Intercultural_Dialogue_2008.pdf URL [07.03.2014]

²⁶ Mai multe informatii istorice referitoare la diversitatea etnica a Europei gasiti la <http://stephaniesylverne.com/2014/01/28/seeing-all-of-us-diversity-in-european-history/> URL [07.03.2014] Recomandăm, de asemenea, următoarea carte în vederea aprofundării subiectului: Padgen Anthony: *People and Empires. A short history of European Migration, exploration and conquest from Greece to the present.* London, 2003.

PROBLEME ALE MINORITĂȚILOR

Definiția cu privire la un grup minoritar poate varia, în funcție de specificul contextului, dar în general se referă fie la un sub-grup care nu formează nici o majoritate, nici o pluralitate din întreaga populație, fie la o grupare care, deși nu în mod necesar o minoritate numerică, este defavorizată sau are mai puțină putere (fie din punct de vedere politic, fie din punct de vedere economic) decât un grup dominant. Într-un context socio-economic, termenul de minoritate tinde să se refere la grupuri de oameni care, în conformitate cu un anumit set de criterii, sunt mai puțini la număr decât alte grupuri etnice. Criteriile care desemnează o minoritate sunt: limbă, naționalitate, religie, cultură, stil de viață, etc. Pentru aceste grupuri, O.N.U și alte organizații internaționale au stabilit și statuat drepturile minorităților.

1. Un grup etnic este un grup cultural ai cărui membri sunt ușor de distins din afară pe baza unor trăsături care provin de la o sursă comună din punct de vedere al rasei, naționalității, limbii, religiei. În cazul în care numărul lor este unul destul de mic și, dacă aceștia nu au propriul lor stat național, acest grup se numește **minoritate etnică**²⁷.

2. O minoritate etnică trăiește în cadrul altei națiuni, dar grupul său etnic are dreptul la autodeterminare sau autonomie, spre exemplu, danezii care trăiesc în Germania sau ungurii care trăiesc în România.

3. În prezent, grupurile minoritare au dreptul la educație în propria limbă, în propriile școli în ale căror consilii de administrație sunt reprezentați, spre exemplu, cetățenii vorbitori ai limbii franceze din Elveția²⁸.

Respectarea drepturilor persoanelor care aparțin minorităților este una dintre valorile U.E. Această valoare este menționată în mod explicit la articolul 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană.²⁹

Unul dintre cele mai mari grupuri minoritare din Europa sunt romii, un grup minoritar non-național. Comunitatea de romi din Europa a fost estimată ca depășind 10 milioane de oameni. În toată Europa nu există date precise cu privire la dimensiunile comunităților de romi: în multe țări înregistrarea etnică este interzisă, în timp ce în altele, statisticile oficiale nu conțin informații cu privire la etnie sau de auto-identificare.³⁰

De asemenea, este important să nu uităm despre grupurile minoritare care sunt grupuri de emigranți care au venit în Europa. Următorul capitol vă oferă o perspectivă mai bună asupra acestei probleme.

MIGRAȚIA

Organizația Internațională pentru Migrație (O.I.M) definește migrația ca fiind deplasarea unei persoane sau a unui grup de persoane, fie peste o graniță internațională, fie în cadrul unui stat. Este o mișcare a populației, care cuprinde orice fel de mișcare a persoanelor, indiferent de lungimea traseului parcurs sau de cauze; aceasta include migrarea refugiaților, a persoanelor strămutate, migranți economici, precum și persoanele care se deplasează în alte scopuri, inclusiv reîntregirea familiei.

²⁷ Gasiti detalii referitoare la grupurile etnice in cartea aceasta: Robert H. Thai, Mary L. Kenyatta (ed.): *Critical Ethnicity: Countering the waves of Identity Politics*, Boston, 1999

²⁸ Sursa: http://webs.schule.at/website/Minorities/index_en.htm URL [07.03.2014]

²⁹ Sursa: http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/minorities/index_en.htm URL [07.03.2014]

Gasiti o lista a tuturor minoritatilor din UE la adresa urmatoare:

<http://www.eurominority.eu/version/deu/index.asp> URL [07.03.2014]

Daca doriti informatii suplimentare cu privire la situatia minoritatilor nationale in Europa, vizitati: <http://www.minorityrights.org/> sau descarcati material cu privire la situatia lor juridica de pe site-ul official al Comisiei europene: http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/minorities/index_en.htm URL [07.03.2014]

³⁰ Daca doriti sa aflati mai multe, acesati: <http://www.euromanet.eu/facts/13/index.html> URL [07.03.2014]

O.I.M estimează că există aproximativ 214-220 milioane de migranți³¹.

Uniunea Europeană, ca urmare a prosperității economice și a democrației, a devenit un punct de atracție pentru imigranți. Dar, deasemenea, este important ca U.E. să primească migranții pentru a îmbogăți diversitatea de oameni care posedă diferite cunoștințe, abilități și provin din diferite fundaluri. Pe parcursul anului 2011 s-a estimat că au existat 1,7 milioane de imigranți în U.E. din țări din afara U.E.-27³².

Mai ales în vremuri de globalizare, este important să fim în măsură să interacționăm cu o lume care devine tot mai diversificată.

GLOBALIZAREA

Globalizarea este sistemul de interacțiune între diferite țări ale lumii în scopul de a dezvolta economia globală.

Globalizarea se referă la integrarea economiei și a societăților din întreaga lume. Globalizarea presupune schimburi tehnologice, economice, politice, culturale și a fost făcută posibilă în mare măsură de progresele în comunicare, transport, și infrastructură.

În ceea ce privește globalizarea, este întotdeauna important să fim conștienți de existența unor diferențe globale între nord și sud la nivel mondial. Ca urmare a urmelor lăsate de istoria colonialismului, sudul (adică țările din emisfera sudică) are oportunități inegale de a participa la globalizare și prezintă un risc ridicat în ceea ce privește exploatarea pe piața mondială.

În fiecare an, Forumul Social Mondial organizează o importantă conferință internațională pentru a discuta aceste probleme³³.

La nivel European, decalajele ierarhice și economice pot fi observate între Est și țările occidentale, din cauza nedreptăților istorice impuse de Cortina de Fier. Politicile regionale europene au scopul de a sprijini coeziunea și dispariția disparităților dintre diferite regiuni din Europa și de a face din Orientul și Occidentul să crească egal împreună³⁴.

Desigur, în scopul de a reacționa la provocările globalizării, este important să avem oameni care lucrează în cadrul piețelor internaționale, precum și sisteme care să includă o mare diversitate socială și cu abilități de dialog intercultural.

Dar, înainte de a aprofunda toate acestea, ar trebui să aruncăm o privire mai atentă către cultură, pentru a afla ce înseamnă de fapt cultura.

---

³¹ IOM 2014: www.iom.org URL [07.03.2014]

³² Puteti gasi detalii cu privire la aceste numere si informatii statistice suplimentare in baza de date oficiala a Comisiei Europene: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics URL [07.03.2014]

³³ Informatii suplimentare gasiti la: <http://www.fsm2013.org/en> URL [07.03.2014]

³⁴ Informatii suplimentare gasiti la: Encyclopedia Britannica: The Iron Curtain: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/294419/Iron-Curtain> URL [07.03.2014]

European Commission: EU regional policies http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.cfm URL [07.03.2014]

European Commission: Fact Sheet on the EU Enlargement: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/publication/elarg-factsheet_en.pdf URL [07.03.2014]

European Union: *Learning about the history of the EU*: http://europa.eu/about-eu/eu-history/index_en.htm URL [07.03.2014]

CE ESTE O "CULTURĂ"?

"Cultura = programarea mentală colectivă care îi deosebește pe membrii unui grup sau categorii de oameni de alte grupuri sau categorii de oameni." ³⁵ (Geert Hofstede)

Cultura implică întotdeauna forme de interacțiune cu diferite persoane/popoare. Cultura nu este ceva static, prescris și prevăzut o dată pentru totdeauna, ci mai degrabă este un proces dinamic, care este supus la cele mai variate influențe (cum ar fi de clasă, sex, educație etc.).

Deci, putem rezuma cultura ca reprezentând convingerile, comportamentul, limbajul și întregul mod de viață al unui anumit grup de oameni (aceasta este ceea ce Geert Hofstede înțelege prin "programare mentală colectivă"). Este important să fim conștienți de faptul că cultura este întotdeauna un fenomen social și se dezvoltă prin interacțiunea dintre oameni. Trebuie să fim conștienți de faptul că cultura se poate schimba în mod constant și nu este ceva static. În ciuda acestui principiu al schimbării, nu putem totuși concluziona că relațiile dintre "cultura majoritară" și "cultura minoritară" din Europa sunt în prezent neapărat mai bune sau că s-a ajuns la o mai mare înțelegere și acceptare a comportamentului diferitelor culturi³⁶.

Desigur, aspecte sociale cum ar fi clasa, genul, venitul, mediul educațional, incluziunea socială influențează modul cum sunt construite și create ierarhiile între grupuri de oameni. În societățile în care există diferite tipuri de oameni, un grup este, de obicei, mai mare sau mai puternic decât altele.

În general, societățile constau dintr-o cultură dominantă, subculturi, și contraculturi. Un grup nu trebuie să constituie o majoritate pentru a fi cultură dominantă. În Africa de Sud, sunt de patru ori mai mulți africani negri decât africanii albi de origine europeană. Cu toate acestea, în conformitate cu un sistem de segregare rasială și dominație numit apartheid, care a fost în mod legal în vigoare în perioada 1948-1991, populația de culoare albă a reușit să-și mențină puterea politică și economică. Albii din Africa de Sud au constituit, astfel, cultura dominantă³⁷.

SUBCULTURI

O subkultură este un grup care trăiește în mod diferit, dar nu opus, față de cultura dominantă. O subkultură este o cultură într-o cultură. De exemplu, evreii formează o subkultură în cadrul comunității creștine din Statele Unite ale Americii. Catolicii formează, de asemenea, o subkultură, din moment ce majoritatea americanilor sunt protestanți.

Membrii acestor subculturi fac parte din cultura dominantă, dar, de asemenea, au o cultură materială și nematerială specifice subculturii lor. Religia nu este doar aspectul definitoriu al unei subculturi. Următoarele elemente pot defini, de asemenea, o subkultură:

- Ocupația
- Situația financiară
- Idealurile politice
- Orientarea sexuală
- Vârsta
- Așezarea geografică
- Hobby-urile³⁸

---

³⁵ Sursa: <http://geert-hofstede.com/national-culture.html> URL [07.03.2014]

³⁶ Sursa: http://www.european-citizenship.org/repository/4_Ten_Theses_Intercultural_Learning.pdf URL [07.03.2014]

³⁷ Sursa: <http://www.sparknotes.com/sociology/society-and-culture/section6.rhtml> URL [07.03.2014]

³⁸ Sursa: <http://www.sparknotes.com/sociology/society-and-culture/section6.rhtml> URL [07.03.2014]

ICEBERG-UL CULTURII

Când vedem un iceberg, porțiunea care este vizibilă deasupra apei este, în realitate, doar o mică parte a unui întreg mult mai mare. În mod similar, oamenii adeseori consideră că cultura reprezintă numeroasele caracteristici observabile ale unui grup pe care le putem vedea cu ochii noștri, fie că este vorba de produse alimentare, dansuri, muzică, arte, sau modalități de salut.

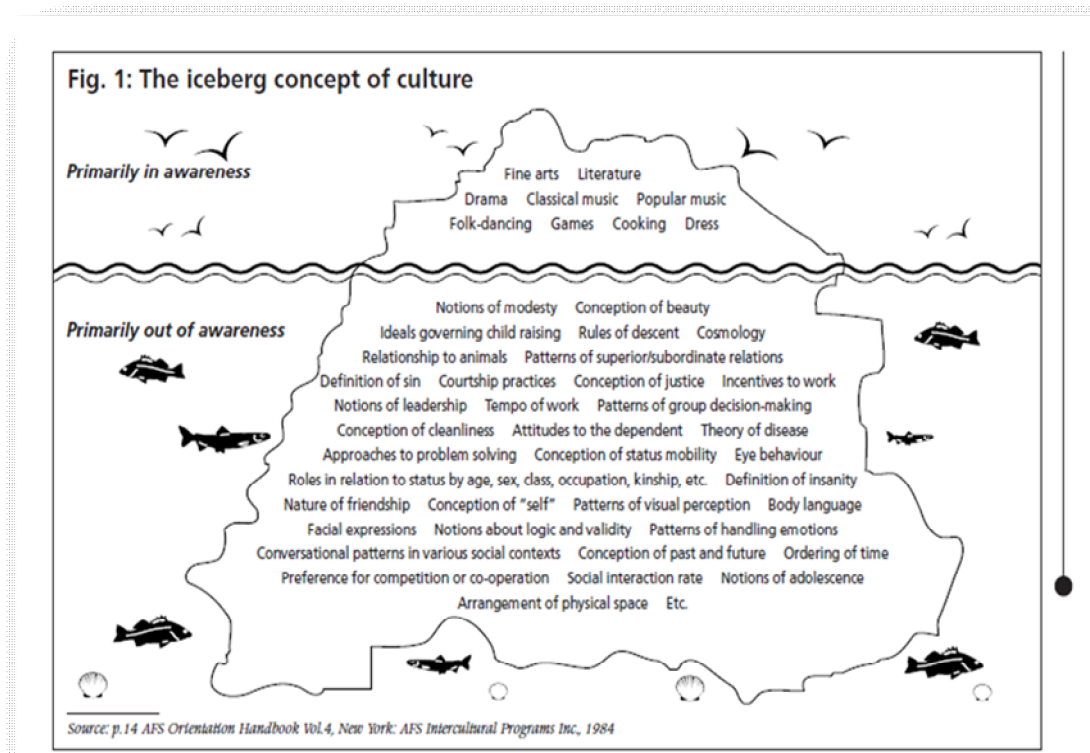
În realitate, acestea sunt doar o manifestare exterioară a unor componente mai profunde și mai largi ale culturii - ideile complexe și preferințele profunde și prioritățile cunoscute sub numele de atitudini și valori.

Adânc sub "linia de plutire" sunt valorile de bază ale culturii. Acestea sunt ideile învățate referitoare la ceea ce este bun, drept, de dorit, și acceptabil, precum și la ceea ce este rău, greșit, nedorit, și inacceptabil. În multe cazuri, diferite grupuri culturale împărtășesc valori de bază similare (cum ar fi "onestitate", "respect", sau "familie"), dar acestea sunt adesea interpretate în mod diferit în situații diferite, și încorporate în mod unic în atitudini specifice pe care le aplică în situații de zi cu zi. În cele din urmă, aceste forțe interne devin vizibile pentru un observator, sub formă de comportamente observabile, cum ar fi cuvintele pe care le folosim, modul în care acționăm, legile pe care le adoptăm, precum și modalitățile prin care comunicăm unul cu celălalt.

De asemenea, este important de reținut că valorile de bază ale unei culturi nu se schimbă rapid sau ușor. Ele sunt transmise din generație în generație de către numeroasele instituții care ne înconjoară. Acestea sunt forțe puternice care ne ghidează și ne învață.

Deși un sistem economic se poate schimba, sau o nouă metodologie în școală este adoptată, sau noi definiții pentru ceea ce este "comun și normal" sunt prezentate la televizor, există nenumărate forțe care continuă să modeleze o cultură, așa cum s-a întâmplat și în trecut.

Ca un iceberg, există lucruri pe care le putem vedea și descrie ușor ... dar există, de asemenea, multe idei adânc înrădăcinate pe care le putem înțelege numai prin analiza valorilor, studiind instituții, și, în multe cazuri, reflectând la propriile noastre valori de bază³⁹.

DISCRIMINARE- STEREOTIPII ȘI PREJUDECĂȚI

Stereotipiile sunt generalizări cu privire la un grup de oameni prin care atribuim un set definit de caracteristici acestui întreg grup. Aceste clasificări pot fi pozitive sau negative, cum ar fi atunci când diferite naționalități sunt considerate ca fiind prietenoase sau neprietenoase.

Scopul stereotipurilor este de a ne ajuta să știm cum să interacționăm cu ceilalți. Este mai ușor să creăm stereotipuri atunci când există un atribut clar vizibil și consistent, care poate fi ușor de recunoscut. Acesta este motivul pentru care oamenii de culoare, polițistii și femeile sunt atât de ușor de încadrat în stereotipii.

Stereotipiile ne ajută să cadem de acord cu privire la modul de a înțelege și de a acționa față de diferite grupuri de oameni într-un mod consistent. Oamenii din grupurile stereotipizate pot găsi acest lucru foarte deranjant deoarece traiesc cu teama (amenințare determinată de stereotipii) ca vor fi tratați nedrept^[1]

Este foarte important să includem aici și relațiile ierarhice între diferite grupuri de oameni, așa cum este descris mai sus.

DISCRIMINAREA

În sociologie, termenul "discriminare" este tratamentul defavorabil al unui individ sau al unui grup de indivizi bazat pe apartenența lor la o anumită "clasă" sau "categorie". Discriminarea se referă la comportamentul pe care o persoană, o instituție sau un grup de persoane o au împotriva membrilor respectivei clase sau categorii. Poate implica excluderea sau limitarea accesului membrilor grupului de persoane discriminat de la exercițiul anumitor drepturi și șanse care altfel sunt disponibile celorlalte grupuri sociale⁴⁰. În conformitate cu definiția Națiunilor Unite "comportamentele discriminatorii pot lua multe forme, dar toate implică o anumită formă de excludere sau respingere sau de tratament inegal".

În România, potrivit legii nr. 324 din 14 iulie 2006⁴¹, prin *discriminare* se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.

Orice persoană are dreptul să fie tratată corect și cu respect, dar atunci când discriminezi, în fapt alegi să tratezi pe cineva diferit, din cauza unei anumite caracteristici. Dacă cineva este tratat rău sau nedrept din cauza acestei caracteristici, fenomenul este cunoscut sub numele de discriminare negativă. Cele mai frecvente tipuri de discriminare includ:

- Discriminarea pe bază de naționalitate
- Discriminarea pe bază de etnie
- Discriminarea pe bază de religie
- Discriminarea pe bază de limbă
- Discriminarea pe bază de sex
- Discriminarea pe bază de handicap
- Discriminarea pe bază de rasă

---

³⁹ Sursa: <http://www.languageandculture.com/cultural-iceberg> URL [07.03.2014]

[1] Sursa: <http://changingminds.org/explanations/theories/stereotypes.htm> URL [07.03.2014]

⁴⁰ *Introduction to sociology*. 7th ed. New York: W. W. Norton & Company Inc, 2009. page 324. Print.

⁴¹ Legea Nr. 324 din 14 iulie 2006 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, act publicat în: Monitorul Oficial nr. 626 din 20 iulie 2006

- Discriminarea pe bază de vârstă
- Discriminarea pe bază de orientare sexuală, etc.

Discriminarea este adesea legată de intimidare și hărțuire (atunci când cineva se comportă într-un mod care este destinat să deranjeze sau să supere o altă persoană). Este de fapt împotriva legii ca o persoană să fie discriminată într-o mulțime de domenii ale vieții publice - inclusiv la locul de muncă, în educație, la cazare, când accede servicii guvernamentale, atunci când exercită dreptul la bunuri, servicii și alte facilități⁴².

INDICII ALE DISCRIMINĂRII

Există multe semne, indicii și acțiuni, care pot indica existența discriminării. Câteva exemple includ:

- atunci când cineva spune lucruri jignitoare sau te atacă în mod repetat;
- atunci când se râde de tine;
- atunci când ești exclus sau lăsat pe dinafară;
- atunci când ești determinat să te simți inferior, din cauza unor comentarii, remarci sau acțiuni;
- atunci când ești hărțuit de cineva;
- atunci când ești determinat să faci lucruri dureroase sau nepotrivite;
- atunci când ești amenințat;
- atunci când esti nevoit să te aperi pe tine și crezurile tale în fața unor stereotipii și false prejudecăți.

Practic, dacă cineva vă face să vă simțiți inconfortabil, sunteți jignit de comentariile / acțiunile cuiva, și / sau vă simțiți judecat din cauza unor trăsături specifice, atunci s-ar putea spune că sunteți discriminat⁴³.

DISCRIMINAREA MULTIPLĂ

Discriminarea multiplă survine atunci când o persoană sau un grup de persoane sunt tratate diferențiat, într-o situație egală, pe baza a două sau a mai multor criterii discriminatorii, cumulativ. Prin urmare, o persoană se poate simți discriminată din mai multe motive. Nu ești niciodată DOAR femeie/bărbat, DOAR maghiar sau țigan, DOAR licențiat sau DOAR ateu. Ești mai multe lucruri simultan și asta îți marchează permanent viața - felul de a fi, opțiunile profesionale și personale, modul în care te percep cei din jur, așteptările societății de la tine, oportunitățile sau din contră barierele, etc.

Intersecția multipleror identități care coexistă la un moment dat pentru o persoană poate determina, deci, apariția discriminării multiple.

RASISMUL

"Indiferent de sursele sale, rasismul este rasism. Ignoranța nu este o scuză. Insecuritatea nu este o justificare ... rasismul în toate formele sale ar trebui să fie condamnat fără compromisuri." *Michael Dodson, Comisar pentru Justiție Socială, citat în Comisia pentru Drepturile Omului și Egalitate de Șanse, al patrulea Raport, 1996.*

Rasismul reprezintă un grup de atitudini, practici și acțiuni care își au sursa în convingerea că diferențele sociale și culturale se explică prin diferențele biologice și ereditare dintre rasele umane⁴⁴. Rasismul este procesul de discriminare datorat credințelor și ideologiilor, produse în secolele XIX și XX de către francezii Jules Soury, Joseph Arthur de Gobineau și Charles Maurras sau de germanul

---

⁴² Sursa: <http://au.reachout.com/what-is-discrimination> URL [07.03.2014]

⁴³ Sursa: <http://au.reachout.com/what-is-discrimination> URL [07.03.2014]

⁴⁴ Sursa: <http://ro.wikipedia.org/wiki/Rasism>

nazist Alfred Rosenberg, conform cărora rasele omenești pot fi clasificate de la inferior la superior în baza caracteristicilor biologice fundamental diferite cu care par a fi înzestrate. Rasismul presupune așadar că oamenii sunt inegali în funcție de etnia căreia îi aparțin sau de culoarea pielii, adică, mai global, convingerea că popoarele sunt inegale ca atare⁴⁵.

Rasism constituie orice acțiune, practică sau convingere care reflectă o viziune despre lume bazată pe conceptul rasial, care la rândul lui definește convingerea că oamenii sunt împărțiți în entități biologice separate și exclusive numite „rase”, și că există o legătură causală între caracteristicile fizice cu care se definește acest concept și personalitatea, capacitatea intelectuală, aptitudinile morale sau alte caracteristici comportamentale umane, și că anumite rase sunt prin naștere superioare altora.⁴⁶

SEXISMUL SAU DISCRIMINAREA SEXUALĂ

Discriminarea sexuală sau sexismul este o atitudine sau prejudecată, exprimată sau neexprimată, privind superioritatea unui reprezentant al unui sex asupra altui sex și cu discriminarea acestuia din urmă⁴⁷. Termenul provine din limba engleză, sexismul fiind considerat un termen paralel cu rasismul, existând multe similitudini între cele două. Anii 1960 au fost plini de activitățile mișcării americane care milita pentru drepturile femeii în societate, această mișcare progresistă luptând contra discriminării sexuale.

Femeile și bărbații încă nu au drepturi egale. Deși am parcurs un drum lung, mai este încă multă cale de bătut în această direcție. Prin urmare, atunci când vorbim despre sexism, vom vedea că aproape întotdeauna acest tip de discriminare față de femei încă persistă.

Spre exemplu, toate fetele și femeile de pretutindeni ar trebui să aibă libertatea de a:

- trăi liber, fără a fi supuse riscului unei agresiuni sexuale;
- putea controla numărul de nașteri;
- avea control asupra organismelor lor în orice moment;
- fi plătite în mod egal cu bărbații pentru muncă egală;
- fi tratate cu respect și demnitate în orice moment.

Există diverse surse pe www.youtube.com pe care le puteți consulta pentru a afla mai multe despre discriminarea sexuală⁴⁸.

HOMOFOBIA SAU DISCRIMINAREA PE BAZĂ DE ORIENTARE SEXUALĂ

Homofobia cuprinde o serie de atitudini și sentimente negative față de homosexualitate sau persoane care se identifică a fi, ori sunt percepute ca fiind lesbiene, homosexuali, bisexuali, transsexuali ori intersex (LGBTI). Se poate manifesta prin apatie, dispreț, prejudecată, aversiune, sau ură, ce poate fi bazată pe o frică irațională, legată uneori de convingerile religioase⁴⁹.

La 18 ianuarie 2006, Parlamentul European a adoptat cu majoritate de voturi o rezoluție referitoare la homofobie. Aceasta definește homofobia ca fiind „teama irațională și aversiunea față de homosexualitate și față de homosexuali, lesbiene, bisexuali și transsexuali, pe baza unor prejudecăți, fiind similară cu rasismul, xenofobia, antisemitismul și sexismul”⁵⁰.

---

⁴⁵ Vlăscean Zamfir, *Dicționar de sociologie*

⁴⁶ Traducere și adaptare după definiția din *Enciclopedia Britanica on line* 2007

⁴⁷ Sursa: http://ro.wikipedia.org/wiki/Discriminare_sexual%C4%83

⁴⁸ Ascultati discursul Laurei Bates, fondatoarea mult-premiatului proiect EverydaySexismProject. <http://www.youtube.com/watch?v=LhjsRjC6B8U> URL [07.03.2014]

Puteti urmari si un material video interesant cu privire la istoricul discriminarii sexuale in reclame la:

<http://www.youtube.com/watch?v=klgeo37QES0> URL [07.03.2014]

⁴⁹ Sursa: <http://ro.wikipedia.org/wiki/Homofobie>

⁵⁰ Sursa: <http://ro.wikipedia.org/wiki/Homofobie>

Homofobia este componenta cea mai activă și vizibilă a heterosexismului.

Având la bază convingerea că toți oamenii trebuie să fie heterosexuali, heterosexismul reprezintă instituționalizarea heterosexualității: este un sistem de avantaje acordate heterosexualilor într-o serie de practici sociale, cum ar fi școala, armata, piața muncii, sistemul legal, serviciile medicale etc.

Forme de manifestare a homofobiei: ⁵¹

- **Atitudini homofobe**

Convingerea sau sentimentul ca gay-i sau lesbienele sunt anormali sau bolnavi.

- **Limbaj homofob**

Utilizarea unui vocabular sau a unor expresii care pot varia de la glume la insulte.

- **Homofobie inspirată de heterosexism**

Falsa convingere că toți oamenii sunt heterosexuali și că doar heterosexualitatea este acceptabilă și legitimă. Această convingere se bazează pe ideea că majoritatea determină și stabilește norma.

- **Homofobie interpersonală**

Manifestarea nonverbală a senzației de disconfort, nesiguranță sau teama pe care o simt unele persoane heterosexuale în preajma bărbaților gay sau a lesbienelelor.

- **Homofobie instituționalizată**

Crearea și promovarea unor practici instituționale care dezavantajează persoanele gay.

- **Homofobie oportunistă**

Folosirea homosexualității doar pentru un câștig personal sau financiar și dorința de a nu fi perceput ca gay sau asociat cu persoane gay.

- **Homofobie internalizată**

Este o formă a homofobiei care afectează persoanele gay în momentul în care aceștia preiau și internalizează mesajele negative ale societății cu privire la homosexuali.

- **Homofobie pasivă (de evitare)**

Tăcerea sau lipsa de reacție față de un limbaj sau un comportament homofob.

- **Violența homofobă**

Manifestarea extremă a homofobiei care poate varia de la atacuri verbale, la crime săvârșite din ura față de LGBT. (LGBT - Lesbieni, Gay, Bisexuali, Transgender)

ETNOCENTRISMUL

Etnocentrismului este strâns legat de stereotipuri și discriminare și este definit ca tendința de a considera valorile și modelele culturale ale propriului grup ca fiind superioare celor ale altor grupuri⁵². Acest lucru este foarte comun în relațiile minoritate-majoritate și pentru tinerii aflați în minoritate și poate fi rădăcina conflictelor inter-personale. Youtube poate fi o sursă pentru a afla mai multe despre acest subiect⁵³.

CE ÎNSEAMNĂ EDUCAȚIA INTERCULTURALĂ?

"Educația este cea care respectă, celebrează și recunoaște normalitatea diversității în toate componentele vieții umane. Educația conduce către ideea că oamenii au dezvoltat în mod natural moduri diferite de viață, obiceiuri și viziuni asupra lumii și că această gama variată ne îmbogățește pe noi toți. Educația este cea care promovează egalitatea și drepturile omului, lupta împotriva discriminării și promovează valorile pe care egalitatea se bazează."

Învățarea interculturală are ca scop:

---

⁵¹Sursa: <http://accept-romania.ro/stophomofobiei/ceeste.htm>

⁵²Sursa: <http://dexonline.ro/definitie/etnocentrism>

⁵³ Puteti gasi exemple de etnocentrism la aceasta adresa: <http://www.youtube.com/watch?v=zSJFBeVFtak> URL [07.03.2014]

- o mai bună înțelegere a culturilor în societățile moderne;
- o mai mare capacitate de comunicare între oameni din culturi diferite;
- o atitudine mai flexibilă față de diversitatea culturală în societate;
- o mai bună capacitate de participare la interacțiunea socială, precum și recunoașterea patrimoniului comun al umanității⁵⁴.

Prin învățarea interculturală ar trebui să fim în măsură să folosim dialogul intercultural. Dialogul intercultural poate fi descris ca fiind un schimb deschis și politicos de opinii între indivizi și grupuri din diferite medii etnice, culturale, religioase și lingvistice, pe bază de înțelegere reciprocă și respect.⁵⁵ Atunci când utilizăm învățarea interculturală în școală, ar trebui să acordăm atenție deosebită trăsăturilor caracteristice educației interculturale. Acestea sunt:

- Educația interculturală se adresează tuturor elevilor, indiferent de etnia lor. Din moment ce toți elevii trăiesc într-o țară și o lume care devin din ce în ce mai diverse, trebuie să-i pregătim pentru această lume. Educația interculturală este o parte importantă a experienței de învățare a fiecărui elev, indiferent dacă el / ea se află într-o școală care se caracterizează prin diversitate etnică, într-o școală predominant mono-etnică, sau dacă elevul aparține unei culturi dominante sau minoritare.
- Educația interculturală se adresează tuturor elevilor, indiferent de vârsta lor. Dacă admitem că diversitatea este o caracteristică normală la om, educația interculturală este adecvată la toate vârstele.
- Dialogul și povestirea sunt identificate ca elemente fundamentale ale educației interculturale. Desigur că este important să li se ofere tinerilor informații corecte care să combată stereotipurile și ideile preconcepute, însă educația interculturală este mai eficientă în cazul în care aceasta se face printr-un dialog deschis, care le permite să-și exprime gândurile, temerile și percepțiile, mai degrabă decât pur și simplu să li se prezinte "binele și răul" dintr-o situație.
- Educația interculturală se face în mod natural, prin "curriculum-ul ascuns" al lumii sociale și vizuale în care elevul învață. În timp ce este posibil și necesar să se includă idei interculturale în "curriculum-ul formal" predat, imaginile, mesajele și valorile care sunt transmise sunt, de asemenea, cruciale. În explorarea curriculum-ului ascuns, este important să reținem că ceea ce este absent poate fi la fel de important ca ceea ce este prezent. Educația interculturală are în vedere elemente precum etnia și cultura, culoarea pielii neavând nicio relevanță.

PRINCIPIILE EDUCAȚIEI INTERCULTURALE ÎN ȘCOALĂ :

LINII DIRECTOARE U.N.E.S.C.O CU PRIVIRE LA EDUCAȚIA INTERCULTURALĂ

Principiul I: Educația interculturală respectă identitatea culturală a elevului printr-o ofertă educațională adecvată din punct de vedere cultural și de înaltă calitate pentru toți.

Acest principiu poate fi pus în practică prin:

- *Utilizarea unei curricule și a unor materiale de predare-învățare care:*
  - se pliază pe cunoștințele și experiențele de învățare ale elevilor;
  - îi ajută pe elevi să înțeleagă și să aprecieze propriul patrimoniu cultural;
  - au ca scop dezvoltarea respectului pentru propria identitate culturală, limba maternă și valorile naționale;
  - utilizează resursele locale.

⁵⁴ Sursa: *Council of Europe 2000: Intercultural Learning Ikit*

⁵⁵ Sursa: http://www.european-citizenship.org/repository/3_Factsheet_Intercultural_Dialogue_2008.pdf URL [07.03.2014]

- *Utilizarea unor metode de predare care:*
  - o sunt adecvate din punct de vedere cultural, de exemplu prin integrarea pedagogiilor tradiționale și utilizarea unor metode tradiționale, cum ar fi povestirea, teatrul, poezia și cântecul;
  - o se bazează pe tehnici practice, participative și contextualizate de învățare, care includ: activitățile care rezultă din colaborarea cu instituții culturale; excursii de studio și vizite la site-uri și monumente și activități productive, care sunt legate de nevoile sociale, culturale și economice ale comunității.
- *Dezvoltarea de metode de evaluare adecvate din punct de vedere cultural.*
- *Alegerea unei limbi de instruire, care include, acolo unde este posibil, limba maternă a cursanților.*
- *Formarea adecvată a cadrelor didactice care vizează:*
  - o familiarizarea profesorilor cu patrimoniul cultural al țării;
  - o familiarizarea cadrelor didactice cu metode practice, participative și contextualizate de predare;
  - o creșterea gradului de conștientizare a nevoilor educaționale și culturale ale grupurilor minoritare;
  - o formarea capacității de a adapta conținutul educațional, metodele și materialele la nevoile grupurilor care provin din culturi diferite de grupul majoritar;
  - o utilizarea diversității ca pe un instrument de lucru în beneficiul cursantului.
- *Promovarea unui mediu de învățare care respectă diversitatea culturală prin, de exemplu:*
  - o Respectarea unei diete specifică fiecărei culturi;
  - o Respectarea codurilor vestimentare;
  - o Desemnarea unei zone speciale pentru rugăciune și meditație;
  - o Interacțiunea școală-comunitate și implicarea elevilor și a comunității din care aceștia fac parte prin:
    - utilizarea școlii ca un centru pentru activități sociale și culturale;
    - participarea meșteșugarilor tradiționali și a artiștilor ca instructori;
    - recunoașterea rolului elevilor de transmitatori și păstrători ai culturii;
    - descentralizare în vederea dezvoltării unor elemente de conținut și metode în funcție de diferențele culturale și instituționale de la o regiune la alta;
    - participarea elevilor, părinților și a altor membri ai comunității, profesori și administratori din diferite medii culturale în managementul școlar, de supraveghere și de control, de luare a deciziilor, planificare și punerea în aplicare a programelor educaționale;
    - dezvoltarea programelor de studiu și crearea unor materiale didactice.

Principiul II: Educația interculturală furnizează cunoștințele culturale, atitudinile și abilitățile necesare pentru o participare activă la viața socială.

Acest principiu se poate pune în practică prin:

- *Garantarea unor șanse egale în educație prin:*
  - o asigurarea accesului egal la toate formele de educație pentru toate categoriile;
  - o eliminarea tuturor formelor de discriminare în sistemul educațional;
  - o asigurarea unui nivel de calificare educațională care să asigure acces egal la educație liceală, postliceală și vocațională;
  - o adoptarea unor măsuri care facilitează integrarea în sistemul educațional a grupurilor cu nevoi culturale speciale, precum copiii migranților;
  - o asigurarea de șanse egale de participare la învățare;

- asigurarea unui mediu de învățare non-discriminatoriu, liniștit și sigur;
- implementarea unor măsuri speciale care să vină în întâmpinarea elevilor al căror istoric personal limitează capacitatea de a participa în mod egal cu toți ceilalți din societate.
- *Utilizarea unui curriculum și a unor materiale de predare-învățare care:*
  - împărtășesc grupurilor minoritare cunoștințe despre istoria, tradițiile, limba și cultura minorităților;
  - dezvoltă cunoștințe despre societate ca un întreg;
  - vizează eliminarea prejudecăților despre anumite grupuri de populație cultural distincte într-o țară;
  - implică diferite sisteme culturale prin prezentarea cunoștințelor din diferite perspective culturale;
  - creează o înțelegere cuprinzătoare a lecturii, scrisului și cuvântului rostit, care să permită cetățeanului să aibă acces la informații, să înțeleagă în mod clar situația în care el sau ea este, să exprime fără echivoc nevoile sale și să ia parte la activități în mediul social.
- *Metode de predare potrivite care:*
  - promovează participarea activă a elevilor în procesul educativ;
  - utilizează metode formale și non-formale, tradiționale și moderne;
  - promovează un mediu de învățare activ, spre exemplu prin realizarea unor proiecte concrete care să pună în practică cunoștințele teoretice, astfel încât să sporească încrederea în sine și să dezvolte abilități culturale, precum abilitatea de a comunica sau de a coopera cu alții.
- *O definiție clară și o evaluare exactă a rezultatelor învățării, incluzând cunoștințe, abilități, atitudini și valori.*
- *Pregătire lingvistică de calitate în care fiecare cursant să dobândească abilitatea de a comunica, de a se exprima, asculta și angaja într-un dialog în limba maternă, limba națională și în una sau mai multe limbi străine.*
- *Perfecționare permanentă a cadrului didactic prin:*
  - o înțelegere profundă a paradigmei interculturale în educație și a implicațiilor aplicării ei în practică;
  - conștientizarea rolului pe care educația ar trebui să-l joace în lupta împotriva rasismului și discriminării;
  - o abordare a educației prin prisma drepturilor fundamentale;
  - competențe în a proiecta, implementa și evalua programele școlare, bazându-se pe nevoile și aspirațiile elevilor și comunității din care face parte;
  - dezvoltarea abilității de a implica activ elevi din cultura minoritară în procesul de învățare;
  - dezvoltarea abilității de a ține cont de caracterul eterogen al elevilor;
  - stăpânirea metodelor și tehnicilor de observare, ascultare și comunicare interculturală;
  - cunoașterea limbilor străine necesare pentru o bună comunicare cu elevii;
  - cunoașterea metodelor de evaluare necesare și deschidere către utilizarea unor metode și procedee de evaluare continuă și actualizare permanentă a metodelor de evaluare.
  - o definiție clară și evaluarea corectă a rezultatelor învățării, inclusiv cunoștințe, abilități, atitudini și valori.

Principiul III: Educația interculturală oferă tuturor elevilor cultura, atitudinile și abilitățile care să le permită să contribuie la creșterea respectului, înțelegerii și solidarității între indivizi, grupuri etnice, sociale, culturale și religioase și națiuni.

Acest principiu poate fi pus în practică prin:

- *Utilizarea unor programe care contribuie la:*
  - descoperirea diversității culturale, conștientizarea valorii pozitive a diversității culturale și respectul pentru patrimoniul cultural;
  - necesitatea luptei împotriva rasismului și a discriminării;
  - îmbogățirea cunoștințelor referitoare la patrimoniul cultural prin predarea unor discipline precum: istorie, geografie, literatură, limbi străine, discipline artistice și estetice, subiecte științifice și tehnologice;
  - cultivarea înțelegerii și respectului pentru toate popoarele, cultura și civilizația lor, valorile și modul lor de viață, inclusiv a respectului pentru cultura etniilor care trăiesc în aceeași țară cu elevii;
  - conștientizarea creșterii interdependenței între oameni și națiuni;
  - conștientizarea nu numai a drepturilor, ci și a responsabilităților ce revin indivizilor, grupurilor sociale și națiunilor;
  - înțelegerea necesității de solidaritate și cooperare internațională; ;
  - conștientizarea valorilor culturale proprii care stau la baza înțelegerii unor situații și probleme;
  - respectul pentru diferite modalități de a gândi și acționa.
- *Metode de predare și învățare potrivite care:*
  - tratează moștenirea culturală, experiența și contribuția la dezvoltare a diferitelor grupuri etnice cu demnitate, integritate, respect;
  - oferă șanse egale în învățare;
  - corespund valorilor predate;
  - include și proiectele interdisciplinare.
- *Dobândirea de abilități de a comunica și de a coopera dincolo de barierele culturale și de a împărtăși și coopera cu alte persoane prin:*
  - contacte directe și schimburi regulate între elevi, studenți, profesori și alți educatori din diferite țări sau medii culturale;
  - implementarea unor proiecte comune între instituții din diferite țări, cu scopul de a rezolva problemele comune;
  - crearea de rețele internaționale de elevi, studenți și cercetători care lucrează pentru a atinge aceleași obiective;
  - dobândirea de abilități de rezolvare a conflictelor și de mediere.
- *Predarea și învățarea limbilor străine și consolidarea componentei culturale în predarea limbilor străine.*
- *Perfecționare permanentă a cadrelor didactice cu scopul de a contribui la:*
  - conștientizarea valorii pozitive a diversității culturale și a dreptului de a fi diferit;
  - conștientizarea rolului pe care comunitățile locale, limba vorbită și practicile sociale îl joacă în procesul de învățare, formarea și pregătirea elevului pentru viață;
  - o bună cunoaștere a istoriei și civilizației locale și naționale, astfel încât profesorul să poată contribui la o mai bună înțelegere a pluralității, dinamismului, naturii relative și complementarității culturilor;
  - competențele sociale și politice, precum și un orizont deschis care să conducă la promovarea permanentă a participării sociale active în managementul școlar și în proiectarea, implementarea și evaluarea proiectelor și programelor școlare;
  - dezvoltarea capacității de a beneficia la maxim de vizitele la muzee și alte instituții de învățământ;

- încurajarea și stimularea implicării elevilor în procesul de învățare despre alte popoare și de înțelegere a acestora;
- stimularea elevilor în dobândirea de tehnici de observare și comunicare interculturală.

Toate aceste linii directoare, precum și informații și materiale adiționale pot fi găsite pe site-ul UNESCO.⁵⁶

SUPORT DE CURS

Următorul program vă oferă activități de formare cu privire la învățarea interculturală⁵⁷. Activitățile sunt împărțite în patru module, după cum urmează:

Modulul 1: Diversitate culturală în Europa

Subiect: Informații despre dezvoltarea istorică a Europei într-un mod critic	Scop: Informarea cursanților cu privire la dezvoltarea istorică a Europei într-un mod critic
<p>Scrierea și predarea istoriei este mereu predispusă la etnocentrism, naționalism și, uneori, xenofobie. Deși joacă un rol important în definirea identității sociale și naționale, istoria, din cauza modului în care este predată, întărește de multe ori prejudecățile și stereotipurile existente despre popoare sau țări. Educația interculturală ar trebui să promoveze învățarea istoriei din perspective diferite. Nu este niciodată doar un singur adevăr și acest lucru este mai plin de înțeles în istorie decât în orice altă disciplină.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Desenați un calendar din 1500 până în prezent pe o tablă mare sau pe coli de flipchart. 2. Aduceți bolduri sau bandă adezivă. <p>Timp de lucru: Aprox. 60 de minute Grupul poate fi oricât de mare</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Invitați fiecare participant să se gândească la 5 date istorice importante pentru țara și cultura lor și să scrie aceste evenimente, împreună cu data când s-au desfășurat; 2. Când toți au făcut acest lucru, cereți-le să spună de ce sunt importante datele respective, ce semnifică și de ce le-au ales. 3. Invitați participanții să spună dacă datele sau evenimentele alese i-au surprins sau dacă le cunoșteau pe toate. Dacă există evenimente necunoscute, cereți-le celor care le-au menționat să le explice mai detaliat. 4. Discutați despre motivele care ne determină să învățăm și să reținem anumite evenimente istorice și nu pe altele; 	
Subiect: Informații despre diversitatea culturală în Europa	Obiectiv: Facilitarea conștientizării cu privire la diversitatea culturală în Europa
<p>Bani, bani, bani! Obiective de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - demonstrarea faptului că oamenii pot fi și europeni și, în același timp, să-și păstreze moștenirea lor culturală. 	

⁵⁶ Sursa: <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001478/147878e.pdf> URL [07.03.2014]

⁵⁷ Principalele surse: Consiliul Europei (1995): *Education pack. Ideas, resources, methods and activities for informal intercultural education with young people and adults*, Strasbourg; Council of Europe (2000): *Intercultural Learning Tool Kit*, Brussels; National Consultative Committee on Racism and Interculturalism (2008): *An education toolkit for the European Year of Intercultural Dialogue 2008. It's amazing what we can learn from each other*, Dublin; National Council for Curriculum and Assessment (2006): *Intercultural Education in the post primary school. Enabling students to respect and celebrate diversity, to promote equality and to challenge unfair discrimination*, Dublin; Risager Karen (2012): *Intercultural Learning: Raising Cultural Awareness*, Heidelberg. British Red Cross (2011): *Positive images toolkit. Positive Image's Educators Guide: a resource on migration and development*.

<p>- Stărnirea interesului față de patrimoniul cultural al altor țări.</p> <p>Materiale necesare: Fișa: Bani, bani, bani! Fișa: A cui monedă este? Fișa: Ce înseamnă acest simbol? Instrucțiuni : a) Distribuți fișa "Bani, bani, bani" ca spărgător de gheață. b) Distribuți fișa "A cui monedă este?". Cereți-le participanților să identifice din ce țară provin monedele. c) După ce se face identificarea, puteți distribui fișa "Ce înseamnă acest simbol?" Explicarea diferitelor simboluri este o modalitate de îmbogățire a cunoștințelor despre alte țări.</p>	
<p>Subiect: Informații despre minoritățile din Europa</p>	<p>Obiectiv: Conștientizarea cu privire la diferitele minorități și drepturile minorităților în Europa</p>
<p>Minorități existente în Europa din cele mai vechi timpuri Există o serie de vechi minorități în Europa care oferă punctul central al unui foarte interesant proiect de cercetare. Obiective de învățare: <ul style="list-style-type: none"> - Demonstrarea faptului că diversitatea etnică este o veche trăsătură a Europei. - Înțelegerea faptului că migrația spre interior a fost dintotdeauna o caracteristică a istoriei europene. - Conștientizarea faptului că din cele mai vechi timpuri au existat minorități în Europa. a) Împărțiți cursanții în cinci grupuri de cercetare a următoarelor comunități din Europa: <ul style="list-style-type: none"> • țigani • basci • evrei • musulmani. b) Cereți fiecărui grup să facă o prezentare respectând următoarele cerințe: Un rezumat de 2 pagini cu privire la istoria comunității respective, care să includă: motivele pentru care au venit în Europa [în cazul în care aceștia au fost un grup de migranți], contribuția etniei la dezvoltarea societății europene. Trebuie de asemenea să includă prezentarea acelor părți ale Europei unde minoritatea respectivă trăiește în număr mare, experiențe pozitive și negative de viață în Europa, inclusiv rasism / discriminare, denumiri/cuvinte asociate cu comunitatea.</p>	
<p>Subiect: Să învățăm despre migrație</p>	<p>Scop: Creșterea gradului de înțelegere a fenomenului migrației</p>
<p>Care sunt cauzele migrației? De ce migrează oamenii? 10 minute: Prezentați întrebarea, cereți-le cursanților să se gândească la câteva motive pe care să le scrie pe tablă. Încurajați elevii să se gândească la familiile și prietenii care s-au mutat într-o altă țară și la motivele lor. Întrebați-i dacă cunosc termenul "migrație" și discutați-l. 30 minute: Priviți acest film: http://www.goodnesstv.org/en/videos/voir/47937 După vizionarea filmului, discutați pe marginea următoarelor întrebări: Cum v-ați simțit pe parcursul vizionării filmului? A fost ceva ce vi s-a părut surprinzător? Care sunt motivele pentru emigrare pe care le invocă persoanele din film? Au existat termeni cu care nu sunteți familiarizați? Puteți urmări, de asemenea, filmul existent la: http://www.goodnesstv.org/en/categories/</p>	

Modulul 2: Să învățăm despre cultură și identitate

Subiect: Luarea de măsuri în domeniul migrației	Scop: Îmbogățirea cunoștințelor cu privire la migrație
<p>Luarea de măsuri</p> <p>Sărbătoriți Ziua Mondială a Refugiaților și Ziua Internațională a Migranților. Organizația Națiunilor Unite a desemnat zile speciale în fiecare an pentru a sărbători și a crește gradul de conștientizare cu privire la această problemă globală. Ziua Mondială a ONU pentru Refugiați este 20 iunie și Ziua Internațională a Migranților este data de 18 decembrie a fiecărui an.</p> <p>Implicați-vă în evenimente comunitare pentru a sărbători și sensibiliza elevii cu privire la experiențele unice și contribuțiile refugiaților și migranților la comunitatea ta. Link-uri utile:</p> <p>www.un.org/en/events/refugeeday/ www.un.org/en/events/migrantsday/</p> <p>Invitați un migrant sau o organizație de caritate care sprijină migrații să susțină un discurs în școală. Luați legătura cu o organizație caritabilă care susține migrații și cereți-le să vorbească despre acest fenomen, venind cu date și exemple concrete.</p>	
Subiect: Conștientizarea diversității (partea I)	Scop: Evidențierea, recunoașterea și aprecierea diversității
<p>Ceapa diversității</p> <p>Pas cu pas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Participanților li se cere să formeze două cercuri concentrice, precum inelele unei cepe. Se vor aseza față în față, în perechi; 2. Fiecare pereche trebuie să găsească (foarte rapid, în aproximativ 2 minute) un lucru (obicei, aspect, atitudine, etc.) pe care îl au în comun și să identifice o modalitate de a-l exprima (pot să recurgă la orice modalitate sau aceasta poate fi impusă ca fiind diferită de fiecare dată: spre exemplu, le puteți impune să cânte un cântec, să mimeze ceva, să scrie 2-3 versuri, să facă zgomote, să găsească un simbol, etc.); 3. Perechile prezintă ceea ce au în comun în fața celorlalți membri ai grupului, care trebuie să ghicească care este acel element comun; 4. Odată ce au realizat prezentarea, persoana din pereche care se afla pe inelul exterior se deplasează un pas către dreapta, astfel încât să formeze o nouă pereche cu altcineva. Puteți să dați indicații mai specifice referitoare la similitudinea pe care trebuie să o găsească (mâncare preferată, ce mi-a plăcut/nu mi-a plăcut la școală, familie, muzică, obiceiuri, orientare politică, etc), intrând în cât mai multe amănunte . 5. Perechile se pot schimba de câteva ori, până când cercul este complet, până se ajunge la perechea inițială. O variantă mai dificilă ar fi aceea a căutării diferențelor în cuplu. <p>Reflecție și evaluare :</p> <p>Moderatorul nu trebuie să întrerupă perechile în timpul discuției, ceea ce trebuie să sublinieze însă este necesitatea ca fiecare cuplu să ajungă la un consens. Moderatorul observă procesul și ia notițe pentru discuții suplimentare, punând întrebări precum; Ce similitudini/diferențe ne-au surprins? Care este originea lor? În ce măsură diferențele dintre noi pot fi complementare?</p>	
Subiect: Conștientizarea diversității (partea a II-a)	Scop: Evidențierea, recunoașterea și aprecierea diversității
<p>Jocul umbrelei</p> <p>Obiectiv – Conștientizarea ideii că fiecare dintre noi este unic și aprecierea diferențelor existente între membrii unui grup. Explorarea evoluției subgroupurilor în cadrul societății.</p> <p>Materiale - Mai multe umbrele. În cazul în care utilizarea de umbrele reale este imposibilă, desenați</p>	

umbrele pe coli mari. Utilizați post-it-uri, markere, etc.

Timpul minim necesar - 30 de minute.

Metoda :

- Împărțiți participanții în patru grupuri. Dați fiecărui grup o umbrelă, niste post-it-uri și un marker.
- În grupe, membrilor li se cere să găsească cât mai multe lucruri pe care le au în comun, care sunt împărtășite de către fiecare membru al grupului. Acestea sunt scrise pe post-it-uri și lipite pe umbrela grupului;
- Acest lucru va dezvălui, pe lângă elementele comune, și unele lucruri care îi diferențiază pe membrii grupului, de care aceștia sunt mândri. Scrieți și aceste lucruri pe post-it-uri pe care cursanții le vor lipi pe haine, ca pe niște insigne.

Prejudecata referitoare la insigne este aceea ca insignele = etichete, ceea ce nu este adevărat.

- După un timp, aduceți grupurile împreună și cereți-le să verifice dacă pot forma un grup. Dintre toate lucrurile amintite, ce au cu toții în comun? Participanții le lipesc pe o singură umbrelă comună.
- Vor exista cursanți care vor întâlni alți cursanți cu un ecuson similar și astfel ei formează un sub-grup, deși continuă să facă parte și din grupul mai mare, care-i include pe toți.

Discuții:

- Invitați participanții să discute diferențele de care ei, ca indivizi, se simt mândri;
- Explorarea sentimentelor de excludere și includere pe care le încearcă în timpul jocului
- Discutați despre faptul că, la un moment dat, participanții au trebuit să opteze, să aleagă dacă să aparțină sau nu unui grup;
- Ce atitudine au avut față de cei lăsați pe dinafară? Au fost prețuite și acceptate diferențele existente între ei?
- Atrageți atenția asupra insinelor de care fiecare participant s-a simțit mândru să le poarte și care au fost alese de fiecare participant și etichetele puse de alții, pe care nu ni le dorim;
- Încurajați participanții să analizeze experiența lor în subgrupuri umbrelă mai mici
- Încurajați grupul să se gândească la modul în care anumite grupuri sunt excluse și marginalizate în societate în general.

Subiect: Conștientizarea diversității (partea a III-a)

Scop: Evidențierea, recunoașterea și aprecierea individualității, dincolo de normele naționale/religioase/entice

Cartoful diversității:

Obiectiv – sprijinirea tinerilor în a recunoaște și aprecia anumite modalități personale de manifestare care îi diferențiază de alte persoane din grupul lor și în a aprecia modul în care alții sunt diferiți de ei.

Grupa de vârstă – orice vârstă

Materiale - Fiecare persoană care participă va avea nevoie de un cartof și o fotografie recentă de care sunt mândri. Formatorul va trebui să aducă etichete adezive pe care să se poată scrie.

Timpul minim necesar - 30 minute

Partea I – Cereți tuturor să se uite cu atenție la cartofii lor, să încerce să memorize exact forma, dimensiunea, eventualele denivelări, semne existente pe cartof.

Se pun apoi toți cartofii într-un sac mare, se amestecă și se varsă apoi pe podea. Cereți-le participanților să identifice cartofii pe care i-au avut inițial.

Dupa joc, se poate discuta despre modul în care fiecare cartof, chiar dacă este foarte diferit de ceilalți, a putut fi identificat.

Partea a doua -Cereți fiecărui participant să se gândească la propria persoană și să găsească o trăsătură care îi diferențiază de ceilalți de care sunt mândri.

Încurajați-i să se gândească la:

1. Aspectul fizic, aptitudini, talent, personalitate;
2. Moduri în care preferințele lor diferă de ale oricărui altcineva din grup

Cereți-le să scrie două afirmații referitoare la punctele 1) și 2) pe o bucată de hârtie, pe care apoi să o lipească pe un panou lângă propria fotografie. Toți cursanții vor citi apoi afirmațiile, încercând să memoreze fiecare persoană și caracteristică ce o reprezintă.

Dupa aceea, fotografiile și biletele cu caracteristicile personale sunt amestecate. Sarcina de lucru este aceea de a potrivi caracteristicile cu fotografiile.

Partea a treia. Dați unui grup mai mic sarcina de a folosi insignele realizate anterior pentru a face o listă a tuturor abilităților, talentelor, atributelor, experiențelor și competențelor membrilor grupului. Toți participanții apoi poartă o discuție despre:

- Cereți tuturor să vorbească despre caracteristicile pe care le admiră la ceilalți;
- Cereți participanților să vorbească despre felul în care vor să fie priviți de ceilalți;
- Ce atitudine au oamenii față de cei care sunt diferiți?

Modulul 3: Lupta cu intoleranța

Subiect: Înțelegerea discriminării și lupta împotriva ei	Scop: Creșterea gradului de înțelegere a fenomenului discriminării și familiarizarea cu metode de luptă împotriva discriminării
<p>Barometrul discriminării: Scop • Discuții cu privire la prejudecăți – o mai bună înțelegere a conceptului Grupe de 10-15 sau 20-30 cursanți, divizate, la rândul lor, în grupe mai mici, de 8-10 persoane. Materiale necesare: flipchart, pixuri, markere, etc. Indicatii: Vom juca jocul barometrului. Dacă mergeți către colțul din dreapta, înseamnă că sunteți de acord, dacă mergeți spre colțul din stânga, înseamnă că nu sunteți de acord. După cum puteți vedea, nu există cale de mijloc (însemnând “nu sunt sigur”), așa că hotărâți-vă și alegeți varianta către care înclinați mai mult. Atunci când veți face alegerea, va trebui să o motivați. Nu vor exista alte discuții sau comentarii. Afirmații: a) Anumite prejudecăți sunt utile. b) Am dreptul să am prejudecăți. c) Nu am prejudecăți. d) Prejudecățile conduc către discriminare întotdeauna.</p> <p>Cu șireturile mele timp 90 minute Obiectiv: • Analiza privilegiilor sociale, a discriminării multiple și a efectelor lor cumulate asupra egalității de șanse. Grup • 15-30 cursanți Materiale necesare • flipchart, markere, spațiu suficient pentru participanți pentru a forma o linie stând unul lângă altul Descriere: ✓ Cereți participanților să se așeze în linie dreaptă, stând unul lângă altul, să se țină de mână și să păstreze tăcerea. ✓ Formatorii numesc anumite categorii și toți cei ce se identifică cu aceasta trebuie să facă un pas înainte sau unul înapoi ✓ Așa cum este indicat de către formatori, un pas înainte înseamnă că această categorie este o sursă de avantaj în societate ✓ Un pas înapoi înseamnă că este o sursă de dezavantaje, de exemplu, "Dacă sunteți bărbat, faceți un pas înainte". ✓ În cazul în care se ajunge la un punct în care nu se mai pot ține de mâna, ei trebuie să-și dea drumul; ✓ Creați o listă de situații care implică diferite categorii: de vârstă, studii, de fundal socio-economic, culoare a pielii, etnie, religie, orientare sexuală ... ✓ După ce citiți câteva, cere participanților să rămână pe locul pe care sunt și puneți un "premiu", la câțiva metri de participanți. Spuneți grupului că acest premiu reprezintă un obiectiv pe care îl au și vor trebui să concureze pentru el.</p>	

<p>Reflecție și evaluare:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pornim, într-adevăr, din același punct? • Dacă nu atingem scopul, înseamnă insuficientă motivație? • Dezavantaj cumulativ? 	
<p>Subiect: Înțelegerea rasismului și lupta împotriva lui</p>	<p>Scop: Creșterea gradului de conștientizare cu privire la rasism și măsurile ce pot fi luate pentru contracararea acestei atitudini</p>
<p>Săptămâna anti-intimidare: în vederea organizării unei săptămâni anti-intimidare, vizitați acest site:</p> <p>Anti-Bullying Alliance (2006): 50 Ideas for Anti-Bullying Week.</p> <p>http://peacefulschoolsinternational.org/wp-content/uploads/50_ideas_for_anti_bullying_week.pdf URL [07.03.2014]</p>	
<p>Ochiul mass-media</p> <p>Obiective:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Examinarea rolului mass-media și al rasismului; • Reflectarea asupra pericolului de a eticheta oamenii, chiar și atunci când acest lucru nu este intenționat; • Reflectarea asupra dezinformării voite prin mass-media <p>Context. Mass-media are un rol important de jucat în ceea ce privește rasismul. Mass-media poate juca un rol important în evidențierea rasismului ca o problemă în societate și raportarea cu privire la modul în care organizațiile guvernamentale și non-guvernamentale se ocupă cu combaterea rasismului și promovează o societate mai incluzivă. Cu toate acestea, modalitatea de raportare a fost uneori neconcordanță cu problemele de rasism și diversitate culturală în societatea noastră, un fapt recunoscut de către cei care lucrează în industria mass-media, cum ar fi Uniunea Națională a Jurnaliștilor care a fost activă în promovarea bunelor practici.</p> <p>Să ne gândim la modul în care mass-media prezintă una sau toate dintre următoarele subiecte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Călătorii • Negrii și grupurile etnice minoritare • Refugiații și solicitanții de azil <p>Materiale - Cereți participanților să colecteze articole din ziar despre grupuri, cum ar fi călătorii sau refugiații și solicitanții de azil dintr-o gamă variată de ziare pe o anumită perioadă de timp.</p> <p>Grupa de vârstă: peste 16 ani</p> <p>Timp: 30 - 45 minute</p> <p>Metoda:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Împărțiți cursanții în grupuri mici de patru sau cinci persoane; • Numiți o persoană care să facă raportările. Ei vor prezenta raportul după 20 de minute; • Fotocopii ale articolelor selectate vor circula în cadrul grupelor; • Cereți fiecărui grup să decidă care este subiectul articolelor; • Ce fel de mesaj este trimis de titlul articolului? • Ce fel de mesaje sunt transmise de către conținutul articolului? • Există un limbaj emotiv, patetic, în articol sau în titlu? 	
<p>Subiect: Stereotipii</p>	<p>Scop: Gândire reflectivă asupra stereotipiilor</p>
<p>Natura omniprezentă a stereotipiilor; funcția socială a stereotipiilor.</p> <p>Participanți:</p> <p>Numărul de participanți este limitat la 10-12 persoane. Acest exercițiu funcționează mai bine cu</p>	

grupuri monoculturale.

Instrucțiuni:

Grupul se împarte în echipe. Fiecare grup primește o imagine a unei persoane și o foaie de întrebări despre viața pe care își imaginează că o duce. Exemple de posibile întrebări:

- a) Numele, vârsta
- b) Ocupația
- c) Unde locuiește
- d) Starea civilă
- e) Interese, hobby-uri
- f) Cea mai recentă carte citită
- g) Cel mai recent film văzut
- h) Ce ar face dacă ar câștiga un milion de lire sterline/euro/dolari sau lei.

Fiecare participant prezintă însemnările făcute. După aceasta, participanții trebuie să reflecteze asupra sarcinii de lucru și asupra modalității de realizare. A fost un exercițiu dificil? Cum a fost posibil să se vină cu afirmații destul de detaliate despre persoana din imagine? De unde provin punctele de vedere referitoare la imagini? Ce anume a determinat participanții să facă presupunerile respective despre persoana din imagine?

Notă: Imaginile pentru acest exercițiu nu ar trebui să prezinte personalități bine-cunoscute. Ele ar trebui să arate doar o imagine mare a feței, și cât mai puțin posibil din îmbrăcăminte.

Zidul (Aceasta poate fi o activitate cu implicații emoționale deosebite)

Materiale necesare: cutii de carton închise și sigilate, markere (unul/cutie), hârtie de împachetat albă sau deschisă la culoare pentru a înveli cutiile.

Timp necesar: 10 minute pentru a explica regulile de bază etc.
15 minute pentru a scrie
15 minute pentru a citi
20 minute pentru a dărâma zidul
30 minute (+) pentru a procesa

În acest exercițiu, cursanții sunt rugați ca, în grupuri, să scrie stereotipurile, insultele și discursul de ură al unui grup minoritar din punct de vedere cultural. Grupurile minoritare recomandate includ următoarele:

- Afro-americani
- Alb / caucazieni
- Hispanici /latini
- Asiatici americani
- Amerindieni
- Femei
- Bărbați
- Gay / Lesbieni / bisexuali
- Persoanele transsexuale
- Persoane cu handicap
- Persoanele peste 65 de ani
- Obezi
- Persoane cu statut socio-economic scăzut
- Evrei
- Arabi-americani
- Alții

După ce au finalizat acest lucru, participanții sunt rugați să citească aceste declarații și să pună toate cutiile una peste alta pentru a forma un perete. Acest proces crează un "zid de ură." După ce zidul a fost construit, cursanții sunt rugați să demoleze peretele, cutie cu cutie, pentru a examina modul în care aceste probleme afectează viața oamenilor. La fiecare cutie, facilitatorul ar trebui să ceară grupului să desemneze un vorbitor care să explice de ce aceste stereotipuri și cuvintele sunt dureroase și ce înseamnă pentru ei.

Întrebări:

- Cum te-ai simți în această activitate?

<ul style="list-style-type: none"> • Ceea ce s-a făcut remarcat în mintea ta? • Cum te-ai simțit când ai pronunțat cuvintele respective sau stereotipurile? • Ce te-a afectat cel mai mult? • Au existat persoane pe care ai vrut să le aperi, dar nu ai făcut acest lucru? • Cum se aplică această activitate la locul de muncă sau în viața personală? 	
Subiect: Rasism	Tinta: Reflectii critice asupra rasismului
<p>Scop: Familiarizarea cu diferite aspecte ale rasismului, ale anti-rasismului și rolul lor în schimburile de tineri</p> <p>Grupa de varsta: oricare</p> <p>Materiale necesare: Studiul (vezi și alte documente precum articolul mai recent disponibil la: www.training-youth.net/site/publications/coyote/coyote05/antiracism.htm)</p> <p>Descriere:</p> <p>Acest document, sprijinit de Comisia Europeană și alte asociații, definește diverse aspecte ale rasismului, ale anti-rasismului și a rolului lor în schimburile de tineri. "Scopul acestui studiu este este acela de a oferi o privire practică și validitate teoretică activității anti-rasism a tinerilor"</p>	

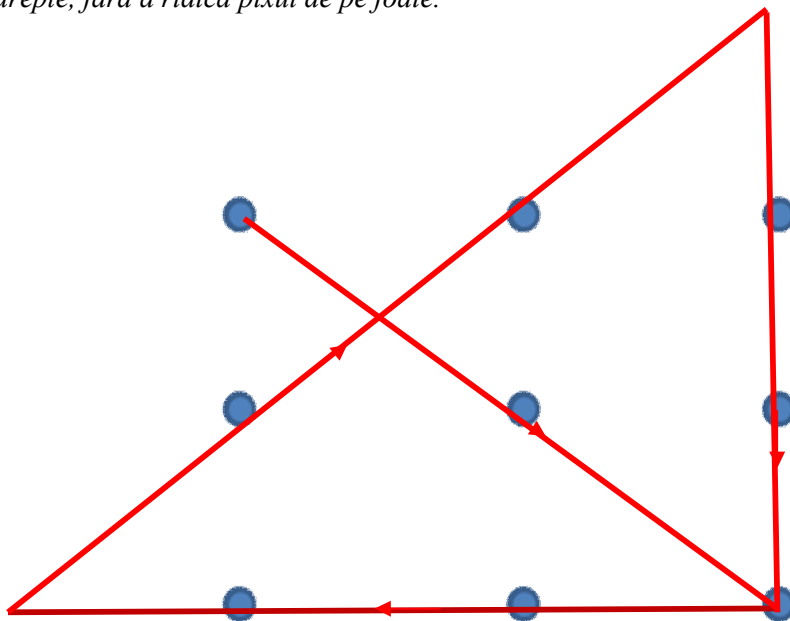
Module 4: Dialog intercultural

Subiect: Studiul asupra problemei neînțelegerilor interculturale	Scop: Găsirea unor modalități de a rezolva neînțelegerile interculturale care reflectă fondul intercultural al acestor situații
<p>Subiect: Recunoașterea valorilor culturale; relația dintre limbă și cultură</p> <p>Participanții: Numărul de participanți este nelimitat. Este mai potrivit pentru grupuri mono-culturale decât grupuri multiculturale.</p> <p>Instrucțiuni: În prima etapă, participanții alcatuiesc o listă cu proverbe din diferite țări, care au fost traduse mot-a-mot în limba maternă. Unele traduceri vor suna ciudat, dar asta este o consecință naturală a traducerii din limbaj specific anumitor culturi și acest lucru este de așteptat. Proverbele sunt adesea profund ancorate în valori culturale, ceea ce le poate face dificil de tradus și reconstruit.</p> <p>O astfel de listă ar putea fi următoarea:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Trebuie să fie ordine. (Germania) ✓ Lucrul grabit - rușine pentru meșter. (Bulgaria) ✓ Devreme la culcare devreme la trezire, îl face pe om sănătos, bogat și înțelept (Anglia) ✓ Cântă și râde cu rudele tale, dar nu face afaceri. (Germania) ✓ Lucrul nu este un lup, nu va fugi în pădure. (Rusia) ✓ Nouă moase - copil infirm. (Bulgaria) ✓ Sfârșitul pasiunii este începutul pocăinței (Franța) ✓ Dacă bănuiești un om, nu-l angajati; dacă ați angajat un om, nu-l suspectati. (China) ✓ Este nevoie de un sat întreg pentru a crește un copil (Africa) ✓ Niciodată nu vei ari un câmp rotind plugul doar în mintea ta (Irlanda) ✓ jumătate de adevăr este o minciună întreagă (idiș) ✓ Există întotdeauna urechi de cealaltă parte a peretelui (China) <p>Participanții discută proverbele și încearcă să recunoască valorile ascunse în spatele lor. Dacă există proverbe care sunt greu de înțeles, motivele pentru dificultatea de înțelegere ar trebui să fie discutate. De asemenea, comparația trebuie să se facă cu proverbe în limba participanților.</p> <p>În a doua etapă, se formează perechi de cultură mixte. Un partener începe prin traducerea unor proverbe din propria lor țară în limbajul comun. Partenerul B ascultă până când ajunge la un proverb, care pare complet lipsit de sens și de neînțeles. Ascultatorul striga "Stop!" și partenerul A trebuie să facă acest proverb mai ușor de înțeles prin adăugarea de informații suplimentare (cine-l spune, în ce circumstanțe, ce exprimă exact). Partenerul B trebuie să încerce să descopere valorile cuprinse în proverb. Aceeași procedură se repetă în sens invers.</p> <p>Notă: Cel mai important obiectiv al acestui exercițiu este de a determina o mai bună înțelegere a diversității valorilor culturale și de a încuraja discuții asupra valorilor, în general.</p>	

Subiect: Experiențe practice de dialog intercultural	Scop: Practicarea dialogului intercultural
<p>Spargerea codului 25 min</p> <p>Scop: Acest exercițiu implică un membru din fiecare grup în observarea atentă a comportamentului celorlalți. Exercițiul își propune să exploreze limbajul corpului, dezvoltarea abilităților de observare și de a explora efectul comportamentului de grup asupra unui individ.</p> <p>Mărimea grupului - oricare</p> <p>Materiale necesare - nici unul</p> <p>Descriere:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Împărțiți participanții în grupuri de patru sau cinci. O persoană din fiecare grup (outsider-ul) părăsește camera. Ceilalți se gândesc la o activitate fizică pe care să o efectueze în fața persoanei care este în prezent în afara camerei (3 minute); • Cel de afară intră în cameră și începe o observare atentă a grupului care pune în practică acțiunea cu care au fost anterior de acord; • În cazul în care outsider-ul consideră că a înțeles în ce fel de activitate sunt angrenați ceilalți, intră și el în joc, încercând să se integreze în activitatea de grup. Dacă ceea ce face este corect, grupul îl va accepta ca unul de-al lor; dacă nu a reușit să înțeleagă logica activității grupului, grupul va continua să îl ignore. Outsider-ul va trebui apoi să continue observarea până când va reuși să “spargă codul” pentru a obține acceptarea de către grup (5 minute); • Un alt membru al grupului poate deveni acum noul outsider. Grupul poate face codul mult mai dificil și mai sofisticat de fiecare dată când repetați exercițiul (10 min). • Reflecție & evaluare (7 minute) • Cum te-ai simțit ca outsider? • Ce ai descoperit atunci când ai încercat să spargi codul? • Cum s-au simțit membrii grupului în timpul exercițiului? • Ce legătură există între exercițiul efectuat și interacțiunea zilnică a unei persoane cu ceilalți? • Au participanții de făcut eventuale observații și comentarii cu privire la limbajul corpului, în general? <p>Comentarii: Acest exercițiu ar putea fi folosit pentru a explora utilizarea de coduri verbale într-un "grup închis", pentru a vedea cum un grup poate utiliza în mod exclusiv un anumit tip de limbaj. (Un exemplu de cod verbal ar putea fi: toate propozițiile rostite trebuie să înceapă cu un cuvânt începând cu litera 'v'). Grupul ar putea combina un cod verbal cu un cod fizic. (Un exemplu de cod fizic ar putea fi: toți membrii grupului trebuie să stabilească contact vizual cu liderul de grup, înainte de a vorbi cu oricare alt membru.)</p> <p>Acest exercițiu ar putea fi utilizat pentru a explora alte caracteristici ale grupurilor închise. Cum funcționează un grup/gașcă în termeni de limbaj, limbajul corpului, comportament, valori, modă și așa mai departe? Cum este când încerci să pătrunzi într-un grup închis? Ce mesaje transmit grupurile închise către cei din afară? De ce oamenii au nevoie de grupuri închise?</p>	

Drept concluzie

Propuneți cursanților să găsească soluția următorului exercițiu: *Uniți toate cele 9 puncte cu numai patru linii drepte, fără a ridica pixul de pe foaie.*

Scopul exercițiului este de a demonstra că este necesar să privim dincolo de “granițe” pentru a avea imaginea de ansamblu a unei probleme, iar soluția implică depășirea barierelor spațiale. Într-o lume în care globalizarea ne modelează zi de zi existența, educația interculturală a devenit un “must have”.

Glosar de termeni

1. Cultura-Cultura, care vine de la cuvântul latin *colere* ce se traduce prin "a cultiva"/"a onora" se referă în general la activitate umană. Definiția dată de UNESCO consideră cultura ca "o serie de caracteristici distincte a unei societăți sau grupă socială în termeni spirituali, materiali, intelectuali sau emoționali"⁵⁸. Cultura reprezintă credințele, comportamentul, limbajul și întregul mod de viață al unui anumit grup de oameni. Cultura este întotdeauna o contribuție a întregii societăți și se dezvoltă prin interacțiunea dintre oameni. Cultura este într-un proces continuu de schimbare, nefiind niciodată statică.

2. Discriminare-Discriminarea este acțiunea prin care unele persoane sunt tratate diferit sau lipsite de anumite drepturi în mod nejustificat, pe baza unor considerente neîntemeiate. În majoritatea țărilor democratice există legi împotriva discriminării, iar egalitatea de tratament este în general garantată de Constituție. Cu toate acestea, fenomenele de discriminare există chiar și în absența unor legi pro-discriminare, și împotriva eforturilor legislative de combatere a fenomenului. Printre cele mai frecvente fenomene de discriminare se află: discriminarea pe bază de vârstă, de avere, de convingeri politice, de naționalitate, de rasă, de sex, de religie, de orientare sexuală etc⁵⁹. A fi discriminat înseamnă a fi tratat diferit de altcineva din cauza unei particularități pe care acel altcineva nu o respectă.

3. Diversitate-Conceptul de diversitate cuprinde acceptare și respect. Aceasta înseamnă înțelegerea faptului că fiecare individ este unic, precum și recunoașterea faptului că există diferențe între indivizi. Acestea pot include diferențe de rasă, etnie, sex, orientare sexuală, statut socio-economic, vârstă, abilități fizice, convingeri religioase, convingeri politice sau alte ideologii. Este vorba aici despre

⁵⁸ Sursa: <http://ro.wikipedia.org/wiki/Cultur%C4%83>

⁵⁹ Sursa: <http://ro.wikipedia.org/wiki/Discriminare>

explorarea și cultivarea acestor diferențe într-un mediu sigur, pozitiv, înțelegerea reciprocă, mergând undeva dincolo de toleranță prin acceptarea unor particularități specifice unui individ/grup de indivizi.

4. **Etnie**- o colectivitate în interiorul unei societăți mai mari, ai cărei membri au, în realitate sau presupus, origine comună, amintiri comune, sau împărtășesc același trecut istoric, și un punct de vedere cultural, asupra unuia sau mai multor elemente simbolice, ca un rezumat al poporului lor. Exemple ale acestor elemente simbolice sunt: sistemul de înrudire, înfățișarea fizică, confesiunea religioasă, limba sau formele dialectale, afiliația tribală, naționalitatea, fizionomia tipică sau alte combinații ale acestora.⁶⁰

5. **Prima limbă (sau limba maternă)** este limba învățată de o persoană încă de la naștere.

6. **Globalizarea**-Nu există o definiție a globalizării într-o formă universal acceptată și, probabil, nici definitivă. Motivul rezidă în faptul că globalizarea subinclude o multitudine de procese complexe cu o dinamică variabilă atingând domenii diverse ale unei societăți. Ea poate fi un fenomen, o ideologie, o strategie, sau toate la un loc. Globalizarea este întrebuițată pentru a descrie un proces multicausal care are drept rezultat faptul că evenimente care au loc într-o parte a globului au repercusiuni din ce în ce mai ample asupra societăților și problemelor din alte părți ale globului⁶¹. Globalizarea este sistemul de interacțiune între diversele țări ale lumii, în scopul de a dezvolta economia globală. Globalizarea se referă la uniformizarea economiei și a societăților din întreaga lume. Globalizarea presupune schimburi tehnologice, economice, politice, cultural care au devenit posibile în mare măsură grație progreselor în comunicare, transport și infrastructura.

7. **Identitate**-Identitatea este un proces psihologic. Termenul identitate este un termen generic folosit în toate științele sociale pentru a descrie concepția și expresia individualității unei persoane, concepție și expresie care sunt determinate inclusiv de afilierile persoanei la diverse grupuri (ceea ce implică identitatea de grup: identitate culturală, națională, socială etc.)⁶²

8. **Învățarea interculturală**- Este vorba despre a învăța despre cei diferiți de noi și despre noi. Este vorba despre prietenii noștri și cum lucrăm împreună pentru a construi o comunitate dreaptă. Este vorba despre modul în care comunitățile se pot inter-lega pentru a promova egalitatea, solidaritatea și oportunități pentru toți. Este vorba despre promovarea respectului și promovarea demnității tuturor culturilor, în special în cazul în care există culturi minoritate și majoritare.

9. **Migrație**- Mișcarea unei persoane sau a unui grup de persoane, fie peste o frontieră internațională, sau în cadrul unui stat. Este o mișcare a populației, care cuprinde orice fel de mișcare a persoanelor, indiferent de lungimea sa, compoziția sa și cauze; aceasta include migrarea refugiaților, a persoanelor strămutate, migranți economici, precum și persoanele care se deplasează în alte scopuri, inclusiv reîntregirea familiei. (OIM)

10. **Minoritate**- un grup de persoane care împart o identitate și / sau cultură diferită de restul societății, și, din această cauză, ei sunt social și legal marginalizați de majoritate. Exemplele includ imigranții, minoritățile etnice și naționale, oamenii cu orientări sexuale diferite, persoane cu handicap. Minoritățile, din punct de vedere al învățării interculturale, sunt acelea cu vizibilitate și oportunități reduse în societate.

11. **Puterea**-abilitatea de a controla și restricționa dreptul altor persoane de a participa sau nu la viața socială. Pentru tineretul minoritar, aceasta înseamnă adesea marginalizare socială.

12. **Prejudecata**- o opinie sau sentiment nedrept și nerezonabil, format fără îndeajuns de multă gândire sau cunoaștere⁶³. De multe ori avem tendința de a-i judeca pe alții, pur și simplu pentru că nu îi cunoaștem sau nu facem nici un efort pentru a îi cunoaște. Prejudecatile se bazează pe experiențele împărtășite de alții, sau ceea ce este citit în ziare.

---

⁶⁰ Sursa: http://ro.wikipedia.org/wiki/Grup_etnic

⁶¹ Sursa: <http://ro.wikipedia.org/wiki/Globalizare>

⁶² Sursa: [http://ro.wikipedia.org/wiki/Identitate_\(%C8%99tiin%C8%9Be_sociale\)](http://ro.wikipedia.org/wiki/Identitate_(%C8%99tiin%C8%9Be_sociale))

⁶³ Sursa: <http://stereotipuri.blogspot.ro/2011/01/ce-este-un-stereotip.html>

13. **Rasismul**- Orice deosebire, excludere, restricție sau preferință bazată pe rasă, culoare, ascendență sau origine națională sau etnică, care are ca scop sau efect distrugerea sau care compromite recunoașterea, folosirea sau exercitarea, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale în domeniul politic, economic, social, cultural sau în orice alt ale vieții publice: (Convenția ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială)

14. **Religia** - Este credința în supranatural, sacru sau divin, și codul moral, practicile de ordin ritual, dogmele, valorile și instituțiile asociate cu această credință. În cursul dezvoltării sale religia a luat un imens număr de forme în diverse culturi sau persoane⁶⁴.

15. **Stereotipurile**- sunt o idee fixă pe care oamenii o au despre cum este cineva sau ceva, în special despre ceva greșit⁶⁵.

16. **Toleranța**- Este respectul, aprecierea și acceptarea diversității într-un sens global. Toleranța înseamnă a trăi și de a acționa prin acceptarea altor culturi fără a le judeca și cu deschidere. Toleranță în conceptul de învățare interculturală este destul de diferit de la sensul tradițional al cuvântului. A fi tolerant nu înseamnă că unul este intercultural tolerant. Aici vorbim despre susținerea și practicarea valorilor drepturilor omului și libertății altora.

---

⁶⁴ Sursa: <http://ro.wikipedia.org/wiki/Religie>

⁶⁵ Sursa: <http://stereotipuri.blogspot.ro/2011/01/ce-este-un-stereotip.html>

Bibliografie și webografie

1. 7/19 Yaş Aile Eğitimi Programı (2007) Önce Çocuklar Projesi . Milli Eğitim Bakanlığı
2. Epstein, J.L. (1992). School and family partnerships. In M. Alkin (Ed.)
3. Encyclopedia of educational research, Sixth edition. New York: MacMillan.
4. Gettinger, Maribeth; Guetschow, Kristen Waters. Parental involvement in schools: Parent and teacher perceptions of roles, efficacy, and opportunities. Journal of Research & Development in Education, Vol 32(1), 1998, 38-52.
5. Slater, Ted. (2006) A Definition and Model for Communication - fullerton.edu
6. Sophia Catsambis and Janet E. Garland. Parental Involvement in Students' Education During Middle School And High School Publicata de Center for Research on the Education of Students Placed At Risk (CRESPAR), (U.S. Department of Education).
7. Kahler Taibi „, Process Communication Model”, Kahler Communications, Little Rock, 1982, pag 15
8. Goleman Daniel “Inteligența emoțională: cheia succesului în viață” Ed. Allfa, 2008, București
9. Dinu Mihai “ Fundamentele comunicării interpersonale” Ed. Bic All, 2004, București
10. Ion Mircea , http://facultate.regielive.ro/cursuri/sociologie/partea_i_comunicarea_umana-15504.html
11. <http://www.skillsyouneed.com/ips/listening-skills.html#ixzz2rb85Wr3Z>
12. <http://www.only-effective-communication-skills.com/imessages.html>
13. <http://www.trainingzone.co.uk/anyanswers/does-anyone-have-any-good-training-games-using-open-closed-questions>
14. Anti-Bullying Alliance (2006): 50 Ideas for Anti-Bullying Week. http://peacefulschoolsinternational.org/wp-content/uploads/50_ideas_for_anti_bullying_week.pdf URL [07.03.2014]
15. ASUO – Multicultural Advocate (2014): Definition of Diversity. <http://gladstone.uoregon.edu/~asuomca/diversityinit/definition.html> URL [07.03.2014]
16. British Red Cross (2011): Positive images toolkit. Positive Image's Educators Guide: a resource on migration and development.

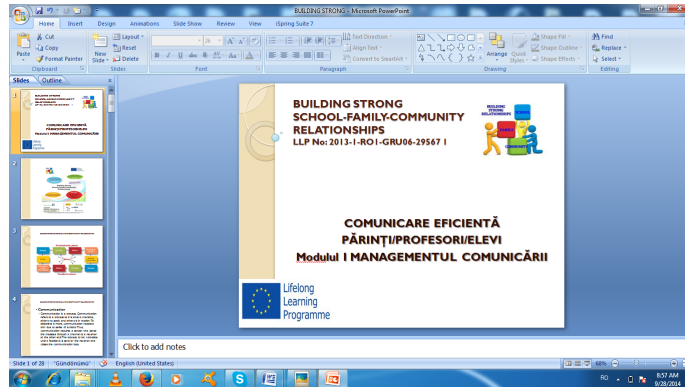
17. <http://www.redcross.org.uk/~media/BritishRedCross/Documents/What%20we%20do/Teaching%20resources/Teaching%20packages/Positive%20images/English/PDF/2011%20Positive%20Images%20Complete%20ENGLISH%20TOOLKIT.pdf> URL [07.03.2014]
18. Canadian Public Health Association (2004): Assessment Toolkit for Bullying, Harrassment and Peer Relations at School. Ottawa
http://peacefulschoolsinternational.org/wpcontent/uploads/assessment_toolkit_bullying_harrassment_peer_relations.pdf URL [07.03.2014]
19. Changing minds (2014): Stereotypes.
<http://changingminds.org/explanations/theories/stereotypes.htm> URL [07.03.2014]
20. Council of Europe (1995): Education pack. Ideas, resources, methods and activities for informal intercultural education with young people and adults, Strasbourg.
http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Publications/Education_Pack_en.pdf URL [07.03.2014]
21. Council of Europe (2000): Intercultural Learning Tool Kit, Brussels.
22. http://www.programkontoret.se/Global/program/euroguidance/intercultural_learning.pdf URL [07.03.2014]
23. Council of Europe (2008): White Paper on Intercultural Dialogue.
http://www.european-citizenship.org/repository/3_Factsheet_Intercultural_Dialogue_2008.pdf URL [07.03.2014]
24. Encyclopedia Britannica (2014): The Iron Curtain: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/294419/Iron-Curtain> URL [07.03.2014]
25. Eurominority (2014): European minorities.
<http://www.eurominority.eu/version/deu/index.asp> URL [07.03.2014]
26. European Commission (2014): EU regional policies http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.cfm URL [07.03.2014]
27. European Commission (2014): Fact Sheet on the EU Enlargement: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/publication/elarg-factsheet_en.pdf
28. European Commission (2014): Minorities. http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/minorities/index_en.htm URL [07.03.2014]
29. EU Roma (2014): European Network on Social Inclusion and Roma under the Structural Funds
<http://www.euromanet.eu/facts/13/index.html> URL [07.03.2014]
30. Eurostat (2013): Migration and migrant population statistics.
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics URL [07.03.2014]
31. European Union (2014): EU member countries http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/index_en.htm URL [07.03.2014]
32. European Union (2014): Europe Day posters 1996-2013.
http://europa.eu/about-eu/basic-information/symbols/europe-day/index_en.htm URL [07.03.2014]

33. European Union (2014): Learning about the history of the EU.http://europa.eu/about-eu/eu-history/index_en.htmURL [07.03.2014]
34. European Union (2014): The EU in Slides. http://europa.eu/abc/euslides/index_en.htmURL [07.03.2014]
35. International Organization for Migration (2014)www.iom.intURL [07.03.2014]
36. Kenyatta Mary L, Thai Robert H. (1999): Critical Ethnicity: Countering the waves of Identity Politics, Boston. URL [07.03.2014]
37. Language & Culture Worldwide(2014): The cultural iceberg.<http://www.languageandculture.com/cultural-iceberg>URL [07.03.2014]
38. Minority Rights Group International (2014): Working to secure the rights of minorities and indigenous people. <http://www.minorityrights.org>URL [07.03.2014]
39. My Europe (2014: Minorities in Europe.http://webs.schule.at/website/Minorities/index_en.htmURL [07.03.2014]
40. National Consultative Committee on Racism and Interculturalism (2008): An education toolkit for the European Year of Intercultural Dialogue 2008. It's amazing what we can learn from each other, Dublin.http://www.nccri.ie/pdf/NCCRI_IARW_2008_Toolkit.pdfURL [07.03.2014]
41. National Council for Curriculum and Assessment (2006): Intercultural Education in the post primary school. Enabling students to respect and celebrate diversity, to promote equality and to challenge unfair discrimination, Dublin. http://www.ncca.ie/uploadedfiles/publications/Interc%20Guide_Eng.pdfURL [07.03.2014]
42. Ontario Human Rights Commission (2014): Grounds of discrimination: definitions and scope of protection <http://www.ohrc.on.ca/en/iii-principles-and-concepts/3-grounds-discrimination-definitions-and-scope-protection> URL [07.03.2014]
43. OttenHendrik (2008): Ten Theses on the correlation between European youth encounters, intercultural learning and demands on full and part-time staff in these encounters.http://www.european-citizenship.org/repository/4_Ten_Theses_Intercultural_Learning.pdfURL [07.03.2014]
44. Padgen Anthony (2003): People and Empires. A short history of European Migration, exploration and conquest from Greece to the present. London,
45. Reach out Organization (2014): What is discrimination?<http://au.reachout.com/what-is-discrimination>URL [07.03.2014]
46. Risager Karen (2012): Intercultural Learning: Raising Cultural Awareness, Heidelberg. https://www.unidue.de/imperia/md/content/appliedlinguisticsdidactics/lingon/risager_intercultural_learning_intro_ts_me_finished.pdfURL [07.03.2014]
47. Salto-youth Resource Center (2008): A guide to European Diversity. https://www.salto-youth.net/downloads/4-17-973/SALTO%20booklet_new.pdfURL [07.03.2014]

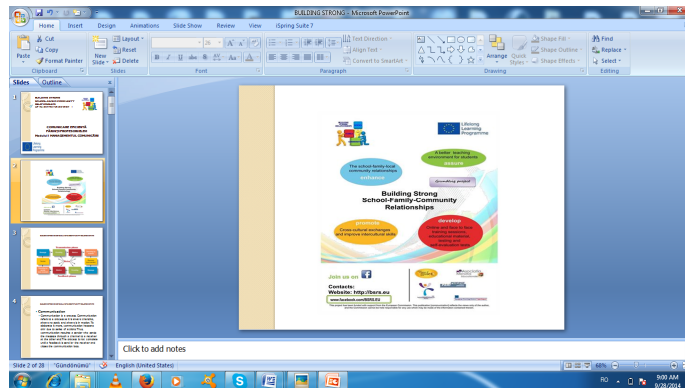
48. Show Racism the Red Card (2014): The UK's anti-racism Educational charity. <http://www.srrc.org/resources/films/show-racism-the-red-card> URL [07.03.2014]
49. Spark (2014): Hierarchy of Cultures <http://www.sparknotes.com/sociology/society-and-culture/section6.rhtml> URL [07.03.2014]
50. Sylverne Stephanie (2014): Seeing All of Us - Diversity in European History <http://stephaniesylverne.com/2014/01/28/seeing-all-of-us-diversity-in-european-history/> URL [07.03.2014]
51. Teentalk (2014): Discrimination. <http://teentalk.ca/issues/appreciating-diversity/discrimination> URL [07.03.2014]
52. The Hofstede Centre (2014): National cultural dimensions. <http://geert-hofstede.com/national-culture.html> URL [07.03.2014]
53. The United Nations Association in Canada (2002): the kit. A manual by youth to combat racism through education. Ottawa. http://peacefulschoolsinternational.org/wp-content/uploads/the_kit.pdf URL [07.03.2014]
54. UNESCO (2006): UNESCO Guidelines on Intercultural Education. Paris <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001478/147878e.pdf> URL [07.03.2014]
55. United Nations Statistics Division (2013): Ethnocultural characteristics. <http://unstats.un.org/unsd/demographic/sconcerns/popchar/popcharmethods.htm> URL [07.03.2014]
56. World Social Forum 2013 (2014) <http://www.fsm2013.org/en> URL [07.03.2014]
57. Youtube (2009): Ethnocentrism Video. <http://www.youtube.com/watch?v=zSJFBeVFtak> URL [07.03.2014]
58. Youtube (2014): Everyday sexism: Laura Bates. <http://www.youtube.com/watch?v=LhjsRjC6B8U> URL [07.03.2014]
59. Youtube (2011): Sexism in Advertising: Today & Yesterday. <http://www.youtube.com/watch?v=klgeo37QES0> URL [07.03.2014]

ANEXE PREZENTARE PPT- MODULUL I

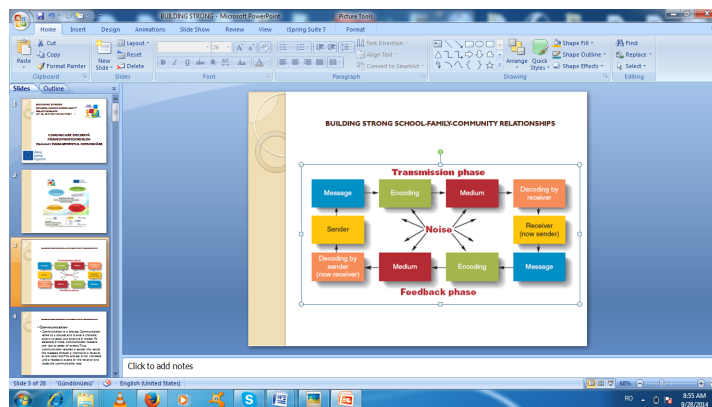
Slide 1

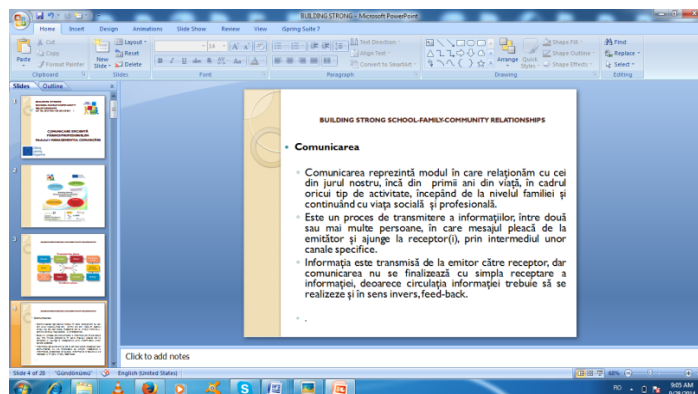
Slide 2

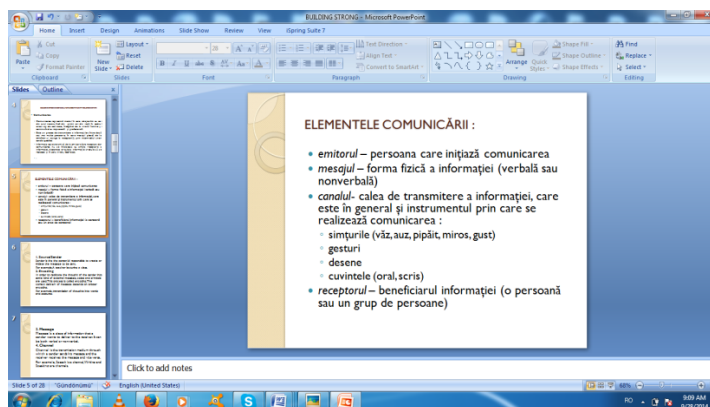
Slide 3

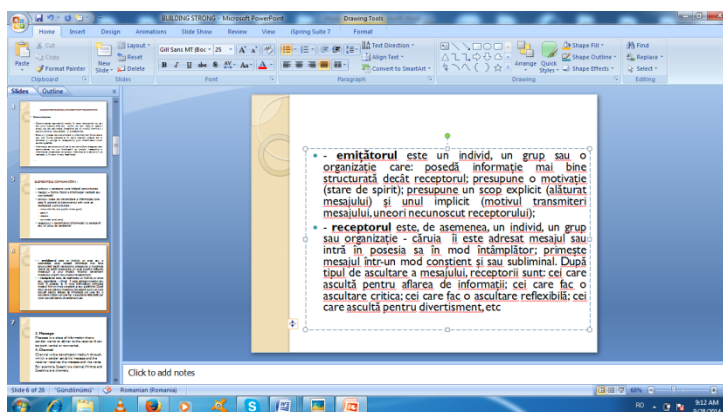
Slide 4

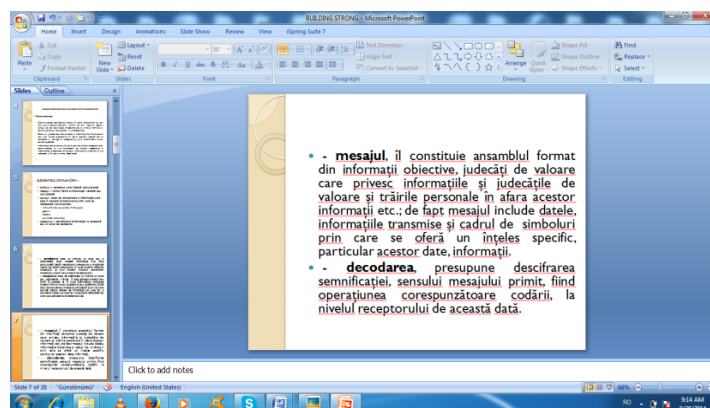
Slide 5

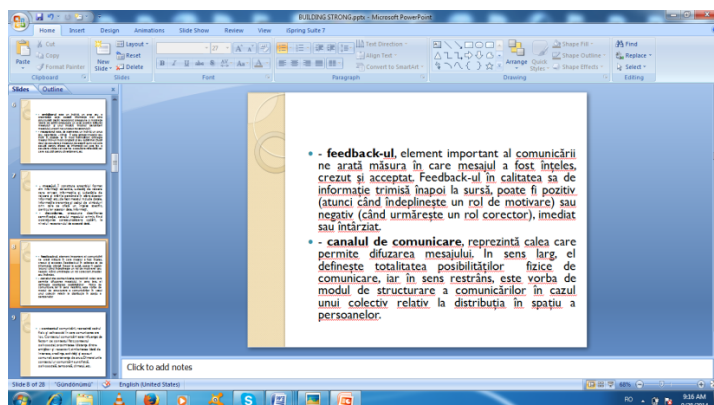
Slide 6

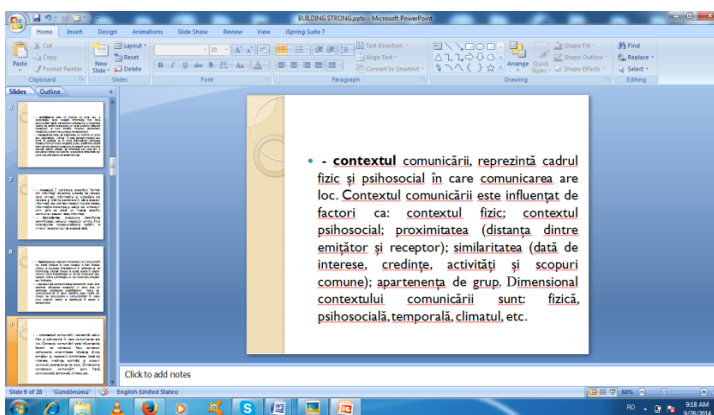
Slide 7

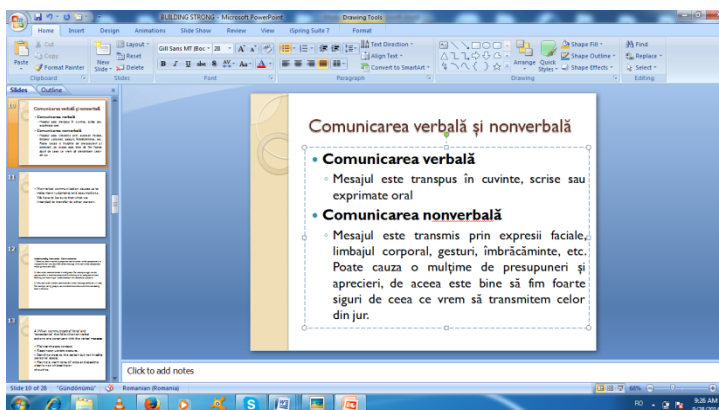
Slide 8

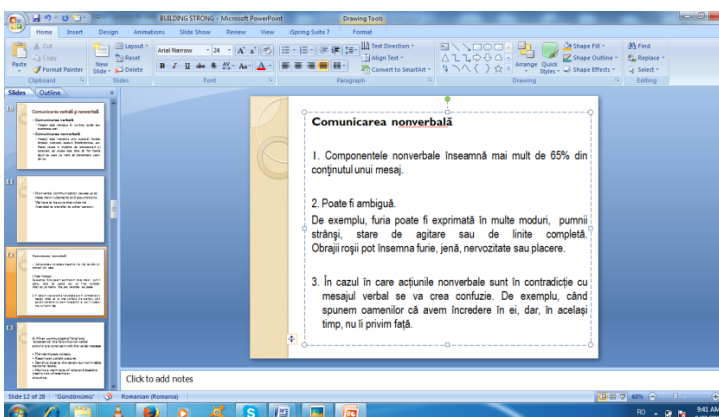
Slide 9

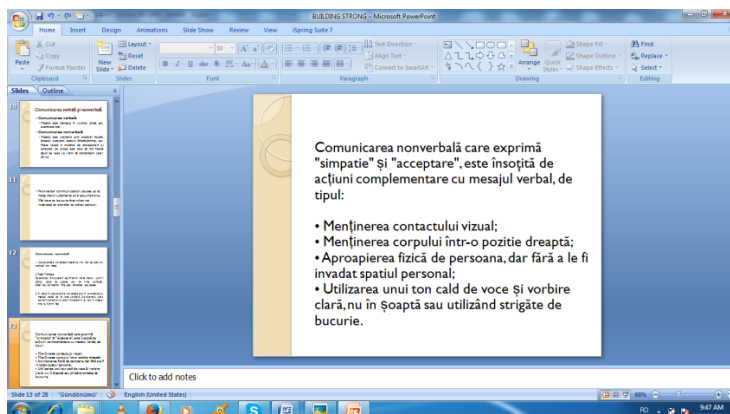
Slide 10

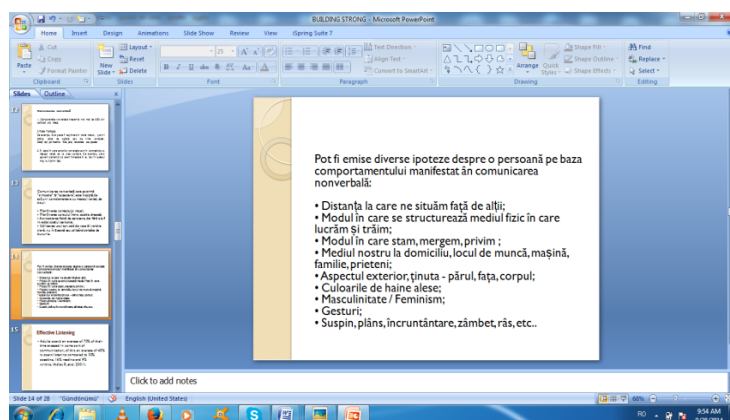
Slide 11

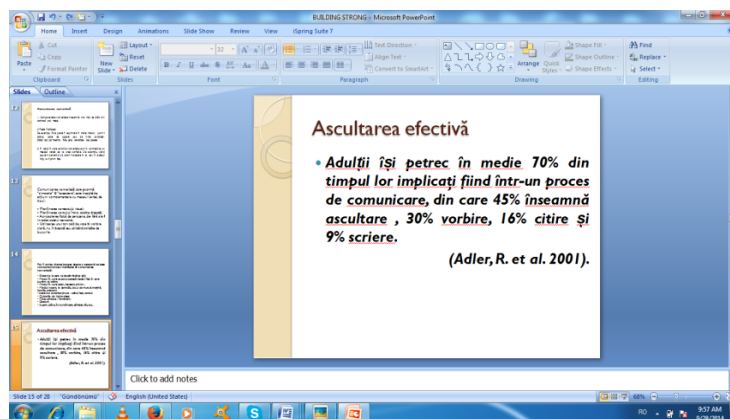
Slide 12

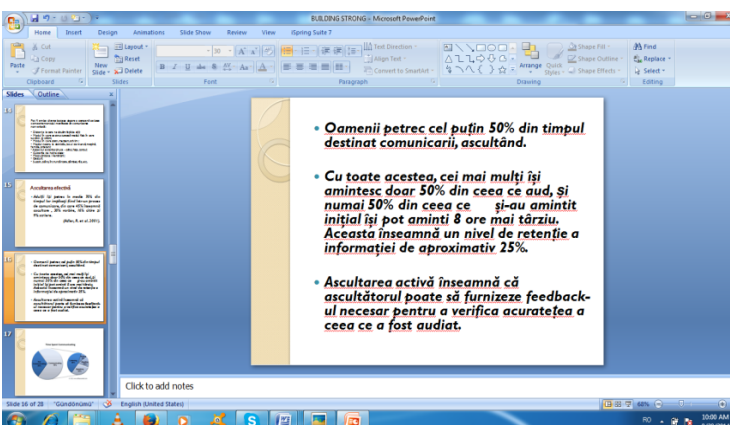
Slide 13

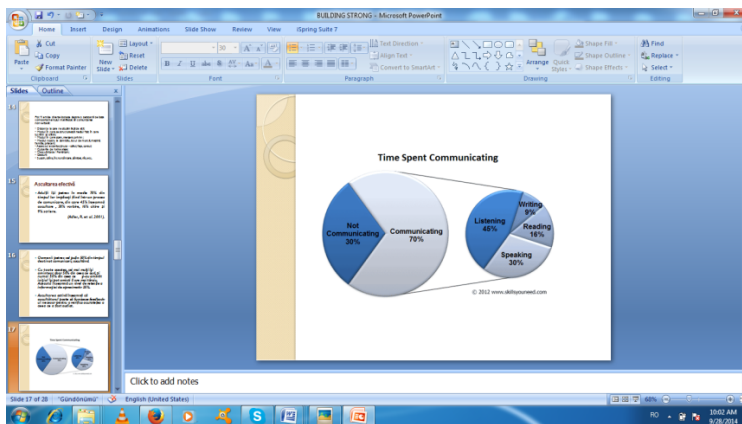
Slide 14

Slide 15

Slide 16

Slide 17

• *“Dacă ar trebui să vorbim mai mult decât să ascultăm, am avea două limbi și o singură ureche”*

Mark Twain.

Slide 18

Informații despre ascultarea activă

Ascultarea activă este un element esențial al unui proces de comunicare eficient, dar devine ineficient atunci când următoarele cazuri:

- Oamenii sunt atât de preocupați de ceea ce au de gând să spună încât nu acordă atenție la ceea ce spune cealaltă persoană.
- Oamenii așteaptă o oportunitate de a se concentra asupra unei probleme discutate de o altă persoană, astfel încât să își poată exprima punctul de vedere.
- Oamenii ascultă selectiv și aud doar ceea ce vor să audă.
- Oamenii întrerup interlocutorul și termină discursul celuiălalt pentru propriile lor scopuri.

Slide 19

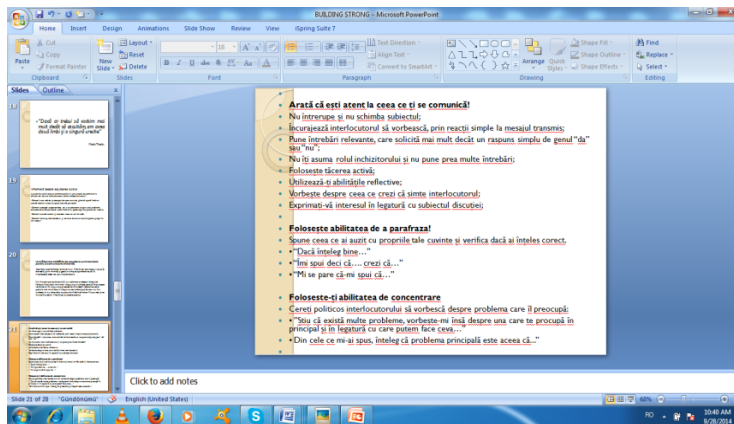
Următoarele abilitățile de ascultare sunt esențiale pentru o comunicare eficientă.

Acordați atenție fizică vorbitorului. Mențineți contactul vizual și dovedeți prin mimică și gesturi simple, aprobative, că vă interesează ceea ce spune persoana.

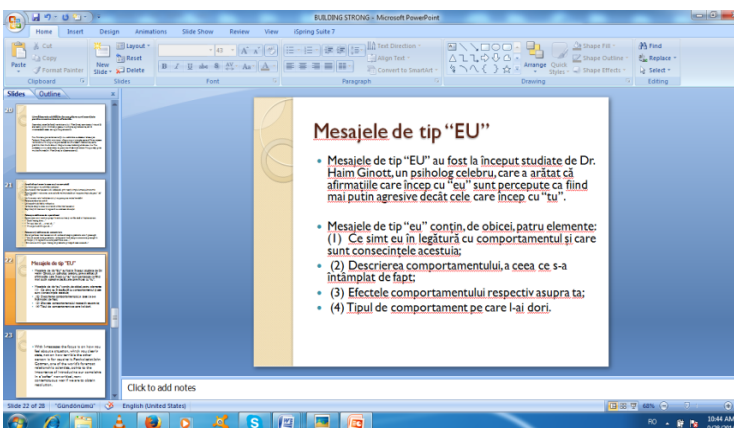
Nu întrerupe vorbitorul și nu schimba subiectul discuției. Folosiți încurajări minime - răspunsuri simple, care să încurajeze vorbitorul în a spune povestea lor, întrebări relevante, care permit mai mult de un răspuns scurt de tipul da sau nu. Nu judecați și nu abordați o postură de inchiștor. Nu puneți prea multe întrebări. Mențineți o tăcere atentă.

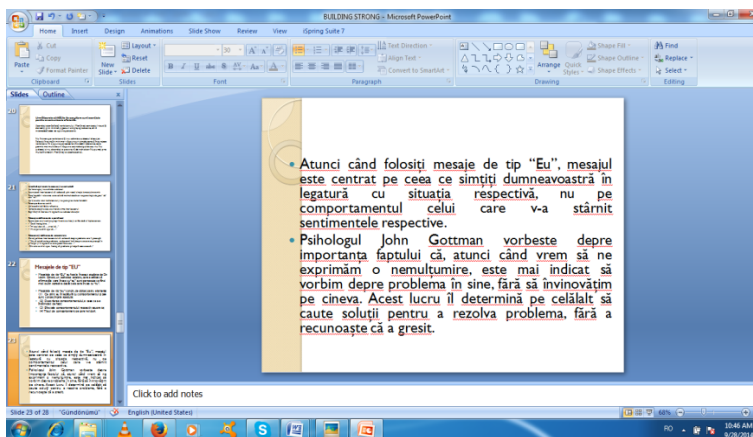
Slide 20

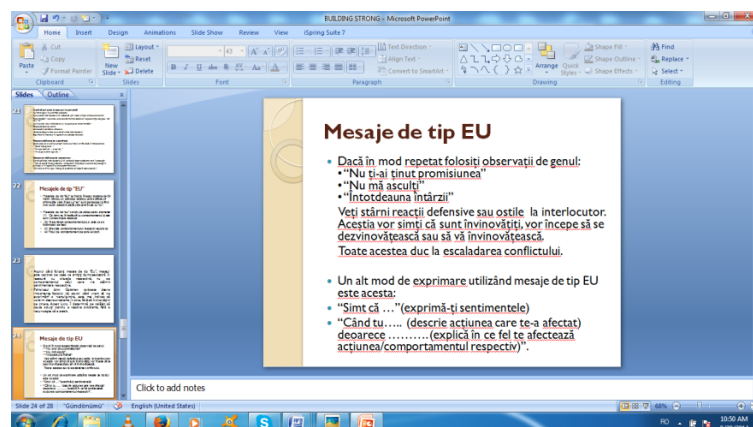
Slide 21

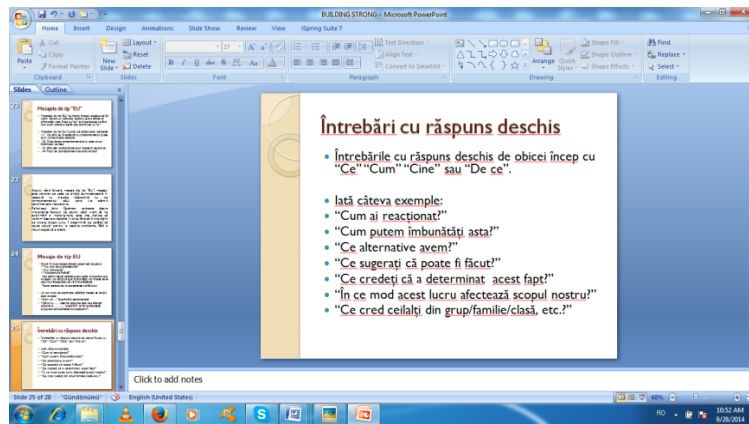
Slide 22

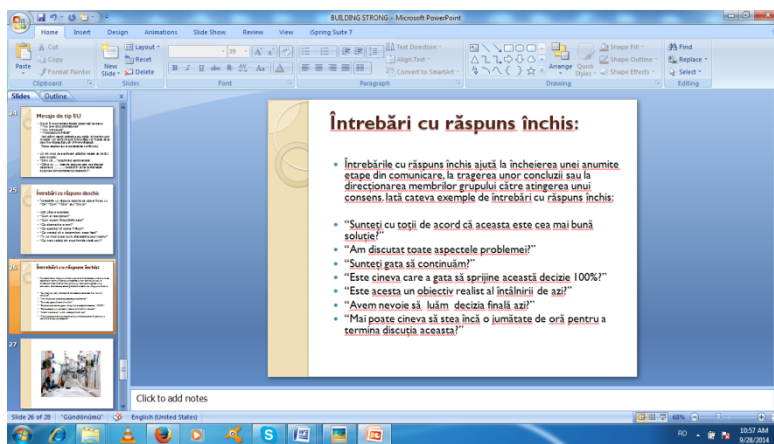
Slide 23

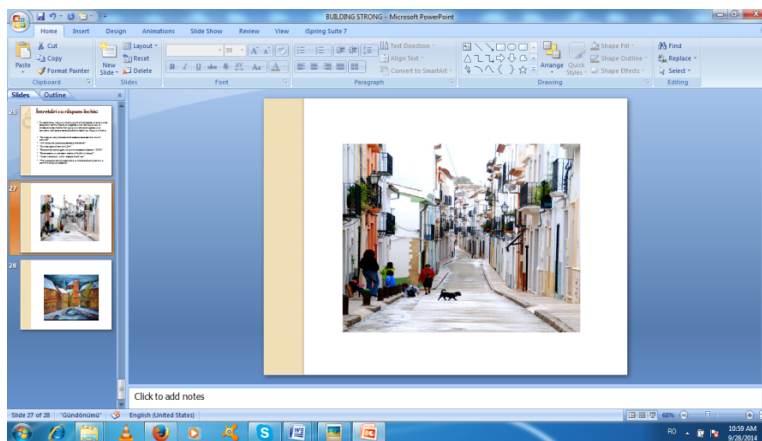
Slide 24

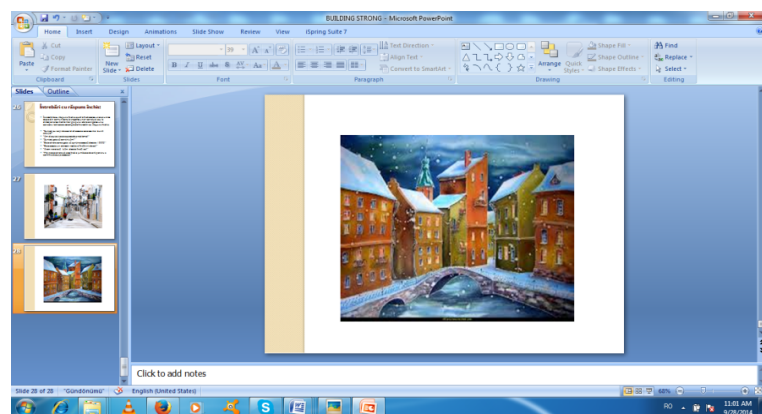
Slide 25

Slide 26

Slide 27

CUPRINS

1. Introducere.....	Pag. 2
2. Modulul I - Managementul comunicării.....	Pag. 3
3. Modulul al II-lea –Educație pentru valori sociale.....	Pag. 25
4. Modulul al III-lea – Educație interculturală	Pag. 53
5. Glosar de termeni.....	Pag. 76
6. Bibliografie și webografie.....	Pag. 79
7. Anexe.....	Pag. 83